

PILAR AYMERICH

Pel dret a l'avortament! Com als anys 70

Dossier, pàgines 15 a 21

Puig Antich i la mala consciència catalana

L'execució, ara fa 40 anys, del militant del MIL després d'una farsa judicial va commoure una esquerra antifranquista que es va mobilitzar, impotent, a Barcelona

MARC ANDREU

El 23 de febrer de 1974 el setmanari madrileny *Triunfo* titulava en portada "El ejemplo de Barcelona" un reportatge de sis pàgines sobre la consciència ciutadana despertada per la lluita del moviment veïnal i reflectida en el monogràfic de la revista *CAU* "La Barcelona de Porcioles", que va fulminar en vida l'excalde franquista cessat l'any anterior, precisament, per la pressió popular. Pels mateixos dies, aquesta consciència ciutadana i l'exemple de Barcelona es van notar també per la condemna a mort de Salvador Puig Antich, que va desfermar protestes abans i després de la seva execució, el 2 de març. Però també va fer aflorar una mala consciència que, amb el temps, ha sedimentat una veritat històrica distorsionada: el gruix de l'oposició antifranquista hauria deixat morir Puig Antich mobilitzant-se "massa poc i massa tard" perquè el jove llibertari -més pròxim a l'autonomia obrera que a l'anarquisme clàssic o al marxisme hegemònic-"no era un dels seus", segons paraules de Carme Puig Antich al periodista Francesc Escribano pel llibre *Compte enrere* (Edicions 62, 2001).

Després del procés de Burgos

L'historiador Antoni Segura i l'antic membre del MIL Jordi Solé Sugranyes també han deixat escrit a *El fons MIL. Entre el record i la història* (Afers, 2006) que "per als membres de la família, per als seus companys i per a molts militants de l'extrema esquerra i del moviment llibertari, la reacció contra el judici i posterior condemna de Salvador Puig Antich no fou tan intensa com en ocasions anteriors". La comparació l'estableixen amb els processos contra el llibertari Jordi Cunill (1962), el comunista Julián Grimau (1963) i els membres d'ETA jutjats a Burgos (1970), que van desfermar fortes campanyes de solidaritat a Espanya i a l'estranger. De la mateixa manera, en presentar el seu llibre *Salvador Puig Antich, cas obert*,

el periodista Jordi Panyella va dir que no havia volgut entrar "en un debat molt antic, que ja està fet", sobre "la inhibició de l'oposició i, sobretot, del PSUC". Però, com en la vessant jurídica revisada per Panyella, també en la vessant política el de Puig Antich és un cas obert.

L'origen de la mala consciència rau en la columna que el 2 de març de 1974 Manuel Vázquez Montalbán, sota el pseudònim Sixto Cámara, va publicar a *Triunfo*. Hi elogiava un espectacle dels humoristes Tip y Coll que havia vist al cabaret Topless de Madrid en companyia dels seus amics Perich i Carandell. Bon periodista al mateix temps que militant comunista, Vázquez Montalbán deuria ra-

Vázquez Montalbán va fixar a 'Autobiografía del general Franco' la inhibició de l'esquerra en el cas del jove activista llibertari

biar en assabentar-se, la nit de l'1 de març, que Franco havia donat *l'enterado* i que l'endemà Puig Antich seria executat mentre ell sortia als quioscos amb una columna ben frívola. Tan frívola com la festa de presentació de la revista *Por Favor* celebrada aquella trista nit al restaurant La Oca de la Diagonal, on la *gauche divine* i la professió periodística més compromesa van conèixer *l'enterado* precisament perquè Vázquez Montalbán va interrompre l'alegre bateig de la publicació fet per Luis del Olmo comunicant així la notícia: "Aquesta nit no serà d'alegria, sinó tot el contrari. Han confirmat l'execució de Puig Antich". Mentrestant, al Col·legi d'Advocats, un centenar de persones treien fum als telèfons intentant gestions desesperades en pro d'un indult que Franco no va concedir ni a trucades del papa Pau VI ni del doctor Puigvert, metge personal del dictador. La seva germana, Pilar Franco, va dir que estava dormint i no se'l podia molestar.

Fos o no per mala consci-

ència, el cas és que la versió sobre la inhibició de l'esquerra antifranquista sobre Puig Antich la va fixar el mateix Vázquez Montalbán, el 1992, a *Autobiografía del general Franco*, en imaginar aquesta conversa amb el dictador: "Difícil explicarle a usted el porqué de la escasa reacción española ante el asesinato legal de Puig Antich, un joven anarquista que mató a un policía mientras forcejaban por una pistola. Tampoco reaccionó la oposición. La opo-

sición empezaba a ver la salida del túnel, con su féretro por delante, excelencia, y no quiso arriesgar territorios de libertad factualmente recuperados, por la muerte de un anarquista... [...] Hubo algunas manifestaciones, sobre todo en Barcelona. Extrema izquierda. Cristianos por el Socialismo. Simples horrorizados ante la operación de matar, pero los estados mayores de los partidos trataban de despegarse de la violencia, en busca de una respectabilidad

pactante de la futura llegada de la democracia a España".

Historiadors com Segura, Alberto Pellegrini i José Manuel Rúa recolzen precisament en aquesta cita la creença generalitzada que l'antifranquisme no va fer ús de tot el seu potencial mobilitzador per aconseguir la commutació de la pena de mort de Puig Antich, a l'inrevés del que havia succeït amb el procés de Burgos i la tancada de Montserrat de 1970. No obstant, el també historiador

Andreu Mayayo, a Josep Solé Barberà, advocat. *La veu del PSUC* (L'Avenç, 2007), matisa i contextualitza: “A principis del 1974 el clima polític havia canviat d'una manera radical. La detenció dels 113 havia fet molt de mal i la capacitat de mobilització de l'Assemblea de Catalunya no es recuperà fins a la mort de Franco”. Això mateix al·legava el dirigent del PSUC Antoni Gutiérrez Díaz, que va declarar, molest, a Escribano: “¿Què més podem fer nosaltres? ¿Què podem fer si gairebé tots estàvem a la presó en aquell moment? La brutalitat franquista és l'única responsable de tot el que va passar”. Com comparteixen tots els historiadors i recullen Escribano i Panyella dels testimonis del moment, la sentència contra Puig Antich al judici del 8 de gener de 1974 estava decidida d'antuvi: per tancar l'error policial que va acabar amb la mort del policia Francisco Anguas durant la detenció del membre del MIL i per satisfer el clam de sang del franquisme en revenja per l'assassinat a mans d'ETA del president del Govern, Luis Carrero Blanco, el 20 de desembre de 1973.

Assemblea a la presó

Ara bé, no és objectivament cert que l'antifranquisme no és mobilitzats per Puig Antich. Sí que no van abanderar cap campanya solidària els dirigents polítics empresonats o molt controlats després de la caiguda dels 113 de l'Assemblea de Catalunya, el 28 d'octubre de 1973. Ho recordava amargament l'advocat Francesc Caminal a Escribano: “No vam tenir cap contacte amb l'Assemblea o amb les forces d'esquerra. Sempre érem nosaltres els que informàvem i demanàvem ajuda, mai al revés”. Però es van fer moltes coses. Un bon nombre les va relatar el pseudònim periodístic col·lectiu Carlota Tolosa, sota la direcció de Ramon Barnils, a *La torna de la torna* (Empúries, 1985), obra imprescindible sobre Puig Antich i el MIL.

Així, després de la sentència a mort del gener de 1974, van elevar a Franco peticions de clemència per a Puig Antich la junta de l'Associació de la Premsa de Barcelona, el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats, els Col·legis d'Enginyers, Aparelladors i Advocats de Barcelona, i 26 entitats de la ciutat (bàsicament associacions de veïns i parròquies) amb el telegrama següent: “Preocupados posible aplicación pena capital a Salvador Puig Antich, solicitamos al Jefe del Estado conmutación de la pena”. I, des de l'estranger, van signar peticions de clemència personalitats tan disperses com el líder socialista francès François Mitterrand, la cantant Joan Baez, el general francès Paris de la Bolardière, el jutge de la Cort d'Apel·lació de l'Haia Hugo Pos, l'exministre de Justícia britànic lord Gardiner i les germanes del príncep

ARXIU FAVB

Portada del llibre *Pintades. Barcelona: De Puig Antich al Referèndum* (Jaume Rodri i FAD, 1977)

Carlos-Hugo de Borbón-Parma, pretendent carlí al tron d'Espanya. Per contra, l'aleshores ambaixador d'Espanya a Londres, Manuel Fraga, va defensar la sentència a mort contra Puig Antich en resposta a un telegrama adreçat pel sindicat del metall anglès. Durant el febrer la pressió es va incrementar, i van demanar la commutació de la pena de mort el president del Consell General de l'Advocacia, Pedrol Rius, la comissió estatal de la HOAC i uns 300 intel·lectuals espanyols encapçalats per Enrique Tierno Galván, Jo-

Amb l'Assemblea de Catalunya a la Model, la solidaritat la van organitzar comitès d'extrema esquerra, cristians i gent de barri

aquín Ruiz Giménez, Raúl Morodo i Gregorio Peces-Barba, a més del cardenal arquebisbe de Barcelona, Narcís Jubany, el Consell d'Europa i el vicepresident de la Comissió Europea, Christopher Soames.

Però és que, des que el desembre de 1973 es va constituir un comitè de solidaritat amb Puig Antich a Catalunya i un de suport a França, es van succeir a Barcelona i d'altres localitats manifestacions, vagues i manifestos avalats per la Comissió Permanent de l'Assemblea de Catalunya, la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de

Catalunya, Comissions Obreres, organitzacions de barri i estudiantils, i partits com el PSUC, PSAN, Bandera Roja, LCR, MC, MSC, FNC, AC... En dona fe documental el repàs als butlletins *Informaciones API* -dels números 33 (4/10/1973) al 45 (21/3/1974)- que la Agencia Popular Informativa distribuïa clandestinament (amb una tirada de fins a 5.000 exemplars) i elaborava molt professionalment. El periodista Enric Bastardes recorda les “profundes discussions” ideològiques entre els seus polititzats redactors -ell n'era un, al costat de Lluís Bassetes, Andreu Claret, Lluís Maria Bonet i d'altres- però coincideix amb l'historiador de la premsa Jaume Guillaumet en què API “no era simple premsa de trinxera; es feia periodisme sota la idea que *els fets són els fets* i calia explicar-los”.

Agència Popular Informativa

I els fets, segons API, són que, el 5 de desembre de 1973, l'assemblea dels presos polítics de la Model -on, en aquelles dates, hi havia la cúpula de l'antifranquisme català- va fer “una crida urgent a l'Assemblea de Catalunya, i en general a tots els partits i grups polítics antifranquistes, al moviment obrer, als estudiants i intel·lectuals, als col·legis professionals i a les jerarquies de l'Església, als demòcrates de tot el món” perquè es mobilitzessin per “l'abolició de la pena de mort i, en qualsevol cas, no execució de la que es pogués dictar

contra Salvador Puig Antich”. Al marge dels molts telegrams esmentats, d'això se'n van derivar des d'un editorial a *Treball* -l'òrgan del PSUC rebutjava les accions violentes del MIL però cridava a “ampliar la pressió pública que ja s'ha iniciat per salvar la vida de Puig Antich”- a clams de tota l'extrema esquerra, incloses proclames en pro de la “violència revolucionària” de grups com UCL i el FRAP i “presos polítics pertanyents a la CNT, FAC, PCE (m-l), PSOE, UGT i Joventuts Bolxevics Leninistes”.

Les peticions d'indult d'entitats ciutadanes i de l'estranger i les accions antifranquistes amb 240 detinguts no van aturar l'execució

En la pràctica, i segons API, tot es va concretar, al gener i febrer de 1974, en desenes d'actes en barris, fàbriques i, sobretot, universitats. Manifestacions i vagues que van reunir des de centenars d'estudiants (en facultats de la UB) a 2.000 persones (a la UAB); i obrers parant la producció en fàbriques com Miró i Trepal, de Terrassa. La manifestació més nombrosa, no obstant, es va fer a París, el 10 de gener, i va reunir 3.000 persones. És evident que, tot i que el comitè executiu del PSUC va fer una crida, el 12 de febrer, a que “Catalunya sencera s'ai-

xequi contra la pena de mort”, això no va succeir. Però que el mes abans de l'execució de Puig Antich la policia detingués, segons API, més de 240 antifranquistes prova que l'oposició no es va estar de braços creuats.

I després de la seva mort, encara menys. El dia de l'execució, dissabte, 2 de març, i l'endemà, el de l'enterrament de Puig Antich, va haver-hi manifestacions amb més de 3.000 persones i un mínim de 17 detinguts. Diumenge, al Camp Nou, es van repartir 30.000 octavetes: “Franco asesino”. I en moltes homilies dominicals es van fer “referències a l'assassinat de Puig Antich”. Des de la “molt moderada” del cardenal Narcís Jubany, a la Catedral, a la dels Caputxins de Sarrià, on es va titllar el franquisme de “dictadura satànica”. Durant tota la setmana següent, milers de persones van secundar vagues, manifestacions i accions a facultats, hospitals, barris i ciutats metropolitanes; en una quarantena de fàbriques importants (La Seda, Olivetti, Siemens, Pirelli, Bultaco, Medir, Faesa...), a l'editorial Salvat, a una desena de llibreries, en departaments de col·legis professionals, a Banca Catalana i al Banco Urquijo, i al gremi de taxistes. Els grups més decidits de l'extrema esquerra i les comissions de barri, a banda de pintades, van fer accions amb còctels molotov i van fer córrer el rumor que volien atemptar contra el president de la Diputació, Juan Antonio Samaranch. També va haver-hi protestes a les principals ciutats espanyoles. I en mitja dotzena de capitals europees es van atacar ambaixades i oficines comercials espanyoles.

Missa a Sant Andreu

Però, després de dos o tres funerals força concorreguts en diferents esglésies, el colofó de la indignació va remetre, un cop més, a aquell “exemple de Barcelona” amb què havia titulat *Triunfo* dues setmanes abans. El 8 de març, més de 3.000 persones van acudir a una missa a la parròquia de Sant Andreu convocada amb “milers” d'octavetes pels militants cristians de base i del PSUC, el PSAN i Bandera Roja, que es coordinaven a l'Associació de Veïns. La policia va prendre el barri però, desbordada, va haver de deixar fer. I va haver d'escoltar, impotent, com mossèn Ignasi Pujades -fugit del Xile de Pinochet i que conserva el text d'aquella homilia-, deia que “la mort de Puig Antich ha ferit en allò més profund la consciència nacional i internacional de la classe obrera”, abans de tancar l'ofici amb una consigna comunista per al mite llibertari: “Treballadors de tot el món, uniu-vos! Pobles oprimits de tot el món, uniu-vos!”. Segons la nota d'API, eren les 11 de la nit i no hi va haver detencions.

*Versió ampliada del reportatge publicat a El País, 27/02/2014

Gaspart i la burgesia que se'n va rentar les mans

MARC ANDREU

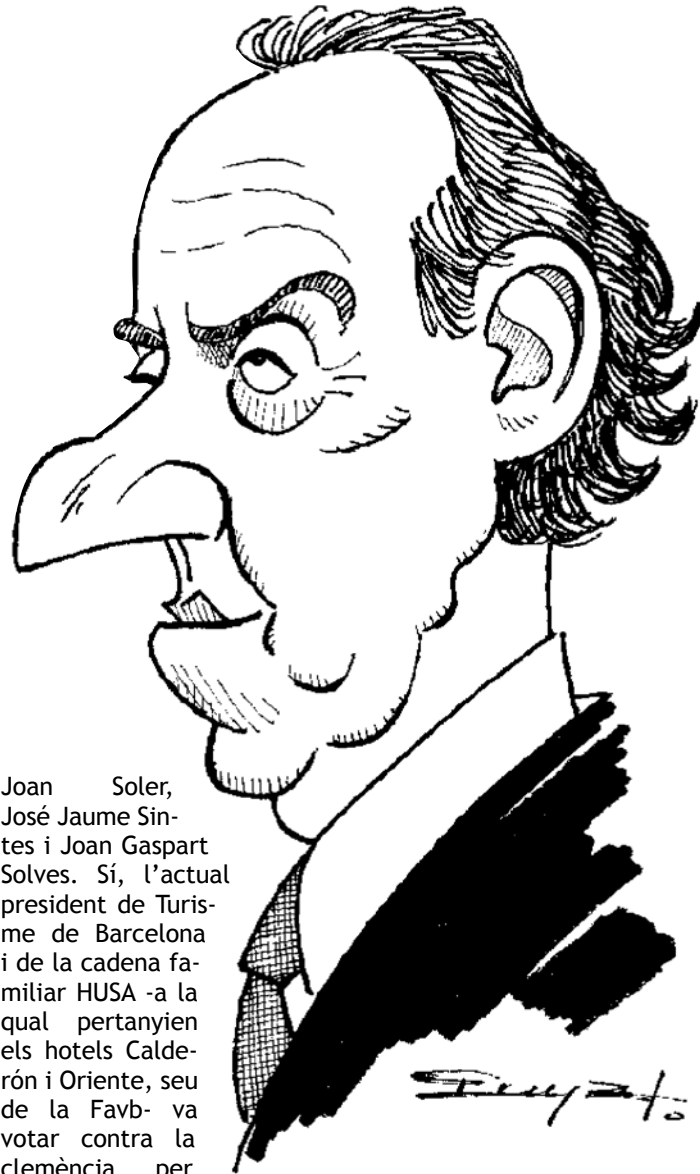
Si algú ha de tenir mala consciència per no haver fet res per Salvador Puig Antich no és l'esquerra, sinó certa i significativa burgesia catalana. I no pas l'actiu moviment veïnal però sí la Federació d'Associació de Veïns de Barcelona (Favb) que, fundada el 1972 pels comerciants *bombillaires* (preocupats per l'enllumenat nadalenc), el juny de 1974 va deixar entrar les combatives associacions de

La Favb *bombillaire* va rebutjar sumar-se a la petició de clemència per a Puig Antich de 26 entitats veïnals, professionals i eclesials

barri que, en pocs mesos, van subvertir una entitat fins aleshores molt ben relacionada amb l'Ajuntament i el Govern Civil franquistes. En tot cas, i segons consta en l'acta de la junta de la Favb celebrada el 23 de gener de 1974 a l'Hotel Calderón, prèvia a una assem-

blea a l'Hotel Oriente, tots els membres de l'entitat van rebutjar "la sugerència" del vocal Miquel Esquirol -*bombillaire* pròxim a Jordi Pujol i un dels fundadors de CDC- "en relació a elaborar una petició de clemència con relació al último Consejo de Guerra".

Esquirol i altres membres consultats d'aquella junta diuen que no recorden res. Però l'acta és ben clara i consigna el resultat de la votació. La Favb *bombillaire* va rebutjar sumar-se a la petició de clemència per a Puig Antich signada per 26 entitats veïnals, professionals i eclesials de Barcelona amb l'argument que no tenia "suficientes puntos de referencia para fijar una política de actuación en asuntos ajenos al ámbito ciudadano". Amb l'única excepció d'Esquirol, van condemnar Puig Antich l'aleshores president de la Favb i dels comerciants del passeig de Gràcia, Manuel Sañes; els seus successors al capdavant de l'entitat Juan Frías i Albert Pons Valón (regidor de CiU el 1979); Luis Vila, José Quinzá, Ramon Cotonat, José Compte, Rafael Rubin, Emili Orpinell,

Joan Soler, José Jaume Sintes i Joan Gaspart Solves. Sí, l'actual president de Turisme de Barcelona i de la cadena familiar HUSA -a la qual pertanyien els hotels Calderón i Oriente, seu de la Favb- va votar contra la clemència per Puig Antich. Gaspart, que tampoc recorda els fets i en un primer moment nega haver estat a la junta de la Favb, es defensa: "Si s'hagués tocat el tema, jo hauria estat d'acord amb Esquirol perquè sóc contrari a la pena de mort; sobre la vida només decideix Déu. A més, desgraciadament tampoc hauria servit de res una declaració d'aquestes".

El jove Gaspart era vocal de la Favb per l'Associació de Comerciants i Veïns de la Rambla, que comandaven el joier Amadeu Bagués i l'empresari tèxtil Enric Pantaleoni (sastreteria Modelo). I darrera de tots plegats -com ell mateix va ad-

a qui les associacions de barri van foragitar de la Favb en la mateixa junta del 28 de febrer de 1975 en que, per un vot, van redimir l'entitat impulsant -al final, també amb el suport dels *bombillaires* Frías i Pons Valón- la campanya per l'amnistia que va culminar amb les grans manifestacions de l'1 i 8 de febrer de 1976. Aquell exemple de Barcelona a Espanya que *Le Monde* va titular "El desafiament català". Prèviament, les associacions

El 1975, amb l'entrada de les combatives associacions de barri, la federació va tenir mans lliures per demanar l'amnistia i l'abolició de la pena de mort

de veïns van desafiar una aliança anticomunista entre la burgesia catalana i el governador civil Rodolfo Martín Villa a compte de la moció de censura a la Favb anunciada pels *bombillaires* el mateix 28 de febrer i derrotada en assemblea el 23 de maig de 1975. Entre atemptats *ultras* als barris, amb el dretà Juan Frías a la presidència de l'entitat però ja hegemnitzada pels representants esquerranosos dels barris en aliança amb els *bombillaires* de centre afins a Jordi Pujol, la Favb va tenir mans lliures per, ara sí, a més de l'amnistia, demanar l'abolició de la pena de mort. El que no va fer amb Puig Antich sí que ho va fer, el 1975, amb el delinqüent comú José San Julián. Amb èxit. Però, malauradament, ni el moviment veïnal ni l'antifranquisme en ple van poder evitar que Franco tornés a matar legalment a Barcelona: el membre d'ETA Juan Paredes Manot, *Txiki*, va ser afusellat el 27 de setembre de 1975. La Favb va assistir a l'enterrament.

TORRONS DEL PI
PASTISSERIA

FERRAN, 13 Tel. 93 302 75 39	BANYS NOUS, 3 Tel. 93 318 82 94
HOSPITAL, 48 Tel. 93 302 74 88	CALL, 13 Tel. 93 302 32 48
Pg. D'URUGUÍ, 17 Tel. 93 354 54 28	PL. BONSUCCES, 2 Tel. 93 317 87 02
CARD. CASANAL, 17 Tel. 93 318 46 81	FERRAN, 12 Tel. 93 412 77 99

AGRAÏM LA SEVA COMPRA.
REPARTIM A RESTAURANTS, HOSPITALS,
HOTELS, BARS, COLLEGIS, ETC.

GELATERIA

EL TIO CHE

Casa fundada l'any 1912

**FABRICACIÓ PRÒPIA
I ARTESANA**

OBERT TOT L'ANY

SUÏSSOS, ENTREPANS, ORXATES
TORRONS ARTESANS

Rambra Poblenou, 44-46
93 309 18 72 - Barcelona
www.eltioche.com
eltioche1912@hotmail.com

ASSOCIACIÓ DE VENEDORS
Mercat Municipal
Fira de Bellcaire

Des d'un botó fins un canó!!

OBERT DE SOL A SOL
ELS DILLUNS, DIMECRES,
DIVENDRES I DISSABTES

UNA CIUTAT DINS UNA CIUTAT!!

LA NOSTRA OFERTA: Conjuguem el nou i el vell.
SUBHASTES: Dilluns, dimecres i divendres a les 7 del matí de
MOBLES I TRASTOS VELL:
Els més diversos objectes que vostè pugui imaginar i adquirir. On tal vegada trobi els més inesperats.

OFERTES PERMANENTS:
Tot el que es fabrica i confecciona de qualsevol tipus, que s'ofereix al públic a preus veritablement satisfactoris.

ASSOCIACIÓ DE VENEDORS
Mercat Municipal
Fira de Bellcaire

Parkings:
Consell de Gran Plaça de les Glòries,
Independència,
Ava. Meridiana, Gran Via
Meridiana,
Glòries, Clot
Autobusos
18, 33, 34, 43, 44, 48, 51, 54, 56, 62, 92

El 2014 ha arrencat amb un nou increment del preu del transport públic, que oscil·la entre el 5,1 i el 8,4% i que se suma als progressius augments que l'Autoritat del Transport Metropolità aplica any rere any. Els veïns i veïnes han decidit plantar cara a aquest darrer desafiament

Plantada al 'tarifazo' del transport públic

LAURA AZNAR

Encara no sabem si aquest serà l'any de la consulta, si s'acabaran abaixant els impostos o si finalment la recessió s'aturarà i es reactivarà l'economia. Pel moment, l'única cosa que sembla clara és que el 2014 estarà marcat per l'austeritat, l'empobriment de les classes populars i la manca de sensibilitat de les elits polítiques. La nova pujada del preu del transport públic, molt per sobre de l'increment del 0,8% de l'IPC, té com a teló de fons un atur del 23% a Catalunya i la congelació del salari mínim interprofessional en 645 euros. En aquest context la plataforma Stop Pujades Transport Públic, que compta amb el suport d'una cinquantena de col·lectius, ha aglutinat els veïns i veïnes de Barcelona i de l'àrea metropolitana que han volgut mostrar el seu rebuig envers aquesta mesura. "És una vergonya a nivell polític, sobretot perquè el mateix alcalde Trias es va presentar a les darreres eleccions municipals criticant l'augment del preu del transport públic i fins i tot incorporant en el seu programa electoral propostes de rebaixa de certs bitllets, que no ha complert en cap cas", ha recordat Manel Ros, membre de la plataforma, que tots els dimecres des de principis d'any ha convocat mobilitzacions descentralitzades en diferents estacions de la ciutat i de l'àrea metropolitana, a les quals s'hi han anat adherint cada cop més barris.

Hi ha diverses raons que expliquen el malestar popular i la gran acollida que estan tenint les convocatòries. Algunes de les més evidents són que des de l'inici de la crisi el 2008, el preu de la T-10, el bitllet més utilitzat a Catalunya, i de la T-50/30, s'han incrementat un 43% per un IPC del 9,3. Per contra però, el cost de la benzina no s'ha pujat aquest any, hi ha projectes inacabats com la línia 9, que podrien ser fructífers però que no tiren endavant

PEDRO CERVERA

Concentració a l'Estació de Sants contra la pujada de preus del transport públic el passat mes de gener

a vegades per imposició política, i a més, la Generalitat ha rebaixat entre un 10 i un 30% el preu d'alguns peatges. D'altra banda, mentre l'Ajuntament de Barcelona responsabilitza el Govern espanyol de no aportar els diners necessaris per eixugar el dèficit tarifari de 25 milions d'euros, Ros apunta que la pujada de preus es deu també al fet que la Generalitat no vol reajustar certes partides, com la relativa a la gestió de TMB, que des del seu punt de vista és opaca i manifestament millorable. Un exemple d'aques-

ta mala gestió "és el fet que hi ha 603 persones que ocupen càrrecs directius, que estan fora de conveni i tot i que no es vol informar del que cobren, els seus sous anuals de mitjana sumen un total de més de 50 milions d'euros".

La principal demanda que Stop Pujades Transport Públic, la Favb i l'Associació per a la Promoció del Transport Públic (PTP) llancen conjuntament és que s'abaixin les tarifes als preus del 2013. "Amb les mobilitzacions que estem recolzant podríem generar un canvi

Petites grans accions: la T-11

Amb el lema "Tot T-un límit", la Favb torna a donar empenta a la T-11, una iniciativa que va llançar el 2012 i que torna a tenir una gran acollida popular arran de les noves pujades en el preu del transport públic. Joan Maria Soler, un dels impulsors, la defineix com "una manera de protestar activa, propositiva, que pot ajudar l'usuari i suposar una alternativa per abaratir el cost. Com nosaltres diem, ells t'apugen el preu i tu l'abaixes".

El 15 de març a Sant Jaume

Des del desembre fins al febrer s'han convocat 11 jornades de protesta contra la pujada del preu del transport públic. La reivindicació va començar a tres punts de la ciutat i s'ha estès fins a arribar a més de 50 barris i ciutats. Es fan concentracions i s'informa la resta de passatgers, impedit durant uns minuts que es tanquin les portes dels trens. El 15 de març s'ha convocat una manifestació a la plaça Sant Jaume, sortint dels punts habituals per confluïr-hi a les 19 hores. L'objectiu: que l'alcalde, màxim responsable de la pujada, assumeixi que el tarifazo castiga la població més dèbil i perjudica el transport públic.

històric, que per primer cop les tarifes es congelin; si això s'aconseguís seria una petita revolució feta per la gent", comenta Ricard Riol, membre de la PTP. Però això no és tot, també proposa "un nou model tarifari que aplegui més passatgers i un nou model de finançament, basat en què els diners que paga el sector de l'automoció es dediquin al finançament del transport públic, a la mobilitat sostenible".

El progressiu increment de les tarifes està generant un important efecte desincentivador de l'ús del transport públic. "L'ATM afirma que els preus no determinen la demanda, i nosaltres ho qüestionem", explica Riol. "L'any 2011 en plena crisi, vam tenir el rècord de passatgers de la història del transport públic recent, 932 milions a tota la regió metropolitana, i després del "tarifazo" del 2012 es va donar la pitjor caiguda

El progressiu increment de preus està generant un important efecte desincentivador de l'ús del transport públic

d'usuaris, per sota dels 900 milions". I el problema s'estén més enllà, perquè "tot el que no sigui guanyar usuaris implica congestió, contaminació i diners que pagarem entre tots, perquè la Comissió Europea multarà les àrees metropolitanes que no facin bé la seva feina".

El Congrés de Mòbils

És per això que, malgrat l'anunci de l'Ajuntament de sancionar els manifestants que aturin el transport públic i les darreres confrontacions amb el cos de Mossos d'Esquadra, la plataforma Stop Pujades Transport ha decidit continuar amb el seu calendari de mobilitzacions. "No tenim data de caducitat, depenem de la mobilització social que hi hagi, però el Congrés Mundial de Mòbils és una data important perquè creiem que és un moment per fer visible la nostra protesta. Ens veiem amb el dret de fer-nos sentir i d'emprenyar tot el possible a l'Ajuntament de Barcelona i a la Generalitat". Així, durant el citat congrés milers d'assistents van poder constatar que la nostra ciutat té problemes i es mobilitza pels seus drets.

Davant la negativa d'ATM d'aplicar una rectificació tarifària apel·lant al deute econòmic, la plataforma manté les convocatòries a les estacions cada dimecres argumentant que no es tracta d'un problema de finançament sinó de voluntat política.

La primera Feria de Abril sense García Prieto

La Federació d'Entitats i la Fundació, que es disputen el control del moviment associatiu andalusista, coorganitzaran juntes l'esdeveniment i el sotmetran a l'escrutini de les entitats

MERITXELL M. PAUNÉ

Aires de canvi de cicle i molta desconfiança interna dins de la FECAC, la Federación de Entidades Culturales Andalusas de Cataluña, organitzadora de la històrica i controvertida Feria de Abril. La d'enguany serà molt especial. Primer perquè reformularà el Magatzem Regulador, on totes les casetas havien de comprar obligatòriament els productes que servien i a preus desorbitats. Però, sobretot, serà la primera edició sense Francisco García Prieto, que va presidir amb mà fèrria l'associació durant 27 anys i que va protagonitzar diversos enfrontaments amb el nacionalisme català durant els anys 80 i 90 i amb les pròpies entitats federades en

S'ha admès a tràmit la querrela de quatre exmembres de la Junta contra l'expresident per malversació

la darrera dècada. Va dimitir el juny de 2013 "pel cansament acumulat", segons va dir aleshores, tot i que segons d'altres dirigents de l'entitat va deixar el càrrec "acorralat" per les acusacions de desviament de fons i ús il·lícit de la targeta corporativa.

En qualsevol cas la seva marxa ha provocat un sisme intern, que deixa avui dos bàndols gens ben avinguts que es disputen l'hegemo-

nia i el mèrit d'haver fet caure l'ex president. Per un cantó, una part de la Junta que li havia fet costat durant 20 anys defensa la via judicial per aclarir responsabilitats i es refugia al patronat de la Fundació de la FECAC -majoritàriament càrrecs vitalicis-, un ens fins ara poc actiu però que servia per canalitzar sucoses subvencions públiques, uns 300.000 euros anuals. A l'altra banda, la nova Junta electa, liderada pel fins ara responsable de Juventudes, defensa el seu impuls reformista i l'auditoria externa que han encarregat per aclarir els comptes. Només estan d'acord en dues coses: la Feria és sagrada i García Prieto és l'únic culpable de qualsevol irregularitat que pugui aflorar.

La 'nova' Feria

Des de mitjan febrer, una comissió mixta amb membres de la Federació i de la Fundació es reuneix cada dos dies per negociar els detalls de la Feria de Abril 2014, que incorporarà nombroses novetats. Una taula de seguiment formada per representants de les entitats de base supervisarà els nous criteris de funcionament.

Un dels canvis substancials serà el polèmic Magatzem Regular, que García Prieto i els seus familiars controlaven de molt a prop. Les entitats estaven obligades a comprar allà els productes que servien a les casetas, a preus molt per sobre del cost real. A l'edició 2012, per exemple, les llaunes de cervesa que l'organització adquiria a 35 cèntims la unitat es revenien a 90 cèntims. I als comptes de la

DANI CODINA

La nova edició de la Feria pot ser una oportunitat perquè la gestió sigui més transparent

FECAC no quedava clar on anava a parar la diferència de preu, és a dir, 190.344 euros. Una altra presumpció irregularitat era l'exclusivitat amb certes marques. La *manzanilla* La Gitana, per exemple, era l'única disponible a la fira i Manuel García Astorga, un dels tres fills del president, n'era el delegat comercial a Catalunya. També, segons diverses fonts, el cunyat de García Prieto dirigia l'aparcament de pagament de la fira, del que no hi hauria registre d'ingressos als comptes de la FECAC. Totes les casetas havien d'estar muntades per una empresa que fixava el preu i vetava el muntatge per compte propi.

"El Magatzem canviarà totalment, serà molt més transparent", promet el nou president electe, Daniel Salinero, de 34 anys i tècnic de Cultura a l'Hospitalet de Llobregat. Descarta que deixi de ser obligatori comprar-hi els productes, però assegura que "la varietat, les marques i els preus seran consensuats amb les entitats, sense la impositió

i opacitat d'abans". L'altra facció està d'acord en aquests canvis i en mantenir la compra centralitzada. "És útil per a les entitats, que tenen al costat un supermercat 24 hores on comprar el gènere segons se'ls va acabant", defensa Joaquín Moreno, membre del patronat de la Fundació. "És just que hi hagi un marge de benefici per mantenir el servei que oferim, però els ha de sortir a compte, no se les pot sagnar com fins ara", avisa.

El muntatge tampoc es liberalitzarà "per evitar riscos laborals", però "com totes les contractacions de proveïdors, passarà per la taula de seguiment", apunta. "L'Ajuntament està convidat a formar part d'aquesta taula", afegix. Per als visitants, el canvi d'etapa es visualitzarà en una nova distribució dels espais, que ja no barrejarà els estands culturals, comercials i de restauració. "Les entitats han de ser més protagonistes i estaran més agrupades, al centre", explica Salinero.

Més interès per participar

Malgrat les intrigues internes, el nou escenari és una oportunitat per a moltes entitats. Originàriament els beneficis de la Feria d'Abril ajudaven a pagar el peregrinatge dels associats al Rocío, però avui dia simplement alimenten el magre pressupost ordinari de les associacions. "Hem rebut més peticions per tenir caseta, aquest any", admet Joaquín Moreno, de la Fundació. No dubta que té a veure amb la dimissió de García Prieto i el canvi de funcionament de la fira que ja s'entreveu: "Ja se sap, a rio revuelto, ganancia de pescadores".

"I si ha d'anar en detriment de la part comercial, doncs hi anirà", sosté. Les negociacions han alenat els preparatius, admet Moreno.

PASSA A LA PÀGINA 7 ➔

Octubre 'horribilis' de la FECAC

M.P.

García Prieto ja havia estat denunciat abans per firaires i entitats externes a la FECAC, però fins aleshores havia aguantat les envestides sense gairebé despentinat-se. Aquest passat octubre, però, l'equilibri tàctic que sostenia la seva gestió va saltar pels aires i va desencadenar un seguit de trencaments en cadena.

La mateixa setmana que dimiteix García Prieto (11 d'octubre) els integrants que queden a la Junta - ara presidida pel seu segon, Miguel Terrino- parteixen peres virulentament per una auditoria. Quatre volen encarregar-la immediatament i continuar als càrrecs fins al final de mandat, el 2015. La resta vol eleccions anticipades i que les entitats, en

Assemblea Extraordinària, sol·licitin l'estudi extern. Guanyen els segons, així que els primers decideixen no presentar-se als comicis i "a títol personal" el dia 15 presenten una denúncia amb els documents que han localitzat i que provarien 13 presumptes irregularitats de l'ex líder, entre les quals malversació de fons. Els primers mouen fils perquè les entitats convoquin una Assemblea Extraordinària, en la que demanaran eleccions urgents.

El dia 19 el lideratge de la Federació es dirimeix a les urnes, a Santa Coloma de Gramenet, amb quatre candidatures. Guanya amb comoditat Daniel Salinero,

Francisco García Prieto va presidir durant 27 anys l'associació que organitza la Feria de Abril a Barcelona

que comptava amb el suport del PSC i la Junta de Andalucía. Però el sector rebel ja s'ha fet fort a la Fundació i, com que a més són membres d'entitats de base, exerceixen de contrapoder a les assemblees. Només quatre dies després la Hermandad Rociera Andaluza Virgen del Rocío La Esperanza de Badalona, federada, es querrela contra García Prieto. També l'acusen d'haver-se enriquit a costa de la Feria de Abril.

Al novembre, una nova Assemblea Extraordinària d'entitats valida el full de ruta de la nova Junta i demana que s'encarregui l'auditoria externa. "En

algun moment espero que la Fundació també serà auditada, com em demanen moltes entitats", acusa Salinero. Els patrons responen que sí, que ho faran "quan es resolgui la demanda judicial". Aprofitant que el conveni entre l'Ajuntament de Barcelona i la FECAC per cedir-los la plaça del Fòrum estava signat amb la Fundació, els seus dirigents -que havien estat els interlocutors habituals del consistori- tiren pel dret i sol·liciten els permisos per organitzar ells la Feria. Quan la Federació se n'adona, presenten una sol·licitud paral·lela. Fonts municipals asseguren que l'Ajuntament "es va entrevistar amb les dues parts i els va recomanar que es posessin d'acord per coorganitzar la fira". "No tenim cap posició sobre la disputa que mantinguin entre ells", conclouen.

➔ VE DE LA PÀGINA 6

“Altres anys a aquestes alçades ja teníem la fira mig muntada, però si accelerem les últimes setmanes, hi arribarem a temps”, afirma. “Ara el més urgent són els permisos, que porten molta paperassa”, afegeix.

L'Ajuntament de Barcelona va imposar el febrer de 2012 “condicions més transparents per als firaires” en l'acord-marc que regeix la cessió de l'espai, expliquen portaveus municipals. Així, han de fer arribar a tots els participants, amb justificació de recepció, els preus de cada servei, per evitar possibles tractes de favor. També va instituir un cànon que la FECAC ha de pagar per l'espai cedit en funció del nombre de firaires. L'any passat van ser uns 26.000 euros. En cas de contractar la neteja, seguretat i lavabos a través de l'Ajuntament -fins ara no ha estat així-, els costaria aproximadament 70.000 euros i haurien de pagar el 30% per avançat i el 70% durant els 30 dies posteriors. “L'acord-marc de 2005 només establia que la FECAC pagava les estacions transformadores i les deixava allà al Fòrum perquè les aprofitessin altres activitats”, lamenta l'actual consistori.

La Fundació s'emancipa

“A partir d'ara la Fundació demanarà les seves pròpies subvencions per a activitats i manteniment, i la Federació que demani les seves”, adverteix Joaquín Moreno. És un dels 16 patrons de l'entitat, que presideix Antonio Gameiro. Onze són càrrecs vitalicis i els altres 5, temporals. Tenen també una junta, de sis persones, quatre de les quals vitalícies. Moreno admet que va ser creada per García Prieto “per facilitar l'arribada de subvencions”, però anuncia que crearan un programa d'activitats nou i que la seva funció serà “vetllar perquè el rendiment de la FERIA arribi a les entitats”. Elles, però, “no tenen potestat” per decidir què fa o qui dirigeix la Fundació. “No és despotisme, és que les fundacions funcionen així!”, es defensa el patró. “No obstant, inclourem com a patrons temporals algunes entitats escollides, perquè n'hi ha un grup que estan molt d'acord amb el que fem”, continua. “És que hi ha entitats i entitats: les que estem a la FERIA i les que vénen a les assemblees quan els convé”, acusa. Afirma que atendran “totes les entitats que els demanin de formar part de la Fundació” a partir de l'estiu.

A la Federació, Salinero no troba sentit a aquesta arquitectura: “Era una eina de la FECAC per aconseguir avantatges fiscals, així que el més lògic seria que fos controlada per qui l'ha creada”. “Els patrons els va posar a dit García Prieto, eren els membres de la seva Junta”, assegura. “Aquí el poder l'han de donar les entitats quan voten, i prou”, critica. “I la majoria està en contra seva perquè no els mereix confiança una gent que porta 20 o 25 anys manant amb García Prieto i ara van d'impol·luts”, carrega.

Rendits a les antenes de telefonia

La nova normativa redueix al màxim les restriccions que intentaven donar resposta a la preocupació per l'efecte de les radiacions sobre la salut

CRISTINA PALOMAR

Aquest 29 de març entra en vigor la nova ordenança municipal que regula la instal·lació d'antenes de telefonia mòbil a Barcelona. La norma, impulsada per CiU per satisfer les exigències de les empreses teleoperadores i aprovada definitivament amb el suport de tots els grups municipals tret d'ICV-EUiA al ple del novembre passat, preveu la col·locació d'uns 500 punts de telecomunicacions nous en quatre anys, xifra que se suma a les 800 antenes actuals.

L'objectiu de la mesura és, segons el consistori, acabar amb la contradicció que suposa que Barcelona s'hagi convertit en la capital mundial del mòbil fins al 2018 gràcies al Mobile World Congress i, en canvi, sigui una de les ciutats del món on, fins ara, “era molt difícil posar-hi una antena i molt fàcil treure-la”, segons va explicar fa poc més d'un any el gerent de l'Institut Municipal d'Informàtica, Manel Sanromà. Des de l'Ajuntament s'insisteix que,

Es preveu la col·locació d'uns 500 punts de telecomunicacions nous en quatre anys, a sumar als 800 actuals

gràcies a la supressió de les traves, tots els barris de la ciutat tindran una bona cobertura de 4G. Inclosos els barris “perifèrics”.

Les modificacions de CiU

La nova ordenança d'instal·lacions de radiocomunicació redueix al màxim les restriccions de la normativa anterior, la majoria de les quals intentaven donar resposta a la preocupació pels efectes de les radiacions electromagnètiques so-

JOAN MOREJÓN

Les administracions han assumit com a propis els interessos del sector empresarial de telefonia

bre la població. De fet, al nou text s'elimina la necessitat d'elaborar estudis previs a la instal·lació d'antenes per confirmar que no són perjudicials, s'elimina la protecció del patrimoni i dels espais pròxims a escoles i residències de gent gran, i s'elimina el consentiment veïnal previ. Pel que fa als edificis catalogats, s'aixeca la prohibició existent fins ara d'instal·lar-hi antenes. Només es vetarà en cas d'impacte visual o ambiental.

Amb aquesta decisió l'alcalde de Barcelona, Xavier Trias, ha fet seves les tesis de les grans corporacions de telefonia mòbil que asseguren que no existeix cap estudi científic que hagi pogut demostrar que les radiacions electromagnètiques generades per les antenes tenen efectes perjudicials sobre la salut. “No hi ha cap perill per a la població si hi ha moltes antenes però són de baixa intensitat”, va assegurar Trias fa uns mesos. Per a ell, els recels dels ciutadans són, més aviat, producte de la ignorància. “La societat no entén correctament com funcionen. El que és veritablement nociu és tenir a prop poques antenes, però amb molta potència”, va explicar.

Durant el debat de la mesura en el ple el mes de novembre passat,

el tinent d'alcalde d'Hàbitat Urbà, Antoni Vives, va assegurar que amb la nova ordenança sobre antenes tot són avantatges perquè s'impulsa el desplegament de les xarxes de telecomunicacions de nova generació a la ciutat i això permetrà avançar en el desenvolupament social i econòmic. I és que a ningú no se li escapa la gran influència que exerceix sobre el Govern de la

Trias va anunciar la modificació de la normativa d'antenes en la inauguració d'una botiga de Vodafone

ciutat l'associació d'operadores de mòbils, la GSMA. I més, quan s'està parlant de milions d'euros i de la projecció internacional de Barcelona com a capital de congressos.

Lucretius beneficis

Els organitzadors asseguren que per la vuitena edició del Congrés de Telefonia Mòbil, que aquest any s'ha celebrat entre el 24 i el 27 de febrer, hi han passat més de 85.000 visitants procedents de 21 països

(un 18% més que a l'edició anterior, un 18% d'ells dones) que han deixat a la ciutat uns 356 milions d'euros, un 11% més que l'any passat i han generat més de 7.200 llocs de treball a temps parcial. L'increment de l'ús dels taxis, l'ocupació hotelera i la utilització dels serveis de restauració animen una època en què l'ocupació turística a Barcelona és molt baixa si la comparem amb la resta de l'any, a punt de petar per l'allau de visitants.

La bona sintonia existent entre el Govern municipal i les empreses de telefonia mòbil explica el fet que l'alcalde de Barcelona assistís fa uns mesos a la inauguració d'una botiga de Vodafone. Xavier Trias va celebrar la decisió de la companyia de telefonia mòbil britànica d'obrir una botiga a Barcelona i va destacar els “beneficis” que la seva presència comportarà no només per a les administracions, sinó per a tota la ciutat. Curiosament, va ser el lloc escollit per anunciar la modificació de la normativa d'antenes.

Els mòbils no són una joguina

Les empreses de telefonia mòbil insisteixen que no hi ha cap estudi científic que hagi pogut demostrar que les radiacions electromagnètiques són la causa directa de l'augment de les malalties entre la població que viu al voltant d'una antena. Curiosament és el mateix argument que van utilitzar fa uns anys les empreses tabaqueres per rebutjar la relació del tabac amb el càncer i avui tots els paquets de tabac avisen que fumar, mata.

Tanmateix, el primer estudi que es va presentar sobre els efectes d'aquestes radiacions data del 1972, quan el científic rus V.P. Korobkova va observar símptomes estranys entre els treballadors del sector elèctric sotmesos constantment a camps electromagnètics intensos. Les malalties més habituals eren depressions, cefalees constants, fatiga crònica, estrès i problemes derivats de canvis bruscos de la pressió arterial.

Indefensos contra els camps magnètics

Tant o més perjudicial que les antenes pot ser el mateix telèfon mòbil. Un informe encarregat pel Parlament Europeu al departament de Física de la Universitat de Warwick (Gran Bretanya) i a l'Institut Internacional de Biofísica de Neuss-Holzheim (Alemanya) desaconsellava l'ús d'aquests aparells per part dels infants i recordava que els revestiments dels mòbils no protegeixen del camp magnètic generat. L'estudi també exigia a la indústria aclariments sobre el coeficient d'absorció específica (CAE), que mesura el grau d'absorció tèrmica de les emissions de microones en el cos però que no valora altres efectes no tèrmics, sobretot al cap.

En aquest sentit, aconsellava que les proves per saber el nivell de perillositat dels aparells es fessin en organismes vius i amb telèfons reals, i no amb caps artificials i camps electromagnètics generats artificialment.

Als possibles efectes que aquests aparells i les seves antenes tenen sobre el sistema nerviós, vascular, articular, immunitari, visual i cutani, cal afegir la contaminació ambiental que provoquen els materials -com el coltan- amb què estan construïts els mòbils, començant per la seva extracció en mines africanes i acabant pels residus tòxics que generen una vegada fets malbé, com vam explicar al número 129 de Carrer.

En 5 paraules

Els bancs no paguen

Desnonen i expulsen del seu habitatge aquells que no poden pagar les hipoteques. Es queden els seus pisos i el primer que fan és no pagar les quotes de les comunitats de propietaris. Els bancs tenen pendent de pagament per aquest concepte 342 milions d'euros. Un veritable escàndol.

Solidaritat amb Panrico

Els treballadors i treballadores de Panrico porten des de l'octubre passat de vaga. Una llarga lluita per plantar cara als acomiadaments massius (234) i unes retallades salarials que arriben al 18%. L'empresa és insaciable i els ha denunciat per danys i perjudicis reclamant milions d'euros per les "pèrdues" que li suposa la vaga. Inaudit. En diferents barris s'han celebrat actes de suport i s'està col·laborant amb la caixa de resistència. La lluita de Panrico és un exemple per a la societat i mereix tota la solidaritat. Ni Donuts ni Bollycaos: boicot!

Per l'ensenyament públic

L'assemblea de treballadors i docents de l'ensenyament, juntament amb els sindicats, organitzen del 24 al 29 de març una setmana de lluita per l'ensenyament públic durant la qual es realitzaran diverses activitats als centres escolars (assemblees, xerrades, cercaviles, tallers de pancartes...) i que finalitzarà amb una gran manifestació el 29 de març que s'iniciarà a les 17 hores a plaça Universitat.

Un castell amb peatge

Després d'instaurar el pagament per entrar al parc Güell i a l'Hospital de Sant Pau, l'Ajuntament acaba d'aprovar en temps rècord la privatització del castell de Montjuïc. L'entrada normal costarà 5 euros. L'excusa aquesta vegada és que es fa per preservar la memòria històrica. Per visitar el lloc on va ser afusellat el president Companys haurem de pagar. La gestió s'ha donat a l'empresa Magna Cultura, presidida per Artur Diart, germà del president de la Corporació de Mitjans Audiovisuals.

Recuperació del mural contra la SIDA

El passat 27 de febrer es va portar a terme la recuperació del mural "Tots junts podem aturar la SIDA" que fa 25 anys va pintar al Raval Keith Haring, artista referent de la cultura popular *underground*. Ha sigut reproduït pinzellada a pinzellada per l'equip de restauració del Macba.

'Cafeambilet', absolt

L'Audiència de Barcelona ha tombat la condemna als editors de la revista *Cafè amb Llet* per penjar a internet el vídeo "El més gran robatori de la història". La sanitat catalana té un problema: la corrupció. El tribunal considera que la denúncia que fa la revista sobre aquesta realitat no és un delicte. Els empara el dret a la llibertat d'expressió. El vídeo es podrà tornar a veure i la multa ha estat anul·lada.

El CIE, presó sense llei a la Zona Franca

La recent mort d'un ciutadà d'origen armeni i una batussa amb intervenció de la policia espanyola saldada amb diversos ferits han tornat a alimentar les veus que reclamen el tancament del centre on són retinguts a Barcelona els immigrants sense papers a l'espera de l'expulsió

ELOI LATORRE

Al cor de la Zona Franca, perdut entre instal·lacions industrials i amagat de la vista de la ciutadania, s'hi erigeix des de fa vuit anys un equipament abastament denunciat per organitzacions de drets humans. És el Centre d'Internament d'Estrangers (CIE) l'espai on es reclouen els immigrants que són trobats sense permís de residència en regla mentre se'ls tramita l'ordre judicial d'expulsió. Entitats com SOS Racisme, Migra Studium, la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (Favb) o les que s'apleguen a la campanya Tanquem els CIE fa anys que en demanen el tancament, ja que entenen que es tracta d'un illot sense llei en el qual es vulneren amb impunitat i sense mecanismes de control els drets humans més bàsics.

Tercera víctima mortal al CIE

La recent mort d'un ciutadà d'origen armeni -tercera víctima al CIE des del 2010- sumada a la càrrega d'agents antidisturbis de la Policia espanyola a l'interior de les instal·lacions, la nit de Cap d'Any, arran de la qual diversos interns han denunciat patir lesions, ha revifat les denúncies sobre el tracte i les vexacions que pateixen els immigrants al CIE i també la manca de transparència per esbrinar què hi passa a dins. Aramis Mankuyan, conegut com Alik, va morir el 5 de desembre mentre era confinat a la cel·la d'aïllament del CIE. Diversos testimonis han assegurat que va ser colpejat i que se'l va sentir cridar durant hores sense que ningú l'atengués. L'incident va provocar una vaga de fam de protesta d'un grup interns.

El CIE de la Zona Franca va ser inaugurat l'any 2006, per substituir

ANNA CARLOTA

El Centre d'Internament d'Estrangers de la Zona Franca està amagat de la vista de la ciutadania

un altre espai molt precari situat al soterrani de la comissaria de la Verneda. La Delegació del Govern central va intentar vendre el nou equipament com una instal·lació confortable, però el cert és que "malgrat no ser un centre penitenciari, l'estructura és totalment carcerària, cosa que condueix a estigmatitzar les persones immi-

Els CIE no disposen d'un reglament de funcionament com preveu la llei, tot depèn de cada director

grants", explica un portaveu de la campanya Tanquem els Centres d'Internament d'Estrangers, que detalla que les cel·les estan separades per barrots i les visites de familiars tenen lloc a través de mampares aïllants.

Aquesta plataforma es va constituir l'any 2012 arran de la mort del jove guineà Idrissa Gallo al CIE per problemes respiratoris. Diversos testimonis van assegurar que, malgrat les seves queixes, no havia rebut cap atenció mèdica. Justament la precarietat de l'assistència sanitària, agreujada per la càrrega d'intèrprets, és una de les queixes de molts interns i de les

ONG. També denuncien la manca de lavabos a les habitacions, que estan tancades durant la nit; l'estricta règim de visites, limitades a quinze minuts, o la manca d'un programa d'activitat, que fa que els confinats al CIE matin les hores sense res a fer.

Desemparament jurídic

Amb tot, el més greu és el desemparament jurídic dels interns a qui ningú no informa dels seus drets ni la seva situació legal. També és habitual que l'ordre d'expulsió es comuniqui sense l'assistència de traductors ni lletrats. Un portaveu de Tanquem els CIE assenyala, a més, que és corrent expulsar per la via ràpida els interns que han denunciat agressions o que es presten com a testimoni judicial per algun incident. Així hauria passat amb un marroquí que el 31 de desembre va denunciar la fractura d'una cama pels cops dels antidisturbis, que hauria estat deportat de forma expeditiva al seu país d'origen el 22 de gener.

Cal tenir en compte que la gran majoria d'interns als CIE no tenen causes penals pendents, sinó que simplement han estat enxampats sense permís de residència a Espanya, de manera que, en el pitjor dels casos, haurien comès una falta administrativa. I d'aquests, la meitat no acaben sent expulsats, sinó que passat el període

màxim de 60 dies son posats en llibertat de la mateixa manera que van ser retinguts: sense cap explicació.

L'última reforma de la Llei d'extrangeria, de l'any 2009, preveia que cada centre d'internament d'estrangers (n'hi ha set a tot l'Estat) passés a estar sota tutela d'un jutjat d'instrucció. A Barcelona aquesta directriu es va implementar tard i malament i fins l'estiu de l'any passat no va arribar un acte judicial en el qual dictaminaven que els advocats dels interns i els representants de SOS Racisme i Migra Studium podien accedir al CIE durant l'horari de visita sense demanar cita prèvia. Fins aleshores se'ls posava tota mena d'impediments per fer-ho. Des de la direcció del centre sempre s'ha posat molt d'èmfasi en mantenir el CIE apartat de la mirada de l'opinió pública. Un any abans s'havia denegat l'entrada al Síndic de Greuges. El passat 10 de gener, un grup de diputats al Parlament i l'eurodiputada dels Verds alemanys Ska Keller es van haver de fer passar per familiars d'interns per poder accedir a l'equipament, ja que no se'ls va deixar entrar com a representants públics.

Cal tenir en compte que els centres d'internament d'estrangers no disposen encara d'un reglament de funcionament tal com preveu la llei, de manera que el règim intern depèn de la discrecionalitat de cada director i no és públic. El Ministeri s'ha compromès a tenir-lo enllestit en pocs mesos. Tanquem els CIE, però, considera que el reglament és també "una operació d'imatge que més enllà d'un canvi de nom -ara es parla de Centre d'Estada Controlada d'Estrangers (CECE)- no garantirà una millora dels drets de les persones retingudes". Segons aquesta plataforma, el que cal, més que regular-los, és que desapareguin per sempre.

L'Ajuntament se'n renta les mans

Arran dels últims incidents, l'alcalde de Barcelona, Xavier Trias, ha fet algunes declaracions mostrant la seva preocupació sobre la situació al Centre d'Internament d'Estrangers de la Zona Franca i diu que ha demanat al Govern central hora per visitar-lo. Més enllà dels gestos de bona voluntat, en el plenari municipal del gener, la suma dels vots

de CiU i PP va permetre rebutjar una proposta plantejada pel grup d'ICV-EUiA que reclamava crear una comissió municipal d'estudi sobre el tracte als interns i el respecte als drets humans a l'interior del CIE. El regidor convergent Jordi Martí va argumentar al plenari que "la comissió no serviria per a res perquè l'Ajuntament no té competències en política immigratòria".

No le llames recortes, llámale racismo

Mientras el Servei Català de la Salut asegura que el sistema sanitario garantiza la "cobertura universal", ya ha pasado más de un año desde que se ha hecho efectiva la exclusión de una parte de la población de la sanidad pública

LUIS CALDEIRO

El día 28 de noviembre de 2013, un diario de referencia como *El País* publicaba un suplemento monográfico dedicado a la Salud denominado *Notable a la sanitat catalana*. Bajo el título *Sanitat per a tothom*, comenzaba así: "El Servei Català de la Salut (CatSalut) és el garant de les prestacions sanitàries públiques. El sistema sanitari català funciona amb finançament públic, garanteix cobertura universal i hi té accés tota la ciutadania de Catalunya". Y por si quedaban dudas, el subtítulo remachaba: "El CatSalut garanteix una sanitat pública, universal i equitativa a Catalunya".

Uno, que se creía habituado a las mentiras de la casta (que no clase) política, debe de conservar aún cierta capacidad de asombro, pues no pudo reprimir una punzada en el estómago al leer la frase *garanteix cobertura universal i hi*

Aunque muchos profesionales no están dispuestos a aplicar la norma, los enfermos no llegan a la consulta

té accés tota la ciutadania de Catalunya. Y es que, perdonen, hay mentiras que rozan la infamia. Porque a 28 de noviembre, fecha de la publicación del suplemento, había transcurrido ya un año y dos meses desde la promulgación, el 1 de septiembre de 2012, de la Instrucción 10/2012 de la Generalitat de Catalunya, que excluía precisamente de la supuesta *sanitat pública, universal i equitativa a Catalunya* a aquellas personas que no estuvieran empadronadas "en cualquiera de los municipios de Cataluña por un período continuado, al menos, de tres meses inmediatamente anterior a la presentación de la solicitud de reconocimiento de acceso a la asistencia sanitaria de cobertura pública del CatSalut", según reza la propia Instrucción. Mala noticia para un inmigrante sin papeles recién llegado. Porque sin un padrón de, como mínimo, tres meses de antigüedad, no podrá solicitar la tarjeta sanitaria individual (TSI) y, por consiguiente, tampoco la cobertura sanitaria del CatSalut. A lo sumo podrá recibir asistencia

DANI CODINA

Voluntarios de un "grupo de acompañamiento" en el CAP de Maragall. Los activistas se entrevistan con los profesionales de los centros para sensibilizar sobre el problema de la exclusión sanitaria

médica gratuita por embarazo o si acude a Urgencias. ¿Que quiere más servicios? Deberá pagarlos. La única manera de escapar al castigo es ser menor de edad: quedará entonces *homologado* a la categoría de ciudadano de primera clase, y por tanto, recibirá la atención de que goza el conjunto de la población.

Podría ser peor

No, no pongan aún el grito en el cielo, que todavía tendremos que dar "gracias" por esta legislación tan "benigna". Porque resulta que la Instrucción 10/2012 suaviza, aunque sea ínfimamente, un real-decreto ley anterior del gobierno central -de 24 de abril de 2012- que ni siquiera contempla el requisito del empadronamiento: todo inmigrante irregular mayor de edad sólo tiene derecho a atención médica gratuita en caso de embarazo o de acceso a Urgencias. Sin paliativos. Y el ejecutivo español, que para mayor cinismo es firmante de la Carta Social Europea (donde se recoge el derecho a la salud de todos los ciudadanos, sin distinción de estatus legal), insiste en que el acceso a Urgencias garantiza ese derecho. "Las Urgencias no bastan para salvaguardarlo", desmiente Pierre Verbeeren, director general de Médicos del Mundo en Bélgica.

"Porque además cada país tiene una concepción distinta sobre qué es una urgencia".

Y así es, efectivamente: según el citado real-decreto ley, la urgencia deberá ser "por enfermedad grave o accidente". Así que olvídense de acudir a Urgencias por, supongamos, un simple dolor de muelas y pretender que no le cobren. Ni que decir tiene que el Consejo de Europa -órgano encargado de velar por los derechos humanos en 47 países del continente- acaba de juzgar ilegales estas normativas de exclusión de la sanidad universal.

Hecha la ley, hecha la trampa

Y uno, que ingenuamente pensaba que *al menos* los inmigrantes irregulares con tres meses de empadronamiento gozarían de la misma atención médica que cualquier catalán, se encuentra con gente como Blanca de Gispert, que es médico de familia y miembro de la Plataforma para una Atención Sanitaria Universal en Cataluña (PASUCAT). "Entre los profesionales de la medicina hay diversidad de actitudes" -comenta- "desobediencia a la norma, acatamiento... pero lo cierto es que el mundo de la atención primaria se movilizó mucho contra el real-decreto cuando se promulgó". Y aunque afirma que "son muchos los médi-

cos que no están dispuestos a dejar de atender a los pacientes que hasta ahora atendían", denuncia que "lo que a menudo sucede es que el enfermo ni siquiera llega a la consulta". ¿El motivo? "Se pierde en el entramado burocrático previo al acceso a la visita médica". La raíz del mal está, asegura, en la propia ley. "La normativa, tanto estatal como autonómica, es compleja, y ello hace que muchos administrativos de hospitales y ambulatorios no la conozcan en profundidad. Y además es ambigua, lo que provoca confusiones y arbitrariedad a la hora de aplicarla". Si además tenemos en cuenta que el perfil del solicitante es el de una persona en situación legal irregular, con miedo a la deportación, desconocedora del idioma y que no se aclara con el papeleo necesario para obtener la tarjeta sanitaria, es más que probable que se produzcan injusticias.

En cuanto al personal administrativo, cree que "en general es colaborativo". Sin embargo denuncia que "muchas veces desde la administración, y en ocasiones desde los propios profesionales, se lanzan mensajes disuasorios contra el inmigrante irregular". "Mensajes" que "quiere creer" que son casos aislados y que consisten en "advertir a los inmigrantes de que sin tarjeta no van a ser atendidos" e incluso "de que si no pagan una factura por ser atendidos en Urgencias entrarán en un listado de Morosos o tendrán problemas para su regularización en el país". "Quizá sean casos extremos"-remacha- "pero no dejan de poner de manifiesto que hay un problema". Un problema como el que -tal vez- llevó al senegalés Alpha Pam, de 28 años, a morir el 21 de abril de 2013 en Mallorca, víctima de una tuberculosis. Tras acudir a un ambulatorio, se le derivó a un hospital para ser visitado en Urgencias. Tardó un mes en acudir. ¿Culpa suya o de un sistema laberíntico e inhumano?

La sociedad se organiza

Para combatir la segregación sanitaria han surgido los denominados "Grupos de Acompañamiento", compuestos por voluntarios que acompañan a los excluidos en ciertos trámites burocráticos y se entrevistan con los profesionales de la Sanidad (médicos, directores de ambulatorios) para sugerirles que practiquen la desobediencia a la ley. Uno de estos grupos se presentó el pasado 14 de febrero en el CAP de Maragall, tal como recoge la fotografía, para entrevistarse con su directora. Quienes precisen de estos grupos o deseen sumarse a ellos, pueden consultar la web: <http://espaicoordinacio/josi/grups>

En 5 paraules

Privatitzant la ciutat

Continua la venda de la ciutat al millor postor. Els 26 aparcaments més rentables de la ciutat es privatitzen amb els vots de CIU i PP. Es crea l'empresa BAMSA, amb un 60% de capital privat. L'Ajuntament ingressarà 115 milions d'euros que -diu- destinarà a la construcció de 1.000 habitatges de protecció oficial. El passat mes d'agost es va vendre centenars d'habitatges públics a uns fons "volor" d'inversions madrileny. A qui volen enganyar?

A favor de l'avortament

3.000 persones es van manifestar davant la Delegació del Govern el passat dissabte 14 de febrer per reivindicar que no es modifiqui l'actual llei de l'avortament. L'acte va continuar en forma de manifestació per Via Laietana. La defensa de l'avortament lliure i gratuït serà el motiu central dels actes d'aquest 8 de març.

El culebrot de l'edifici Estel

El grup hindú Platinum States ha comprat l'antiga seu de Telefónica de l'avinguda Roma per 56 milions. Els venedors, Renta Corporation, han sigut els beneficiats d'una operació especulativa que ha comptat amb l'assessorament del despatx Garrigues. El nou propietari ha anunciat que construirà habitatges *d'alt standing* i la inversió rondarà els 45 milions d'euros. ¿Acabarà aquí el culebrot de l'edifici Estel?

El 'cas Adigsa', al jutjat

Ho va denunciar Pasqual Margall el 2005 quan va dir allò del "vostès tenen un problema que es diu 3%", destapant el *cas Adigsa*. El Fiscal en Cap de Catalunya va obrir una investigació sobre el pagament de comissions per l'empresa pública. 9 anys després, el Jutjat d'Instrucció número 3 acusa set alts càrrecs de malversació, frau, tràfic d'influències, prevaricació i falsedat documental. La Fiscalia sol·licitarà penes de presó per als implicats. Quedem pendent de veure com acaba la història.

Samaranch, sense carrer

La mobilització de nombroses entitats de la ciutat, entre elles la Favb, ha obligat l'Ajuntament a retirar la proposta del PP de donar el nom de l'avinguda de l'Estadi Olímpic al polític franquista i marxant del Comitè Olímpic Juan Antonio Samaranch. Rectificar és de savis. Parlant de reconeixements, CIU i PP han tombat la proposta de retirar la Medalla d'Or de la ciutat a la Infanta imputada.

Urinaris públics

En una entrevista la periodista de *La Vanguardia* Meritxell M. Pauné pregunta al tinent d'alcalde Antoni Vives pels urinaris públics, i la seva resposta és contundent: "Crec que a Barcelona no hi ha necessitat d'urinaris públics". En comentar-li que només obren a la nit 7 cabines, es reafirma: "S'entén que els lavabos públics són per als que no estan a casa. Hi ha capacitat suficient". Sembla que Vives gaudeix d'una pròstata molt saludable.

Un menjador social per alimentar la cooperació

Més enllà de les fredes estadístiques que situen Can Peguera com un dels barris més pobres de la ciutat, s'amaga una crua realitat: els seus habitants passen gana. Per mirar de pal·liar-ho, l'Associació de Veïns està impulsant amb altres entitats el projecte d'un menjador social amb voluntat de cohesió i dignificació social

DANIEL GOMIS

Situat al districte de Nou Barris i a tocar del Turó de la Peira, Can Peguera és un barri d'habitatge social modelat per un pintoresc conjunt de cases baixes on viuen famílies que tot i les relativament assequibles condicions de lloguer, les estan passant magres per fer front a les necessitats més primàries i poder subsistir mes a mes. No en va, les xifres oficials de l'Ajuntament l'assenyalen com una de les zones amb la renda per càpita més baixa de tota la ciutat.

Davant dels estralls que està causant la crisi, l'Associació de Veïns, junt amb d'altres entitats i veïns del barri, va començar fa un parell d'anys a centrar esforços en concebre un projecte que ajudés a alleugerir una mica la palpitant situació de pobresa. Després de diverses valoracions, es van acabar inclinant per l'opció d'un menjador social que, a part de garantir l'accés bàsic a l'alimentació, es creu que podrà funcionar també com

Can Peguera demana al Districte de Nou Barris implicació per assegurar-ne la continuïtat

un important element de cohesió i dinamització social dins del barri. Segons el president de l'Associació de Veïns, Pep Ortiz: "Volem que quedi ben clar que aquest menjador l'entendem com una qüestió de dret i no pas com un acte de caritat". Un dret amb la corresponent possibilitat d'implicació i dignificació dels seus beneficiaris, ja que tal com afegeix el mateix Ortiz: "Molts dels veïns més afectats per la duresa de la crisi se senten culpables d'haver-se quedat a l'atur o estar cobrant unes pensions mí-

nimes després de tota una vida treballant, cosa que fa que sovint amaguin la seva realitat i es reclouguin a casa. Volem que se'n adonin que són víctimes i no culpables, i que tenen molt per oferir".

Així, les entitats signants del manifest "A Can Peguera hi ha gana", que es va presentar a principis de l'estiu passat per visibilitzar la crua realitat que es viu al barri, coincideixen a l'hora d'assenyalar que la intervenció social s'ha de fer des del respecte i la proximitat. I per això creuen necessària tant la coordinació amb els serveis socials com el compromís dels veïns i veïnes per reforçar les relacions entre tots i evitar d'aquesta manera una exclusió social encara més gran de la que ja ha provocat la crisi.

Mitjà més que finalitat

Així doncs, més enllà de la funció d'un banc d'aliments, la intenció és que el futur menjador social es converteixi en un mitjà perquè la gent més necessitada pugui recuperar una espurna d'esperança, millorar la seva situació personal deixant de passar gana, però sobretot, tenint també l'oportunitat d'aportar el seu granet de sorra per millorar la situació del barri. En aquest sentit, els responsables de la iniciativa consideren que tothom pot tenir coses a oferir per sentir-se útil; ja sigui gent gran, explicant per exemple contes als més petits o transmetent la història del barri, o gent de mitjana edat, que poden aprofitar les seves habilitats com a pintors, lampistes, etc. per fer favors a qui necessiti els seus serveis. A més, sempre existeix també la possibilitat de donar un cop de mà en la logística i organització que de ben segur requerirà el mateix menjador. Tot i que es veu molt clara la potencialitat del projecte com a motor de canvi, no s'espera però que sigui una missió fàcil d'aconseguir de seguida una bona participació, perquè tal com preveuen els seus impulsors, aquests molt possi-

IVAN ORTIZ

El barri de Can Peguera va organitzar un "caldo reivindicatiu" el passat 11 de gener

'Caldo' reivindicatiu

El passat 11 de gener els veïns de Can Peguera van organitzar un caldo comunitari per recordar i denunciar que el barri segueix passant gana (a la foto). L'acte, a part de donar suport a la creació del nou menjador social, també va servir per fer més visibles els nombrosos casos de famílies amb greus déficits de recursos per fer front a les necessitats més bàsiques. Qui més qui menys, tothom al barri està patint de manera molt propera els efectes de l'actual situació de pobresa, tal i com reconeixen des de l'Associació de Veïns, on també asseguren que, si cal, seguiran organitzant més accions reivindicatives per agilitzar el projecte de menjador gestionat per la gent del barri.

blement hauran de començar anant casa per casa per donar-lo a conèixer i anar generant així la confiança necessària per a la mobilització de tota aquesta gent que ara pateix l'escassetat en silenci.

Val a dir que, actualment, per atendre estrictament les dificultats d'accés al menjar, ja s'estan repartint aliments des de la parroquia de Sant Francesc Xavier (en l'últim any i mig pràcticament s'ha doblat el número de famílies usuàries), així com a través dels serveis socials situats al carrer de la Selva, i també es pot accedir a un menjador per a gent gran al casal d'avis de Pi i Molist, tot i que en aquests moments es troba ple.

També existeixen els "àpats en companyia" per a la gent amb un grau de dependència que els impedeix desplaçar-se i les beques per al menjador dels més petits, que permeten reduir despeses, encara que igualment moltes famílies no hi poden accedir. Un grapat de recursos que, no obstant, davant la magnitud del que es pot qualificar sense embuts com a tragèdia social, resulten insuficients.

Llum verda d'incerta durada

La confirmació del nou menjador, que es preveu ubicar en el Casal de gent gran pròxim a la plaça de Sant Francesc Xavier, no ha estat bufar i fer ampolles, ja que fins fa

poc ni tan sols comptava amb el suport del Districte -que adduïa que en aquesta línia ja existien alguns d'aquests recursos considerats com a insuficients-. De fet, el menjador arrencarà gràcies a una partida de 15.000 euros provinent dels fons de la vaga de funcionaris, treballadors que han decidit contribuir amb aquests diners no pagats per l'Administració al projecte i que permetran posar-lo en marxa en un termini de sis mesos. Per assegurar-ne la continuïtat, ara els toca mullar-se a les administracions.

És per això que l'activista veïnal Pep Ortiz reclama també un compromís de suport econòmic de llarga durada per fer front a unes necessitats que segons totes les previsions no deixaran de créixer: "L'Administració no posa ni un euro, per tant el que en el fons demanem és que se'ns retorni allò que els ciutadans paguem amb els nostres impostos, allò que és nostre". Una lògica tan indiscutible i lapidària com aquesta altra: "Aquest projecte és important, però només podrà cobrir una petita part d'aquesta situació de pobresa amb moltes branques. Cada cop hi ha més gent que no pot assumir el cost del transport públic, dels serveis energètics... La nostra mobilització també vol evidenciar la gran necessitat de dur a terme una actuació conjunta a gran escala".

La PAH fa cinc anys

REDACCIÓ

La periodista Clara Blanchar publicava a *El País* del passat diumenge 23 de febrer un ampli reportatge sobre "el moviment reivindicatiu més eficaç". Fa cinc anys, el 22 de febrer, se celebrava la primera assemblea d'afectats per la hipoteca. Començava una lluita contra el poder de la banca, les seves mentides i les seves estafes. El treball realitzat ha estat molt valuós, però per damunt de les xifres s'ha de destacar que la PAH ha aconseguit una cosa molt important: que els afectats perdesin la por. El desembre de 2010 es va parar el

primer desnonament. Però els números també són aclaparadors: 209 plataformes creades; 1.011 desnonaments aturats; 20 edificis ocupats; 1.049 persones reallotjades; centenars de dacions en pagament; 1 milió i mig de signatures que van obligar el PP a acceptar la Iniciativa Legislativa Popular. El problema continua. Entre els mesos de gener i juny de 2013 el nombre de llançaments ha sigut de 35.098, segons el Banc d'Espanya. Els objectius estan clars i segueixen més vigents que mai. Que s'aturin els desnonaments, cancel·lació de la totalitat del deute amb el lliurament de l'habitatge i implantació de lloguers socials.

La Carboneria, viva

REDACCIÓ

S'ha dit per activa i per passiva: els edificis es construeixen per complir una funció social. La Carboneria, centre social ocupat del carrer Urgell amb Floridablanca estava en un edifici que portava anys buit, sense habitar, sense activitat. Un grup de persones el van ocupar fa 5 anys per convertir-lo en un centre social que ha desenvolupat desenes d'activitats a un barri del qual en formava part, com així ho va dir públicament l'AV de Sant Antoni. El propietari de l'edifici, FBEX, una de les princi-

pals promotores immobiliàries espanyoles (ara en concurs de creditors), va presentar la denúncia, darrere de la qual, com sempre, hi havia un banc. Va arribar el dia i, en nom de la llei (amb minúscules), els Mossos d'Esquadra van complir ordres i van desallotjar. La casa va quedar buida i els seus habitants, sense un espai per realitzar les activitats. En definitiva: un barri menys viu i menys actiu. La reacció no es va fer esperar. No s'havia pogut aturar el desallotjament i la solidaritat va prendre forma de manifestació, en la qual centenars de veïns i veïnes hi van participar.

“Cambiar la justicia sin cambiar la sociedad es una utopía”

— José María Mena
Exfiscal jefe de Cataluña

NÉSTOR BOGAJO
EUGENI MADUÑO

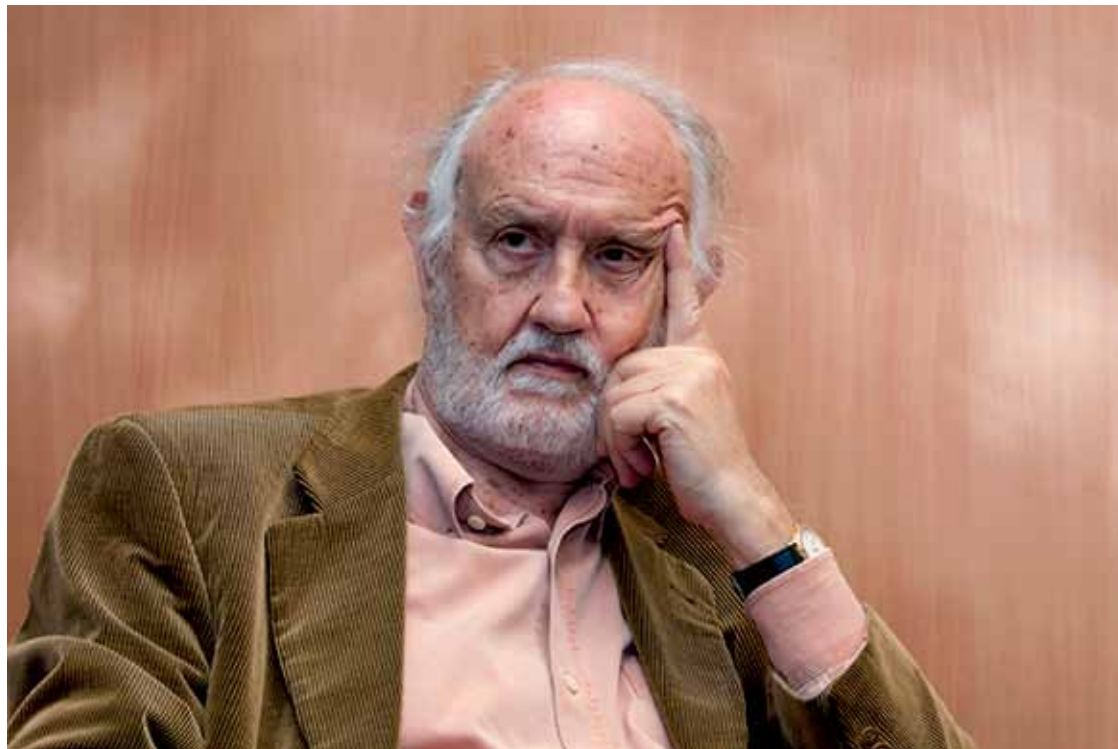
“Les chifla. Basta con acercarse a los juzgados cuando salen a tomar café, para ver cómo andan todos juntos, bamboleándose despacio, como si se les pudiese caer de la cabeza la justicia; como si ésta fuese una corona de difícil equilibrio. Jueces estrella y no estrella; no todos, pero sí más de la mitad. El ser humano es así y no hay que darle más vueltas”, reflexiona Mena. No conocía la revista *Carrer* y lamenta echar algún que otro jarro de agua fría. “Soy descreído de natural”, advierte.

— Se suele decir que la justicia es igual para todos.
— Lo dice el Rey. Pero no hay ninguna evidencia de ello. ¿Cómo va a ser la justicia igual para todos en una sociedad en la que todos somos desiguales? La Infanta, para el juez, no era igual que otro cualquiera. Con ella ha habido un trato esmerado. Empezando por el auto de 200 páginas: a veces basta con un escrito de media página para que uno comparezca. Aunque quizás el juez no lo haya hecho por tener particulares miramientos benévolos con esta mujer, sino por guardarse las espaldas.

— Volvamos al *mantra* de la igualdad en la justicia.
— Aunque las reglas fuesen las mismas para todos, su uso es distinto según la capacidad de cada uno. Esto no es como los juicios de Salomón o de Sancho Panza en la ínsula Barataria: en la justicia civilizada hay intermediarios. Y quien dispone de mejores intermediarios tiene mejor asistencia. Eso también es comercio.

— Otro *mantra*: la independencia de la justicia. La gente ya no se lo cree.
— Pues hay que desechar la leyenda urbana de que los jueces tienen muchas presiones. Son profesionales con sueldo fijo y una carrera que dura hasta los 70 años. Si les tiemblan las piernas, el problema es de sus piernas. Si están de acuerdo con quien les pide que hagan una barbaridad, no es sumisión, es complicidad. Los jueces no se venden. Se regalan. Es un dicho del siglo XIX.

— ¿Qué hay que hacer para cambiar la justicia?
— No está claro que haya que cambiarla. A lo mejor

DANI CODINA

José María Mena en el transcurso de la entrevista

hay que ocuparla y disponer de ese instrumento.

— ¿Habla de crear tribunales populares?
— Y lo que hay ahora, ¿qué son? Rigurosamente populares. Vivimos en una sociedad de clases medias acomodadas. O con la frustración de no estar acomodadas. Y eso se refleja en los jueces. Ya no proceden de castas selectas. Son de familias más o menos modestas y llegan ahí porque han hecho con esfuerzo su carrera y su oposición. Son gente normalita; piensan como la gente normal del país. Y el país tiene mayoría abso-

“¿Cómo va a ser la justicia igual para todos en una sociedad en la que todos somos desiguales?”

luta del PP. Si se quiere que cambien los jueces, tiene que cambiar la sociedad. Y ellos cambiarán a la par. Cambiar la justicia sin cambiar la sociedad es una utopía.

— También hay quien se rebela.
— Somos parte ordinaria de la sociedad, así que tenemos de todo: sumisos, vendidos, cobardes y gente que dice: “Vamos a ver si se puede hacer algo”. Hay quien no aguanta el estado de las cosas y trata de interpretar las

leyes de una manera distinta. Lo hemos visto con los problemas de los desahucios. Hasta entonces teníamos miles de sentencias que decían: “Ejécute, ¿qué le vamos a hacer? Pobre gente. Pues les ha pillado”. Pero hay jueces como José María Fernández Seijo que han cambiado esta situación.

— ¿Y el Tribunal Constitucional?
— También son representación de nuestra sociedad. Es lo que hay. El ejemplo clásico es lo del Estatut de Catalunya. La sociedad española, en los asuntos de Cataluña, es furibundamente contraria a cualquier cosa. Incluso a algo tan sencillito como el derecho a decidir, el “déjenme votar”. Pues dicen que no. Porque lo mismo acaba saliendo lo que ellos no quieren que salga.

— Pero eso es antidemocrático. Y en España hay demócratas.
— Los demócratas de España piensan que la soberanía reside en el pueblo español. El sujeto único es el pueblo español. Para mí, el sujeto del derecho es quien se siente titular capaz de hacer algo para transformar. El concepto de Gramsci. Los trabajadores de Coca-cola manifestándose por la calle son titulares de derechos. Pero que el pueblo soberano sea un sujeto me parece una entelequia. Yo, las grandes palabras -el pueblo español, Dios, la patria, los tambores...- no me convencen. No

Jueces sin pedestal

José María Mena (Villarcayo, Burgos, 1936) fue fiscal jefe de la Fiscalía del Tribunal Superior de Justicia de Cataluña entre 1996 y 2006, año en que se jubiló. Muchos, sin embargo, lo recordarán por un episodio algo anterior, cuando en 1984 -y junto con Carlos Jiménez Villarejo- se hizo cargo de la querrela contra Banca Catalana, un caso que salpicó a Jordi Pujol, entonces presidente de la Generalitat, y que, tras convertirse en una suerte de juicio a Cataluña, acabaría siendo archivada. Mantiene que “hay que evitar sacralizar a los jueces y su función: se trata de un servicio público ordinario, como Correos”.

tienen entidad. Y este es un concepto que no hace falta y, además, molesta: el afirmar quién es sujeto nos lleva a la pelea. Empecemos a dialogar sin hablar de sujeto de derechos y quizás logremos no matarnos. Las cosas mal llevadas, aunque parezca imposible, siempre pueden acabar como Ucrania.

— ¿Qué opina de la pregunta del referéndum?
— Un estropicio absoluto. Ya dijo Mas que se le había ocurrido a él. Yo estoy a favor

del derecho a decidir, a votar, desde el convencimiento de que ganará el no.

— Los mecanismos de funcionamiento de la justicia pueden mejorar. ¿Cómo agilizarla?
— En otros países, cogiendo los asuntos que la sobrecargan -las cosas de los pobres- y tirándolas en un rincón: la mediación, los pactos...; entonces queda una justicia maravillosa. O quitando recursos: “Esta decisión del juez no se puede discutir”. Y así iremos más de prisa. Pero hacia el despeñadero.

— Igual no hace falta quitar recursos: basta con subir las tasas judiciales.
— Con la Ley de Seguridad Ciudadana, viene el ministro y te mete un multón que te dobla. ¿Que tienes derecho a recurrir? Pues abogado y tasas. La mayor parte de los ciudadanos normales que resulten atropellados por esa ley tendrán que aguantarse con las multas que les pongan, de hasta 30.000 euros. Y son ejecutivas. Se los cobran. Te pueden embargar la casa. No hay pena de cárcel, pero sí de exclusión social. Y, si tienes menos de 18 años, se la embargan al padre. Es gravísimo.

— ¿El juez Castro, que imputa a la Infanta, es un ángel?
— No me consta que sea progresista. Es un técnico, un profesional. Y la posición de Horrach es respetable: es el fiscal quien redacta la acusación, quien tiene que ponerse la toga, subir al juicio y defenderlo frente a esa batería de abogados que están esperando a que te equivoques en una coma para machacarte. Si el fiscal dice que con lo que tiene no puede acusar... Y Horrach es un hombre conservador. No es un aventurero. No es como yo. Por eso me he pegado unas hostias de espanto.

— También las ha pegado usted.
— Ni una ni media. Me las han pegado todas. He tomado iniciativas en una dirección y he fracasado.

— ¿Y Banca Catalana?
— Eso es un triunfo? Fue un descalabro. Un fiscal con un poco de *seny* no se habría metido en una aventura como esa. Aunque teníamos toda la razón.

ALBERT RECIO

14 Aigua, energia,
transport i pobresa

CARLOS JIMÉNEZ VILLAREJO

14 Josep Lluís Núñez
es culpable

La veu del
CARRER

Nou reglament de participació?

L'Ajuntament de Barcelona vol promoure un nou reglament de participació ciutadana. L'abordatge que se'n fa ens sembla, però, molt curt. Cal un replantejament integral. L'actual model de participació, amb centenars d'àmbits pràcticament desertats per la ciutadania, ha quedat obsolet. Correspon a una altra època, en què la ciutat tenia un horitzó de progrés. Els vents de la globalització desdibuixaven la urbs industrial, però la seva transformació duia encara la petja dels moviments socials i la seva lluita històrica pels ajuntaments democràtics.

Avui, el model de ciutat està en disputa. La crisi, la incidència de les polítiques neoliberals i les retallades estan fracturant socialment i territorialment Barcelona. Rere la postal de la Barcelona turística i monumental, palpita la ciutat dels 3.000 desnonaments anuals, de la pobresa i les desigualtats creixents. Però batega també l'esperit de rebel·lia, de contestació i de proposta. A través de lluites com la del transport públic o de processos participatius innovadors -com ara "Fem Rambla"- es palesa el retorn del conflicte social i l'emergència de nous actors urbans que pugnen per definir la fesomia de Barcelona, reverdint el vell somni de la ciutat democràtica.

El moment demana poques normes i molta gosadia. Els Consells de Districte haurien de ser d'elecció directa. Caldria formalitzar la normativa de les ILP i de les consultes ciutadanes, donant la possibilitat de convocar-les al propi veïnatge; fomentar sense temença processos participatius... A Glòries, com a Poblenou, ha quedat palès que el coneixement ja no és un monopoli del poder polític, i això introdueix un nou paradigma en el govern de la ciutat.

L'entesa amb l'ajuntament sembla difícil: la seva manera encotillada d'abordar el debat -a través dels desacreditats organismes existents i amb la pretensió de concloure'l a finals d'abril- manca de credibilitat. Ras i curt: la Favb seria partidària de "trencar el motllo" i posar els rellotges a l'hora.

El ninot de
El Roto

La veu dels
lectors

Nova retallada a l'atenció sanitària pública

Des del nostre criteri de defensa de l'assistència sanitària pública interpretem l'actual proposta de reforma de la Llei de l'avortament com una nova retallada en el dret a l'atenció sanitària de la població del nostre país. Fins ara, amb limitacions no menors com és l'objecció de consciència d'alguns centres públics (San Pau de Barcelona i San Joan de Deu d'Esplugues per exemple) amb la consegüent "externalització" de l'activitat a centres privats, s'ha pogut gestionar l'avortament de forma segura per a dones i professionals. Si s'arriba a aprovar aquesta llei, gran part de les dones que fins ara tenien dret a la interrupció voluntària de la gestació serien excloses del sistema sanitari públic, passant a haver de pagar, aquí o a l'estranger. El

Ministre Gallardón considera virtuosa la Llei ignorant els riscos sanitaris que comporta per a les dones i les seves famílies empobrides per

l'actual crisi social. En 2012 es van atendre més de 112.000 avortaments en dones de 15 a 44 anys amb les garanties sanitàries públiques. La FADSP calcula que el 97% quedarien fora de la cartera de serveis. La reforma sanitària d'ara fa 2 anys (RD 16/2012) va excloure moltes persones per raons econòmiques. Ara la nova reforma, que sembla justificar-se en la religió, posa a moltes dones en un risc innecessari i profunditza el debilitament del sistema sanitari públic en benefici de l'especulació privada, a Espanya i a fora. Això ni és bo per a la salut, ni per a l'economia de les famílies. No sembla una funció dels poders públics, i especialment dels judicials, imposar una pràctica religiosa al segle XXI.

MARTA CARRERA PLANS
Associació Catalana en Defensa de la Sanitat Pública

SOS Monuments premia la revista de la Favb

El passat 14 de febrer *Carrer* va rebre un correu electrònic dels companys de SOS Monuments, entitat que porta molts anys treballant per al reconeixement del patrimoni col·lectiu, en el qual ens comunicaven que aquest any havien cregut convenient donar a la revista de la Favb el premi anomenat Admiració Positiva, "per la seva feina continuada en defensa d'una Barcelona en mans dels seus veïns i el respecte per la conservació del nostre pa-

trimoni, tant material com immaterial". Vam compartir premi amb al Museu d'estrís de pagès "El Racó del vi", de Palau de Plegamans, amb els vitrallers restauradors de la Catedral de Segòvia i amb la Fundació MAN de Camariñas a la Costa da Morte gallega, per la seva conservació de l'obra del l'escultor Manfred Gnädinger.

SOS Monuments també va concedir com cada any els seus "anti premis" (Admiracions Destruïdes),

que van recaure entre d'altres en l'Ajuntament de Barcelona, per la reforma de la plaça de les Glòries (concretament per l'edifici del Museu del Disseny -popularment anomenat "la grapadora"- i el sostre dels nous Encants, per "no contribuir a definir una plaça tancada i ordenada"). Des de l'equip de *Carrer* volem agrair aquest reconeixement i manifestar el nostre desig que creixi en un futur la col·laboració de la revista amb l'entitat.

LA VEU DEL CARRER

Edita: Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Obradors, 6-10 baixos
08002 Barcelona
Telèfon: 93 412 76 00
Fax: 93 412 58 88
e-mail: carrer@favb.cat
Web: www.favb.cat

Consell de direcció: Andrés Naya,
Marc Andreu i Lluís Rabell

Cap de redacció i maquetació: Elia Herranz

Revisió ortogràfica: Roser Argemí

Consell de redacció: Gemma Aguilera,
Laura Aznar, Anais Barnolas, Néstor Bogajo,
Luis Caldeiro, Vicent Canet, Anna Carlota,
Dani Codina, Marc Font, Daniel Gomis,
Eloi Latorre, Cristina Palomar, Meritxell M.
Pau, Jordi Martí, Joan Morejón, Albert
Ollés, Ignasi R. Renom, Alicia Tudela, Marc
Villoro

Consell assessor: Manel Andreu, Roser
Argemí, Jaume Asens, Alfons Barceló, José
Miguel Benítez, Jesús Berrueto, Horacio
Capel, Maria Favà, Josep Ramón Gómez, M.
Eugenia Ibáñez, Joan B. Isart, Alfons López,
Eugenio Madoño, Pep Martí, Pep Miró, José
Molina, Eduard Moreno, Ferran Navarro,
Rosa Mª Palencia, Albert Recio, Ferran
Sagarra, Josep Lluís Rueda, Mercè Tatjer,
Ole Thorson, Àngel Valverde, Pau Vinyes

Portada: Pilar Aymerich

Maqueta original: Joan Carles Magrans

Administració: Xènia Orfila
Publicitat: Isabel Mancebo

Fotomecànica i impressió: Imprints
Telèfon: 93 878 84 03

Distribució: Trèvol Missatgers
Telèfon: 93 498 80 70

La Favb no està necessàriament d'acord amb les opinions que s'expressen als articles signats per particulars o col·lectius. Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Impressió en paper de 48,8 grams
Dipòsit legal B - 21300 - 1995
Aquest número té un tiratge de 8.000 exemplars i la seva distribució és gratuïta

L'edició d'aquesta publicació ha estat possible gràcies a la col·laboració del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona i diverses entitats

Iconografia de la Transició

Aquest llibre és un recull de la feina realitzada a l'Estudi Villuendas + Gómez entre 1975 i 1995, primer en el terreny del disseny activista i després en el de la comunicació institucional, amb la intenció d'explicar, de manera inevitablement subjectiva, el context en què es produïren aquests encàrrecs.

Repasar les imatges generades al llarg de tots aquests anys va més enllà d'una possible anàlisi dels seus valors gràfics i esdevé un testimoni de la petita història quotidiana de Barcelona, en uns anys que han estat determinants en la seva evolució.

Barcelona, una iconografia urbana de la Transició. La donació Villuendas + Gómez
Pilar Villuendas i Josep Ramon Gómez

Editat pel Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) a partir de la donació feta per l'estudi V+G disseny.

Presentació: Dijous 20 de març a les 19 hores al MUHBA (plaça del Rei)

ATUREM LA PUJADA DELS TRANSPORTS

1951: Vaga de Tramvies

2014: Stop Pujades

DISSABTE 15 DE MARÇ

COLUMNES DES DELS BARRIS, VILES I CIUTATS

MANIFESTACIÓ

19:00 H PL. SANT JAUME

#STOPPUJADESDETRANSPORT

Contra la pujada del transport

La plataforma Stop Pujades Transport, amb el recolzament de la Favb i l'Associació per a la Promoció del Transport Públic (PTP) convoca una gran manifestació el proper dissabte 15 de març per exigir l'anul·lació del "tarifazo" de 2014, que ha significat la pujada abusiva del preu del transport públic, fent-lo cada cop més inaccessible per a molts veïns i veïnes. La convocatòria es fa prèviament als diferents barris que porten més de 10 setmanes de mobilitzacions, per confluïr a les 19 hores a plaça de Sant Jaume. El transport públic és un dret, no un privilegi!

LA CAMBRA FOSCA

Carta oberta a 'Carrer'

Amics, us envio aquestes línies per compartir amb vosaltres l'alegria que m'embarga per no haver d'ingressar a la Model. Us recordo en les meves oracions amb freqüència. No oblidaré els nombrosos articles que m'heu dedicat. Vau denunciar els enderroc dels edificis modernistes Trinxet i Ravella. Us vau oposar als plans de Can Caralleu i Doctor Fleming, a la torre del carrer Tarragona. Vau arribar a dedicar-me una portada, amb el meu careto en gran i la frase "Núñez, Faraó". Vau agitar el veïnat de les Corts perquè s'oposés al pla Barça 2000. Vau arribar a proposar-me que en les targetes de visita, en lloc de "constructor" posés

"destructor".

Amics, la meua vida ha sigut molt dura. En democràcia, per aconseguir una llicència havia d'amenaçar l'Ajuntament amb l'acomiadament de la plantilla de l'empresa: al final acabaven donant-me-les gairebé totes (amb Franco, però, les coses anaven millor). Va ser molt dur comprar i especular amb desenes de cantonades de l'Eixample. He de reconèixer que m'agradava que m'anomenessin *el Rei dels Xamfrans* (jo sí que era un rei). En els anys més durs, vaig haver de pagar a Los Morenos per aconseguir que els negocis tiressin endavant.

L'últim cop que em vau tocar la cresta va ser amb motiu

de la llicència per fer obres a l'edifici de la Rotonda. No l'he enderrocat, l'he convertit en una façana de cartró-pedra. A mi també m'agrada protegir la

memòria de la ciutat. Us vaig guanyar mil batalles: només m'heu humiliat amb la casa Golferics i el Barça 2000.

Les coses se'm van complicar quan em van agafar per frau fiscal. Em vaig veure amb els ossos entre reixes. Els meus advocats van dilatar el procés, que es va allargar durant anys, i amb la reducció de la pena que m'han regalat, no trepitjaré la Model. Estic feliç. Una última petició: no us oposeu quan l'Ajuntament plantegi canviar el nom de la plaça Catalunya per plaça Núñez y Navarro. Ja sabeu on em teniu pel que necessiteu.

Atentament,
Josep Lluís Núñez i Navarrete

Privatització de Parcs i Jardins

Al crit de "Les contractes us omplen les butxaques", "Más empleo y menos cachondeo", "Gamonal y Madrid, Parques ya está aquí" o "Trias, escucha, Parques está en lucha", els incansables treballadors i treballadores que s'ocupen del verd de la ciutat es van manifestar per denunciar un nou pas de l'Ajuntament per acabar amb el model de gestió pública de l'Institut, mitjançant canvis dels seus Estatuts. També denunciaren que a la pràctica ja s'està privatitzant el servei amb externalitzacions i amortització de llocs de treball.

Can Vies

Can Vies és una entitat més del barri de Sants des del 1997. Aquest és el sentiment de molts veïns i veïnes i així ho van manifestar més de 500 persones que es van manifestar per recolzar al centre social okupat contra un possible desallotjament. El Mossos d'Esquadra relacionen el centre amb l'agressió a persones d'extrema dreta el passat 12 d'octubre. Es demanava l'alliberament d'un jove detingut. Durant la manifestació es van llençar ous i pintura a la comissaria de la plaça España i a la seu del Districte.

EN POSITIU

'Ni vallas ni fronteras, ni muertos en pateras'

Aquest era el text d'una de les pancartes que el passat 23 de febrer van recórrer els carrers de Barcelona. La manifestació, en la qual van participar un miler de persones, denunciava que 13 anys després dels tancaments en més de 10 parròquies de Barcelona, la situació dels immigrants és igual o pitjor. La Llei d'Estrangeria continua provocant mort i patiment en les aigües del Mediterrani. Els CIE són veritables presons fora de la llei on els interns no tenen drets i les denúncies per maltractaments mai no són aclarides. Uns temps on es col·loquen ganivets en les tanques de les fronteres i es diparen pilotes de goma contra

els immigrants que lluiten per la vida tractant d'arribar a la platja. On es practiquen retorns "en calent" que no respecten drets ni dignitat. Aquí i ara, els immigrants sense papers no poden gaudir d'una sanitat pública que ha deixat de ser "universal". A la manifestació van assistir veïns del Poblenou que, expulsats de les naus on vivien i treballaven, han sigut abandonats per l'Ajuntament incomplint allò acordat. Molts dels manifestants porten molts anys entre nosaltres. Han treballat, legal o il·legalment, i ara estan sense feina i sense papers. La possible expulsió és el seu futur. En una esplèndida diada pels drets dels nostres veïns i veïnes, la nota negativa

la va posar l'Ajuntament. En passar la manifestació per la Rambla, llegíem amb ràbia unes banderes amb motiu del Congrés de Mòbils que deien:

"Barcelona és una ciutat que et convida a quedar-t-hi. Barcelona, capital de la Mobile World". Molts veïns es volen quedar i no els deixen.

ALBERT RECIO
PROFESSOR D'ECONOMIA
APLICADA DE LA UAB

Aigua, energia, transport i pobresa

Diu que la inflació és quasi nul·la, que la major part dels preus (i encara més dels salaris) estan baixant. Però aquest començament d'any hem patit un atac combinat de pujades dels preus de la major part de serveis públics, que agreugen especialment les butxaques amb menys recursos. Ara ja es parla de "pobresa energètica", o de "pobresa aquàtica" per designar la situació de les persones que no poden pagar el rebut de la llum o de l'aigua. I no es parla de pobresa del transport perquè qui no té diners, simplement deixa de moure's per la ciutat.

Las raons de les pujades es justifiquen amb arguments *ad hoc*: cada cas té la seva pròpia història. I en part és cert. Però en el cas dels subministraments energètics i de l'aigua, es passa per alt un fet crucial: que els subministradors són grans empreses privades (Iberdrola, Endesa, Gas Natural Fenosa, Agbar). I que sempre s'ha utilitzat la justificació que els operadors privats són molt més eficients que els públics (amb aquest argument es va privatitzar Endesa, Telefónica, Aigües Ter Llobregat i s'ha renunciat a recuperar el control d'Agbar quan les condicions legals segurament ho permetien sense costos, ja que el seu contracte havia expirat feia temps). I una característica reconeguda d'aquestes empreses és la seva opacitat a l'hora de aclarir quins són els costos reals d'exploració, i diferenciar-los del que no són més que rendes de monopoli.

En el cas de l'electricitat a més es va establir un sistema complicat i ambigu de fixació de preus. Un sistema que permet grans beneficis als propietaris d'instal·lacions amortitzades (com les de les centrals hidroelèctriques i nuclears), els quals no són altres que les mateixes empreses que a la llarga subministren el servei. El Govern d'Aznar va establir un model que per una banda pretenia garantir una alta rendibilitat a les empreses -fer veure que teníem un mercat "competitiu"- i, a la vegada, controlar les tarifes elèctriques perquè es tracta d'un tema electoralment sensible. Van intentar obtenir la quadratura del cercle que, com era previsible, ha acabat generant un altre problema: l'anomenat "dèficit de

El subministrament energètic i de l'aigua depèn de grans empreses privades que amaguen quins són els costos reals d'extracció i quins són els beneficis monopolistes

tarifa" i que finalment pagarem tots.

L'entrada al mercat de les energies renovables (tan necessàries des d'una òptica ambiental) encara ha embolicat més la troca... El Govern de Rajoy ha intentat diverses reformes (sense claredat d'idees i continuant amb la dèria per fer content a tothom) i les poderoses elèctriques li van llançar un desafiament: l'amenaça d'una pujada de l'11% en la tarifa elèctrica. El Govern ha jugat a la gallina cega i ja ha aprovat dues pujades (primer de la part variable i després de la

IL·LUSTRACIÓ:
EL ROTO

fixa) i anuncia un nou sistema tarifari totalment surrealista. I la història continuarà, perquè en el fons es tracta de garantir els elevats guanys de les elèctriques i fer-nos creure que el mercat funciona.

Sobre el tema de l'aigua ja n'hem parlat molt. Es deixa la gestió d'un recurs bàsic en mans d'una sola companyia (dos, segons com acabi el tema ATLL) a la qual se li donen tots els poders i se li permet tota l'opacitat del món. Per reblar el clau la Generalitat, davant de l'atzucac del tema ATLL, ha signat un acord amb Acciona (la concessionària) que li garantirà els guanys si finalment perd el contracte. Una garantia de guanys que un cop més recaurà sobre les nostres butxaques.

El tema del transport és una mica diferent, però no tant. L'ATM és un ens públic, però les tarifes i les subvencions han de garantir no tan sols els costos sinó també els bene-

ficis de moltes operadores privades. Tampoc aquí no trobem transparència en les despeses. I ara, a sobre, ens anuncien la possible implantació d'un nou sistema de control de bitlletatge que suposarà una gran inversió i que donarà importants beneficis i el control a un operador privat (s'ha convocat un "diàleg competitiu", totalment opac, on s'han presentat quatre grups, liderats per La Caixa, El Corte Inglés, IBM i Ricoh) i que després haurem de pagar amb nous increments tarifaris.

És cert també que l'increment dels preus és el producte de la retirada d'aportacions públiques, tant de Madrid com de Catalunya. Té raó la Generalitat quan diu que la retallada més forta ve del Govern central, però no quan constatem que mentre es provoca un increment de les tarifes dels transports creixen les subvencions a autopistes i aparcaments. Quan, en definitiva, se subvenciona més el contaminant i individualista transport privat i es castiga el més sostenible i col·lectiu transport públic.

Els costos de subministrament s'han de cobrir. Però cal aclarir què són costos reals i què són beneficis monopolistes. I s'ha de demostrar que la gestió privada és més eficient i econòmica que la gestió pública, i que no està exempta de sobrecarregar costos. Els costos, a més, es poden cobrir via preus o via impostos. La decisió és política i ha de tenir en compte aspectes socials i ambientals.

Un bon programa reivindicatiu hauria d'incloure el retorn a la propietat pública dels serveis, una gestió transparent i sotmesa a escrutini social, un sistema tarifari destinat (especialment en el cas de l'energia i l'aigua) a garantir a tothom consums bàsics i "castigar" via preus el consum excessiu, cosa que també suposa encarrir el transport privat (molt més costós socialment i ambientalment que el col·lectiu) per sobre del transport públic.

És el que d'alguna forma estan demanant els moviments socials com Aigua és Vida, Stop Pujades Transport, la PAH, Aturem les Nuclears i tots aquells que han anat descobrint que els temes d'energia, aigua i transport formen part d'un problema més extens com és el de la pobresa.

Josep Lluís Núñez es culpable

CARLOS JIMÉNEZ VILLAREJO

LA LAMENTABLE (LAMENTABLE.ORG), 4 DE FEBRERO DE 2014

Ya se ha comentado en estas páginas la confirmación parcial por el Tribunal Supremo de la condena impuesta a dicho empresario por la Audiencia Provincial de Barcelona. Pero se ha tenido conocimiento de un dato que justifica volver sobre ese proceso y su sentencia. El Grupo de Empresas Núñez y Navarro, después de la primera sentencia, exactamente el 1 de Agosto de 2011, publicó en "La Vanguardia" un comunicado que descalificaba al Tribunal y la condena impuesta. Es interesante destacarlo porque no es frecuente que un condenado acuda a un medio de comunicación para invocar su inocencia.

El Comunicado afirmaba que la acusación "se asienta en que dos inspectores tributarios habrían adquirido sus viviendas de "Núñez y Navarro" a precio inferior de mercado otorgando al grupo trato de favor, contando con la complicidad complaciente de sus superiores, en tanto, se dice, partícipes de una trama". A continuación se afirma que "esos hechos no se ajustan a la realidad" y que se acudirá al TS "reclamando merecida declaración de inocencia". Además, se atribuye a la sentencia que "incurre en grave error" y, entre otros despropósitos, que ha vulnerado "los derechos procesales del ciudadano jus-

ticiable". Ciertamente, todos los ciudadanos, y aún menos después de ser condenados por un tribunal, no se pueden permitir un pronunciamiento de esas características. Sin embargo, los hechos probados de la sentencia, plenamente aceptados por el TS, describían, a lo largo de treinta páginas, las siguientes conductas:

"Los acusados Núñez (el referido y uno de sus hijos) (...) desarrollaron una estrategia empresarial previamente planificada, cuya principal finalidad era minorar o, llegado el caso, incluso eludir el coste fiscal de los beneficios que la empresa obtuviera (...)"

Para ello, entre otras muchas actividades ilícitas, llevaron a cabo las siguientes conductas: "los responsables del Grupo NyN facilitaron al acusado, Abella (Inspector de Hacienda), importantes sumas de dinero en efectivo que iban siendo ingresadas en las diversas cuentas bancarias de aquel, constatándose que, en el periodo 1991 a 1999, Abella tuvo ingresos en efectivo en sus cuentas corrientes por importe de 91.536.487 de pesetas, ingresos que permitían al acusado Abella satisfacer las cuotas hipotecarias mensuales".

Igual ocurrió con el Inspector Bergua, quien, entre 1992 y 1998, obtuvo la suma de 20.525.000 pesetas, "di-

nero que fue puesto a disposición" del mismo "por los responsables del grupo NyN en retribución de sus servicios". Pagos evidentemente ilícitos y constitutivos de un delito de cohecho, de soborno a funcionarios públicos, expresivos de la trama corrupta de la que los acusados formaban parte. Así lo describió el TS: "Se declara probado en la sentencia recurrida que las prestaciones corruptoras fueron entregadas, no solamente mediante la entrega del inmueble a cada uno de los funcionarios Sres. Abella y Bergua, sino facilitándole las entregas

en efectivo que aquellos destinaban a la cancelación de la carga hipotecaria". No puede estar más claro. En consecuencia, el Sr. Núñez debe asumir como incuestionable que la Audiencia de Barcelona no cometió error alguno cuando lo declaró culpable, no vulneró sus derechos y, desde luego, impuso la pena que justamente procedía por dicho delito. La atenuación estimada por el TS, de dilaciones indebidas, para rebajar la pena de seis a dos años y dos meses, no solo es un beneficio injustificado ante una investigación tan compleja, por la diversidad de los hechos como por los numerosos implicados, sino que favorece la extendida convicción ciudadana de la impunidad de los corruptos.

La reforma Gallardón ens retorna als 70

DOSSIER

Articles

■ GEMMA AGUILERA
■ CATHERINA AZÓN
■ CRISTINA CARRASCO
■ MERCÈ CLARAMUNT
■ SYLVIANE DAHAN
■ CRISTINA PALOMAR

■ ASSUMPTA VILLATORO
■ MARIONA ZAMORA

Fotografia

■ ANNA CARLOTA
■ DANI CODINA
■ IGNASI R. RENOM
■ LLUÍS SALOM

Portada

■ PILAR AYMERICH

La reforma de la llei de l'avortament que impulsa el Govern del PP amb el ministre Gallardón al capdavant ha aixecat un clam arreu del país -i d'Europa- per l'endarreriment que significa per als drets de les dones aconseguits durant tants anys de lluites

El dret a l'avortament, un dret democràtic

SYLVIANE DAHAN

VOCALIA DE DONES DE LA FAVB

Des dels anys setanta, encara sota el jou de la dictadura, les dones dels nostres barris van lluitar per un dret que considera cada persona com a subjecte polític, capaç de decidir sobre la seva vida. Són aquestes lluites les que han permès obtenir lleis que reconeixen aquest dret. Correspon a una societat democràtica protegir-lo per tal que tota dona pugui aturar un embaràs no desitjat per decisió pròpia. Ara, el Govern retrògrad i prepotent del PP vol fer-nos renunciar a allò que tant ens ha costat d'aconseguir. Un cop més, el cos de les dones està en disputa, sota la renovada pretensió masclista de tutelar-lo i controlar-lo.

Però, com no para de sentir-se aquests dies als carrers, "Nosaltres parim, nosaltres decidim!", som nosaltres les autèntiques defensores de la vida. Els infants que neixen han de ser desitjats. Tenen el dret de ser ben rebuts, de créixer en bones condicions i tenir un futur digne com a persones. Les restriccions legislatives en matèria d'avortament mai n'han rebaixat els índexs. Ans al contrari: quan la interrupció de l'embaràs i la contracepció són legals, el nombre d'avortaments disminueix. No volem que cap dona posi la seva vida en perill. No volem tornar a l'època on les dones es veien forçades a viatjar a l'estranger per avortar.

Les lleis ens emparen...

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya (2006) estableix, en el seu article 41, que "els poders públics, en l'àmbit de llurs competències, i en els supòsits que estableix la llei, han de vetllar perquè la lliure decisió de la dona sigui determinant en tots els casos que en puguin afectar la dignitat, la integritat i el benestar físic i mental, en particular pel que fa al propi cos i a la seva salut reproductiva i sexual".

Aquest dret reconegut ha permès salvaguardar la salut i reduir la mortalitat com a conseqüència d'un avortament insegur, garantint que les dones accedisin a una informació suficient per poder exercir la seva llibertat sexual i reproductiva, així com a una atenció confidencial. L'experiència ens ha ensenyat, però, que cap conquesta no és inamovible. I som plenament conscients de la dimensió social, classista, que comporta un projecte de caire patriarcal i autoritari com el de Gallardón. Sabem prou bé que seran les dones pobres, aquelles que no tenen diners per anar a clíniques privades o desplaçar-se a l'estranger, les primeres víctimes d'aquesta regressió legislativa. Avortar no és mai una decisió fàcil per a cap dona. Una societat democràtica hauria de tenir sensibilitat i capacitat d'empatia.

I som conscients també del context en què es produeix aquesta ofensiva contra l'autonomia de les dones: vet aquí amenaçats tots els altres drets, històricament vinculats a l'Estat del benestar. Però fracassaran. Els somnis de les dones segueixen teixint el futur. Vet aquí que, cada dia més nombroses, moltes dones joves que, fins fa poc encara, pensaven que tot estava aconseguit, surten al car-

Manifestació contra la reforma de l'avortament el passat 14 de febrer a Barcelona

DANI CODINA

rer. Vàries generacions hi conflueixen en un mateix clam. L'1 de febrer a Madrid, a Barcelona i a moltes ciutats de l'Estat espanyol milers de dones -i d'homes- s'han manifestat reclamant la retirada del projecte... i la dimissió del ministre. I, de nou, nombroses ciutats europees han estat teatre de manifestacions solidàries: la llei del PP constitueix un perillós precedent per a totes les dones de la UE, que s'emmirallaven en avenços com la Llei integral contra la violència de gènere o el reconeixement del matrimoni homosexual. Ara que s'acosten les eleccions europees, esdevé més palesa que mai la necessitat d'una harmonització de les lleis positives per tal que les dones de tots els països que conformen la UE gaudeixin dels mateixos drets.

...també a nivell internacional

El dret de les dones a decidir si volen tenir o no tenir fills/es està inclòs en la Carta dels 12 Drets Sexuals i Reproductius, on també hi trobem el dret a l'educació sexual i l'accés a la contracepció. Aquests drets van ser reconeguts com a Drets Sexuals i Reproductius, i inclou-

sos als Drets Humans, a la Conferència Internacional sobre Població i Desenvolupament de El Caire l'any 1994 i ratificats a la IV Conferència Mundial sobre les Dones de Beijing el 1995. Des d'aleshores, l'Estat Espanyol ha signat tots els acords internacionals que així ho estableixen i que l'obliguen a garantir el dret a l'avortament, amb igualtat, seguretat i confidencialitat. Per la seva

La llei del PP constitueix un perillós precedent per a totes les dones de la UE, que s'emmirallaven en els avenços aconseguits fins ara

banda, la Resolució 1607(2008) del Consell d'Europa reconeix l'avortament com un dret, remarcant que la llibertat de les dones a decidir sobre el propi cos ha de ser respectada, i que els governs dels Estats membres de la UE han de garantir que la interrupció de l'embaràs sigui una pràctica accessible i segura. La resolució inclou també la necessitat d'establir l'educació sexual com a obligatòria i facilitar l'accés als mètodes contraceptius. En aquest marc referencial internacional, es perfilen nítidament els paràmetres que han de presidir una legislació avançada.

En primer lloc, cal retirar definitivament l'avortament del Codi Penal i regular la interrupció de l'embaràs com un acte sanitari. Des d'aquesta perspectiva, esdevé necessari normalitzar-ne la prestació, amb l'objectiu que tant les dones, directament afectades, com el personal

sanitari disposin d'informació clara i suficient en aquest tema. L'avortament ha de respondre a una decisió única i voluntària de la dona, reconeixent així el valor de la seva paraula sense pressions ni judicis d'ordre moral. I, en la mesura que l'avortament es considera un acte sanitari, ha de ser inclòs a la cartera de serveis de la xarxa sanitària pública. Les administracions responsables d'aquesta xarxa han d'assegurar l'exercici del dret, garantint la prestació i la gratuïtat del servei. La transferència de competències en matèria d'atenció sanitària a les comunitats autònomes, atribueix a aquestes la capacitat de decidir que aquest acte sanitari sigui realitzat en la xarxa pública o en una altra xarxa sanitària concertada, sempre assegurant que les condicions sanitàries siguin les òptimes. L'autoritat sanitària ha de vetllar pel compliment d'aquestes condicions, garantint la igualtat territorial i social. De la mateixa manera, les dades de les dones que sol·liciten o realitzen un avortament han de ser absolutament confidencials i la seva intimitat invulnerable.

Finalment, caldria regular l'exercici del dret a l'objecte de consciència, garantint tanmateix que, en tots els serveis de la xarxa pública, es presti l'atenció a la interrupció de l'embaràs i es respecti el dret de la dona a rebre la prestació. Els estudis universitaris i la formació del personal sanitari i psicosocial haurien d'incloure els protocols d'atenció a la interrupció de l'embaràs, incorporant en la seva elaboració el marc temporal (anterior i posterior a l'avortament), així com el conjunt de l'evidència científica que avala les pràctiques més adequades d'acord amb les diferents situacions en què pot produir-se.

El moviment veïnal, en campanya

El moviment veïnal de Barcelona forma part de la Campanya pel dret a l'avortament i convidem totes les dones dels nostres barris a donar-hi suport.

www.facebook.com/dretalpropicos

Un atac incalculable als drets de les dones

MERCÈ CLARAMUNT
ADVOCADA

L'any 1979 es van celebrar les primeres eleccions municipals després de la fosca nit de la dictadura. En aquell moment, les reivindicacions del moviment feminista eren, entre d'altres, l'avortament lliure i gratuït a càrrec de la Seguretat Social per sol·licitud de la pròpia dona, sense discriminació per motiu d'edat o estat civil; anticonceptius lliures i gratuïts a càrrec de la Seguretat Social per a homes i per a dones i investigació de nous mètodes; centres d'informació sexual controlats per les interessades.

L'avortament, delictes fins al 2010

Després de diversos avatars, l'any 1985 va entrar en vigor la llei que despenalitzava parcialment l'avortament i regulava els supòsits segons els quals l'avortament no era delictiu. Concretament s'establien tres supòsits: per evitar greu perill per a la vida o la salut de l'embarassada (sense terminis); embaràs resultat d'una violació, amb denúncia prèvia (12 setmanes); fetus amb problemes de malformació, físiques o psíquiques (22 setmanes).

En la resta de supòsits l'avortament estava penalitzat amb articles concrets en el Codi Penal, com els articles 144, 146 o el 145, que deia: "El que produzca el aborto de una mujer, con su consentimiento, fuera de los casos permitidos por la Ley, será castigado con la pena de prisión de uno a tres años e inhabilitación especial para ejercer cualquier profesión sanitaria, o para prestar servicios de toda índole en clínicas, establecimientos o consultorios ginecológicos, públicos o privados, por tiempo de uno a seis años (...). La mujer que produjere su aborto o consintiere que otra persona se lo cause, fuera de los casos permitidos por la Ley, será castigada con la pena de prisión de seis meses a un año o multa de seis a veinticuatro meses".

Per tant, l'avortament ha tingut la consideració de delictes fins la llei de febrer del 2010, i malgrat que en alguns moments ha hagut una certa laxitud en la seva aplicació, és cert que en altres moments moltes dones que han avortat s'han vist sotmeses a una persecució política, judicial i policial del tot injusta.

L'actual llei de terminis

El 2010 es va promulgar la Ley Orgánica 2/2010, de 3 de marzo, de Salud Sexual y Reproductiva y de la Interrupción Voluntaria del Embarazo. Aquest moment va significar un punt d'inflexió en la normativa fins aquell moment vigent. La llei 2/2010 és una llei de terminis i no una llei de supòsits.

És una llei que reconeix el dret a la maternitat lliurement decidida, per tant les dones poden prendre la decisió sobre el seu embaràs, i aquesta decisió ha

DANI CODINA

Manifestació contra la "reforma Gallardón" el passat 14 de febrer a Barcelona

de ser respectada. El preàmbul diu que aquesta decisió lliure i informada ho ha de ser sense interferències de tercers: aquesta possible interferència no oferiria més garanties al fetus i per contra limitaria innecessàriament la personalitat de la dona emparada a l'article 10.1 de la Constitució.

La llei actualment en vigor fins que el Parlament no n'aprovi una altra permet

L'actual llei de terminis és moderada i està per sota d'altres lleis vigents a estats europeus, com ara Holanda, amb avortament lliure

la interrupció voluntària de l'embaràs lliurement fins a les 14 setmanes. Dins de les 22 setmanes també està permès si hi ha un greu risc per a la vida o la salut de l'embarassada o risc de greus anomalies en el fetus i en qualsevol moment si es detecten anomalies fetals incompatibles amb la vida, o quan es detecti en el fetus una malaltia extremadament greu i incurable.

Tot i així, podem dir que la llei actualment en vigor, la 2/2010, és una llei moderada, per sota d'altres lleis vigents a estats europeus. És una llei de terminis, sotmesos aquests a certes condicions i requisits.

La legislació més àmplia, més avançada i per tant que dona més llibertat a les dones en la seva decisió és la d'Holanda, que garanteix l'avortament lliure dins de les 24 primeres setmanes i és un dels exemples que mostra que una llei àmplia no comporta més índex d'avortament. Ans al contrari, la taxa d'avortaments holandesa és una de les més baixes del món.

La fixació del termini de 24 setmanes no és gratuït, correspon científicament al termini per sobre del qual el fetus pot arribar a ser independent fora del claustre matern.

El projecte de Gallardón

El ministre Gallardón ha impulsat un avantprojecte de llei que anomena "Para la protección de la vida del concebido y de los derechos de la mujer embarazada". El títol ja ho diu gairebé tot.

Ha recorregut a la Convenció Internacional dels Drets de les Persones amb Discapacitat (adoptada per l'ONU l'any

2006) per intentar eliminar el mal anomenat avortament eugenèsic, que la Llei en vigor anomena com a "risc de greus anomalies al fetus".

D'altra banda cal recordar que el Tribunal Constitucional indica que els drets de la mare i el bé jurídic vida del "nasciturus" han de ser ponderats. No oblidem que la sentència a la qual el ministre Gallardón al·ludeix constantment esta-

Si no es permet l'avortament, les dones no deixaran d'avortar, però se les obligarà a fer-ho de forma il·legal i sense condicions sanitàries

bleix que al "nasciturus" no li correspon la titularitat del dret a la vida.

L'avantprojecte de llei *Gallardón* acaba amb el reconeixement de la dona com un ésser amb capacitat de decisió pròpia i succintament elimina el supòsit que ja contemplava la llei de 1985, que permetia avortar en cas de malformacions del fetus. Ho limita a "anomalies fetals incompatibles amb la vida" i sempre que això afecti la mare. En aquest cas, la dona haurà de demostrar amb dictàmens psicològics que aquesta situació afecta la seva salut. El perill per a la salut de la dona o del fetus ha de suposar un "menoscabo importante y duradero" i ho haurà d'acreditar amb dos informes mèdics. Elimina la interrupció voluntària de l'embaràs durant les primeres 14 setmanes que contempla la llei del 2010, actualment en vigor. S'elimina la possibilitat d'avortament en cas de malformacions si aquestes no provoquen la mort del bebè. Gallardón es vanta que ja no es podrà al·legar l'existència d'una discapacitat per interrompre voluntàriament l'embaràs.

La proposta és una norma més restrictiva que la pròpia llei de 1985. S'ha dit i és cert que ens transporta a moments pre-constitucionals, i ens allunya de les normatives europees.

Les dones continuaran avortant

El dret a decidir de les dones sobre el seu propi cos és un dret humà. I d'altra banda cal dir que si no es permet l'avortament de forma legal, les dones no deixen d'avortar, senzillament se les obliga a fer-ho de forma il·legal i sense condicions sanitàries.

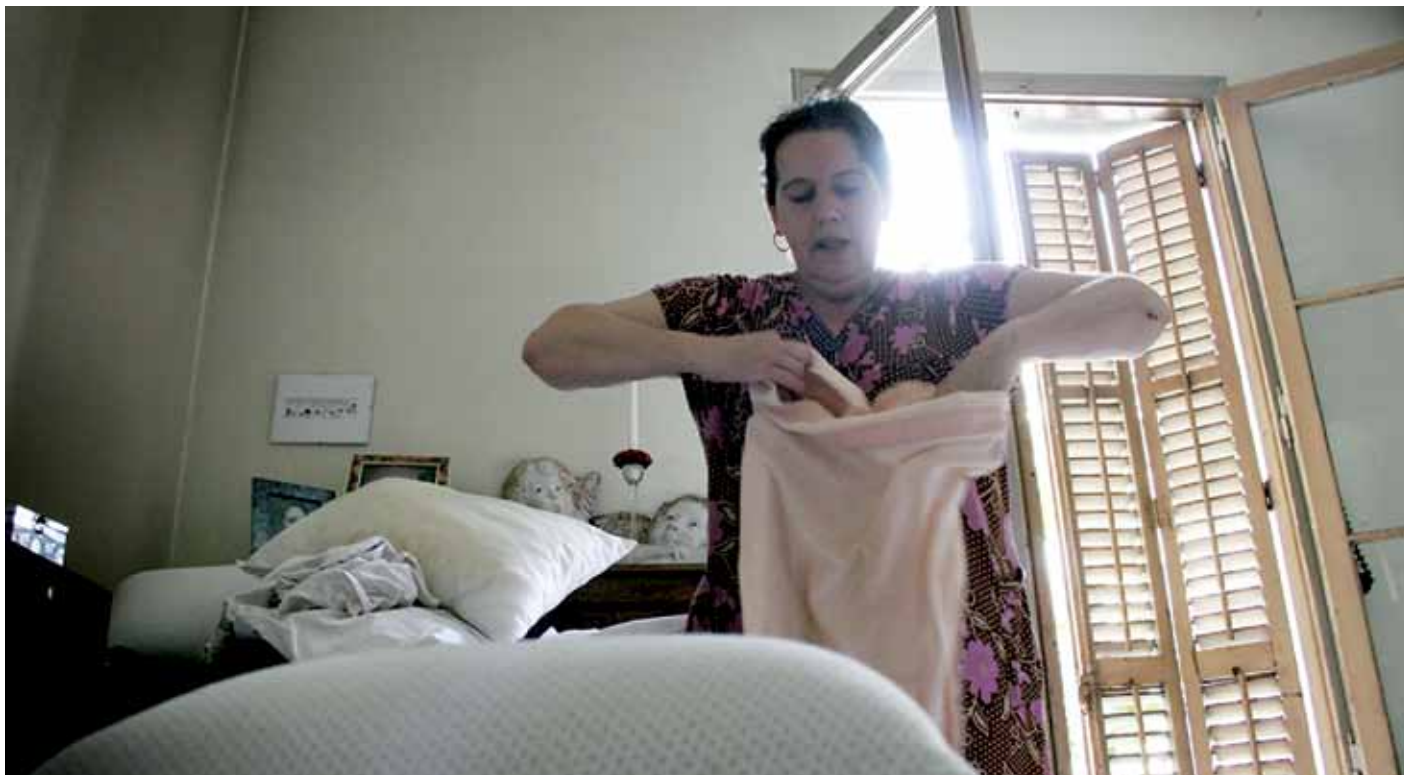
La interrupció voluntària de l'embaràs és una conseqüència dels embarassos no desitjats, i la realitat confirma que el tipus de normativa no és determinant en el nombre d'avortaments, com sí que ho són l'educació sexual i les polítiques públiques de planificació familiar. Les lleis que restringeixen l'accés a l'avortament no fan que es redueixin, ans al contrari, condueixen les dones a avortar de manera clandestina amb escasses o nul·les garanties sanitàries; la llarga història de prohibició i repressió de l'avortament únicament l'han convertit en més insegur i més discriminatori.

Substituir una llei de terminis per una de supòsits és un atac frontal contra la llibertat i els drets de les dones i, per extensió, dels drets humans i una involució social de dimensions incalculables.

La estafa de la crisis, ¿víctimas o resistentes?

ANNA CARLOTA

Ante la falta de ingresos en el hogar muchas mujeres han vuelto al trabajo doméstico

CRISTINA CARRASCO
PROFESORA DE TEORÍA ECONÓMICA (UB)

La crisis actual -que además de crisis es una estafa- es un ataque directo contra las condiciones de vida de las personas. Una crisis que está poniendo en evidencia la incapacidad del modelo de acumulación capitalista patriarcal para dar respuesta a las necesidades vitales de las personas. Un sistema depredador que tiene como único objetivo el beneficio individual y que en su afán de lucro está poniendo en peligro el planeta y la vida de las personas. Una estafa que está significando una redistribución salvaje de la renta y la riqueza y también de los tiempos y los trabajos. Se exonera de sus culpas a los máximos responsables de la situación y se socializan los riesgos y las pérdidas de ciertos grupos financieros en cuyas manos se va concentrando la riqueza; proceso que cada vez adquiere mayor velocidad e impunidad. En definitiva, un brutal incremento de las desigualdades sociales, profundos cambios en la estructura social y buen negocio para algunos. Una crisis-estafa que afecta a los sectores más vulnerables de la sociedad, en general, a aquellas personas -la mayoría de los trabajadores y trabajadoras- que dependen directa o indirectamente de un salario

para su subsistencia. En particular, a la población inmigrante, a los jóvenes de ambos sexos y a las mujeres.

Estrategias de supervivencia

Distintas razones están causando la precarización y el empobrecimiento de parte de la población: las deudas difíciles de pagar, o bien por la pérdida de ingresos o bien por las condiciones engañosas como se establecieron los créditos; la reducción de ingresos, ya sea por la caída de los salarios o directamente por los enormes niveles de desempleo; la drástica reducción del gasto público en servicios, ya sean de

Las nuevas situaciones de enorme tensión a raíz de la "crisis" están incrementando todo tipo de violencia contra las mujeres en los hogares

cuidado o sanitarios, etc. Frente a estas situaciones, los hogares están desarrollando nuevas estrategias combinadas de supervivencia, lo que se conoce como "economía de retales". Ello significa que todas las personas de una familia extensa (no solo las que cohabitan en la misma vivienda), desarrollan formas diversas de

participar en la subsistencia familiar. Y en ello, el papel que juegan las mujeres está siendo determinante.

Algunas situaciones que muestran cómo la familia extensa está funcionando como red de apoyo o de supervivencia son, por ejemplo, los y las jóvenes que se habían emancipado y se ven obligados/as a regresar al hogar materno/paterno, las personas mayores que son retiradas de residencias o centros de día por imposibilidad de financiarlos, los niños y niñas retirados de comedores escolares o actividades extra escolares, etc; situaciones todas ellas que incrementan el trabajo de cuidados desarrollado fundamentalmente por las mujeres en los hogares.

Otro mecanismo de supervivencia familiar es la búsqueda de nuevas fuentes de ingresos. La situación actual presenta fuertes analogías con lo sucedido durante la crisis de la deuda en los años ochenta del siglo XX en América Latina, en que las mujeres aumentaron su actividad diversificando su oferta de trabajo y fueron los principales pilares de sostén de los hogares. La población masculina, en cambio, a pesar de las enormes cifras de paro existentes, tendía a mantener su identidad a través del oficio para el cual estaba cualificado. Ejemplos de situaciones semejantes actuales son el incremento de la actividad (posiblemente como cuidadoras o tareas del hogar) de

mujeres mayores de cincuenta y cinco años que no habían sido nunca activas mercantiles o que ya habían abandonado el mercado de trabajo; indicador de la agudización de las necesidades dinerarias del hogar. O, el probable aumento del empleo en sectores fuertemente feminizados y sobre los cuales se tiene escasa información estadística (no es este el espacio para discutir el porqué de dicha falta de información): empleadas del hogar y trabajadoras sexuales; sectores que mayoritaria e históricamente han funcionado como estrategia femenina de empleo de supervivencia.

Trabajo doméstico y de cuidados

Un tercer mecanismo es el probable incremento del trabajo doméstico y de cuidados en los hogares destinado a intentar mantener el bienestar de las personas del hogar, produciendo en casa parte de los bienes y servicios que anteriormente se adquirían en el mercado o eran ofrecidos por el sector público. La drástica reducción del gasto público en servicios de cuidados o sanitarios hace que los cuidados regresen a lo que tradicionalmente se ha considerado su pertenencia "natural", el hogar, con el consiguiente aumento del trabajo de las mujeres que, organizadas en redes, intentan dar respuesta a las nuevas demandas. Aunque nuevamente nos encontramos con una falta de información estadística que tradicionalmente ha servido para ocultar el trabajo de las mujeres, los recortes públicos y la falta de ingresos apuntan a un claro aumento del trabajo no asalariado del hogar y los escasos datos de que disponemos muestran que dicho trabajo continúa siendo responsabilidad femenina (según la *Encuesta de Empleo del Tiempo de 2009/2010*, las mujeres como media social realizan diariamente en trabajo doméstico y de cuidados cuatro horas siete minutos y ellos una hora cincuenta y cuatro minutos).

Obligados a convivir

Por último, destacar que los problemas de falta de ingresos monetarios está obligando a muchas parejas a seguir conviviendo, a pesar de no desearlo; cuestión que se observa por la reducción del número de divorcios y separaciones. Todas estas nuevas situaciones de enorme tensión creadas a raíz de la estafa- crisis están incrementando todo tipo de violencia contra las mujeres en los hogares.

Ahora bien, además de las situaciones dramáticas que está viviendo una parte de la población, la otra cara de la estafa- crisis es que se está utilizando para un retroceso político e ideológico y una pérdida de derechos. Este se produce en todos los campos, pero también afecta de forma específica a las mujeres. El ejemplo más reciente es el intento del Gobierno de aprobar una nueva ley sobre el aborto. Cuestión que está generando una enorme respuesta y resistencia feminista y ciudadana, no dispuesta a aceptar que el patriarcado y, en particular, el patriarcado religioso, legisle o tome decisiones sobre el cuerpo de las mujeres.

Cronología de la lluita pel dret a l'avortament

CATHERINA AZÓN

La lluita pel dret a l'avortament lliure i gratuït ha estat llarga i intensa. La Coordinadora Feminista, el grup DAIA i les nombroses vocalies de dones de les associacions de veïns i veïnes hi van jugar un paper important. Fem una mica de memòria amb algunes dates i dades en uns temps en què s'ha de lluitar perquè no ens prenguin allò que tant va costar d'aconseguir.

1822. El Codi Penal espanyol, en els seus articles 639 i 640

establia penes de 14 anys de presó per als professionals que facilitessin l'avortament i fins a 8 anys per a les dones.

1880. L'ús del preservatiu masculí va començar a estendre's per Europa. A Espanya, exceptuant el període de la segona República, estava prohibit. No es va legalitzar fins a l'any 1978. El preservatiu femení no va estar disponible fins a molt després, l'any 1992.

1936. El 25 de desembre es legalitza l'avortament a

Catalunya per un decret de la Generalitat firmat per Josep Tarradellas.

1937. Durant la guerra, la ministra de Sanitat de la República, Federica Montseny va despenalitzar la pràctica de l'avortament induït, fins que el franquisme ho va derogar (va durar molt poc temps).

1940. El règim franquista reforma el Codi Penal i estableix l'arrest major i multes per divulgar o vendre anticonceptius.

Finals dels anys 60. "La pili", com es deia popularment a la píndola anticonceptiva, es va començar a comercialitzar. Va ser una eina molt important per a la dona. Les lleis franquistes les prohibien, però el mateix Govern reconeixia que als anys 70 unes 800.000 dones les utilitzaven. Es compraven a França o aconseguint receptes amb la complicitat de metgesses o d'algun metge.

1976. S'organitzen les Primeres Jornades de la Dona a Catalunya, a les quals

Una gran història de solidaritat

GEMMA AGUILERA

La dura experiència de l'avortament clandestí va formar part de la vivència de milers de barcelonines entre els anys setanta i el 1985. Els sentiments de por i vergonya es barrejaven amb la incipient voluntat de decidir sobre el seu propi cos. Però la nul·la educació sexual de la majoria, el difícil accés a mètodes anticonceptius -prohibits fins l'octubre del 1978- i el jou d'una Justícia en transició que les condemnava a la presó si interrompien l'embaràs, es prostituïen o tenien un amant, havia abocat un gruix important de dones al desemparament més cruel.

Paral·lelament, des dels barris, algunes dones havien començat a canviar la història. Sabien que la lluita implicava la desobediència civil i l'enfrontament directe amb dones que acceptaven el rol que el poder polític i la mateixa societat els havia atorgat. Petits nuclis de dones -en ocasions no més de cinc- van donar forma a un feminisme de les classes populars capaç de combinar demandes com el dret al propi cos o el divorci amb la reivindicació d'equipaments i serveis de tota mena per al veïnat. Des de les associacions de veïns, creant vocalies de dones, o a través

Des dels barris es va conformar un feminisme de base capaç de combinar demandes generals amb reivindicacions de territori

de grups com DAIA -Dones per l'Autoconeixement i l'Anticoncepció-, les dones del seu voltant van començar a rebre informació sobre salut sexual i anticoncepció.

“Ens negàvem a acceptar el paper que ens havia assignat el poder, pensàvem que hi havia qüestions transcendents com l'educació, la sexualitat, el divorci, o l'amnistia no només per als homes. La capacitat de decidir sobre la maternitat, gaudir de la sexualitat plena i formar-nos intel·lectualment no podien ser quimeres, sinó drets”. Aquest és el missatge que donaven la Lourdes Ponce i les seves companyes des de vocalia de dones de l'Associació de Veïnes i Veïns de Prosperitat-Nou Barris des del 1977, amb el rebuig de moltes dones que “només s'interessaven pels fills i el preu dels aliments i d'homes que no volien impregnar de feminisme la lluita pel benestar comunitari”. Malgrat aquestes reticències, les vocalies ja estaven creant una dinàmica social que seria decisiva en la consolidació del moviment veïnal.

Aquests grups de treball es van anar multiplicant, cadascun amb plantejaments i estratègies particulars per fer arribar el missatge del dret al divorci,

Manifestació pel dret a l'avortament als anys 70

el control de la natalitat, la no discriminació i, ben aviat, es van veure desbordades per una demanda creixent d'avortaments. Però el cert és que la lluita de les vocalies i de grups de professionals de la salut pels drets de la dona no va tenir una correspondència massiva immediata entre les mateixes dones. La raó, explica la historiadora Mary Nash al llibre *Dones en Transició* (Ajuntament de Barcelona, 2007), és que la despenalització de l'avortament i la contracepció eren “un desafiament a l'Espanya tradicional, però també als mateixos partits polítics, incomodats en les seves estratègies polítiques o en les seves creences, i això va fer que el moviment feminista trigués més a organitzar-se, malgrat que en les

conclusions de les Jornades Catalanes de la Dona de 1976 ja es demanava la legalització de l'avortament i la seva inclusió a la Seguretat Social”.

Tant és així que les campanyes multitudinàries en aquest sentit no es produiran fins a finals de l'any 1979. Aquell any la inculpció d'onze dones i un home a Bilbao per avortar o per haver practicat avortaments, i després quatre casos més a Cerdanyola del Vallès, va fer esclatar una campanya pel dret a l'avortament a tot l'Estat, que va multiplicar els actes públics, les manifestacions, les recollides de signatures i les autoinculpacions del manifest promogut per les coordinadores feministes de Barcelona i Madrid -*Jo també he avortat*, clamaven les dones-, que van desenca-

denar una consciència social potent.

Ara bé, sense la tasca del grup DAIA, molt probablement, la consciència de lluita de les dones pels seus drets i les fites aconseguides no haurien estat les mateixes. La Marcel·la Güell, una de les vuit dones fundadores del grup DAIA i avui al capdavant de la vocalia de Salut de la Favb, recorda que “inicialment, l'any 1976 la nostra tasca era fer xerrades a les vocalies de dones que començaven i informar sobre sexualitat i autoconeixement del cos, però a partir de 1978 vam començar a rebre demandes d'informació sobre l'avortament i ajuda per dur-lo a terme, i ens vam implicar a fons. La demanda era brutal, entre 40 i 60 consultes setmanals, teníem un local que obríem tres tardes a la setmana i la cua era constant”, recorda. A partir d'aleshores, DAIA i les vocalies de dones van fer xerrades col·lectives

Des de les vocalies de dones es va treballar, entre d'altres coses, perquè l'avortament es convertís en un problema col·lectiu i no individual

“perquè la gent fos conscient que l'avortament no era un problema individual sinó col·lectiu”. Durant sis anys, fins a la seva dissolució el 1984, DAIA va ser la gran promotora de la sexualitat lliure, el control de la natalitat i l'avortament com a instruments per aconseguir els drets reproductius i refermar el dret de la dona al seu cos en escoles, associacions de veïns i sindicats.

Torre Llobeta, pas de gegant

La maternitat ja no era una obligació per a la dona, era una decisió que prenia, al marge de què digués la llei. I potser per això l'ajuntament predemocràtic de Barcelona -les eleccions foren el 1979- va aplegar dones de les vocalies i de DAIA en una comissió mixta amb l'administració, professionals de la ginecologia i treballadors socials per donar forma a un projecte més professionalitzat -i més dirigit ideològicament- d'atenció a la dona, els centres de planificació familiar. DAIA va proposar una separació entre l'assistència mèdica i l'atenció ideològica, que al seu entendre havia de proporcionar un enfocament feminista dins d'una sanitat popular, i això implicava que una part de la plantilla d'aquests centres no fos professional de la salut, sinó activista. L'administració ho va refusar, però malgrat tot, era un pas de gegant per a les dones. El 26 de març de 1979 s'inaugurava el primer centre de planificació familiar de la ciutat, Torre Llobeta, al passeig Maragall. Aquell mateix any es van obrir més centres a la ciutat, de manera que la funció purament informadora de les vocali-

assisteixen 4.000 dones, entre elles representants d'una vintena de vocalies veïnals. La legalització de l'avortament i la inclusió d'aquest en la Seguretat Social van ser algunes de les demandes. Es realitza una campanya demanant l'amnistia per a les dones castigades per avortar. Segons el Tribunal Suprem, entre 200 i 400 dones van morir en avortaments clandestins.

1977. La revista feminista *Opción* informava al número del mes de gener que el

nombre d'avortaments il·legals que es realitzaven a l'any era de 300.000. La ginecòloga Assumpció Villatoro publica el llibre *¿Qué es el aborto?* a l'editorial Gaya Ciencia. El 24 de desembre la Coordinadora Feminista convoca una manifestació per l'amnistia de la dona. Es reivindica l'abolició de les lleis que castigaven l'adulteri, l'ús d'anticonceptius o l'avortament, així com de la Llei de Perillositat Social que penalitzava l'homosexualitat i la prostitució.

1978. Es crea el grup DAIA (Dones per l'Autoconeixement i l'Anticoncepció), especialitzat en planificació familiar i educació sexual. Es va dissoldre l'any 1984. Durant aquests 6 anys, la DAIA va ser la gran promotora de la sexualitat lliure, el control de la natalitat i el dret a l'avortament. Segons DAIA, a Barcelona es practicaven 200 avortaments clandestins a la setmana. Algunes vocalies de dones informaven les veïnes sobre com es podia avortar en condicions dignes. S'obre

LLUÍS SALOM / ARXIU FAVB

Manifestació el 8 de març de 1982 a Barcelona

es de dones es va anar perdent. Però els avortaments no s'havien aturat.

La Chelo García va viure de molt a prop el problema de l'avortament, primer des de la vocalia de dones de l'Associació de Veïns d'El Carmel, la primera en constituir-se, i després com a treballadora de planificació familiar. "Teòricament teníem un marge molt relatiu, perquè havíem jurat atènyer-nos a la legislació vigent i que no fariem res que estigués fora de les nostres competències. A la pràctica, no només fèiem contracepció: ajudàvem les

Constituídes originalment per ajudar les dones a conèixer el seu cos i controlar l'anticoncepció, el drama de l'avortament les va desbordar

dones que volien avortar des de la vocalia i des de Torre Llobeta. I n'eren moltíssimes, res excepcional", recorda.

Solidaritat internacional

I justament, una part important de la feina de les vocalies de dones durant molts anys va ser aconseguir diners per ajudar les dones que havien d'anar a avortar a l'estranger. Clíniques de Londres i Amsterdam sovint s'oferien a fer la intervenció de franc, i algunes agències de viatges de Barcelona regalaven bitllets o feien grans descomptes. "La solidaritat i la complicitat internacional van ser fonamentals per ajudar les dones", afegeix la Marcel·la. De fet, tant la Lourdes com la Chelo i la Marcel·la havien fet moltíssimes gestions en aquest sentit. També Avinyó, al sud de França, era una destinació per a avortar. Per la seva proximi-

tat i el preu més assequible, i la disponibilitat dels treballadors per ajudar-nos". Des del servei de planificació familiar també col·laboraven, tot i que havien de ser prou més discrets: "Orientàvem les dones i les explicàvem les possibilitats que tenien d'anar a interrompre l'embaràs fora d'Espanya, i si no tenien recursos, fèiem algunes gestions perquè algú se'n fes càrrec", rebla la Chelo. Ara bé, a Barcelona també es practicaven força avortaments. La classe alta, fent gala d'una doble moral, podia avortar còmodament a la ciutat en alguna de les clíniques que s'oferien discretament. L'altra cara de la moneda, els avortaments perillosos de les dones que ni tan

sols havien pogut demanar ajuda a les vocalies de dones o a planificació familiar. Es posaven en mans de persones que probablement no estaven qualificades professionalment perquè les fessin avortar. "Recordo que tenia molta fama el "carnisser" de Sants, un senyor que aleshores ja era gran i que feia unes destrosses impressionants, o també una dona al Raval. Les dones que hi anaven tenien una experiència traumàtica", rememora la Lourdes Ponce. En ocasions fins i tot havien fet venir metges d'Avinyó perquè practiquessin més d'un avortament en una casa de la ciutat. "De les que cada setmana havien d'avortar i no podien viatjar, per diners o

VOCALIA DE DONES DEL CARMEL

perquè no tenien passaport, que era difícil i car d'obtenir, es demanava a una d'elles que oferís casa seva, i tothom anava a aquella casa a esperar els ginecòlegs d'Avinyó. Fins al mateix dia no es deia l'adreça, perquè era molt arriscat. Recordo que les pautaven antibiòtics des d'uns dies abans perquè no tinguessin infeccions i no haguessin d'anar a l'hospital en cap moment, perquè aleshores detectarien l'avortament segur", diu la Lourdes.

L'alta taxa d'avortaments va desbordar els serveis que inicialment s'havien previst per informar les dones sobre la sexualitat lliure i els mètodes anticonceptius. Però les dones que hi havia al capdavant van saber gestionar amb molta traça la nova situació social als bar-

Els plantejaments del moviment feminista eren un desafiament a l'Espanya tradicional i també als partits de la transició

ris: "Nosaltres sobretot el que volíem és que les dones coneguessin el seu cos i poguessin controlar l'anticoncepció, però la qüestió de l'avortament ens va desbordar totalment i vam haver de canviar el full de ruta, perquè ens trobàvem amb moltes dones sense cap mena d'educació sexual i sense accés als anticonceptius, que si no les ajudàvem, tindrien un avortament de risc, sense poder anar a l'hospital per por de ser descobertes i empresonades", reconeix la Marcel·la.

El 1985, el govern espanyol despenalitzava l'avortament, una dècada després de la mort de Franco. Era la prova que la majoria de forces polítiques no havien tingut els drets de la dona a la seva agenda de prioritats. Si les dones no s'haguessin mobilitzat d'una forma tan espectacular i simultània, qui sap quants anys més haurien passat.

el primer Centre de Planning de Barcelona, al barri de Torrellobeta. Es despenalitzava l'ús d'anticonceptius. La vocalia de l'AV del Carmel publica un fulletó titulat "La sexualidad como fuente de placer".

1979. Després de les eleccions municipals es crea una xarxa de centres de Planning municipals. Es realitzen diverses campanyes a nivell estatal en solidaritat amb 11 dones encausades a Bilbao i Cerdanyola. A Sevilla, 2.000 dones són imputades per auto acusar-se d'haver avortat.

Les mobilitzacions no s'aturaran fins a l'any 1985.

1981. S'aprova la Llei del Divorci. Les vocalies de dones reivindiquen que els centres de Planning s'integrin en la xarxa pública sanitària. La Coordinadora Feminista i l'Associació Catalana de la Dona convoquen el 8 de març davant la Catedral una concentració per reivindicar l'avortament lliure i gratuït.

1982. La revista *Dones en lluita* publica un dossier sobre

"l'al·lucinant aventura de ser mare". El 8 de març milers de dones es manifesten i la pancarta que encapçala la manifestació és "Pel dret a l'avortament". El 15 de març es tanquen 100 dones a la seu de Nacions Unides a Barcelona en solidaritat amb les dones encausades a Bilbao. Una concentració davant la Generalitat acaba amb quatre dones ferides pels Mossos d'Esquadra.

1983. El 26 de maig una gran manifestació surt de plaça

Universitat al crit de "les dones decideixen".

1984. Davant la saturació dels Centres de Planning existents, les associacions de veïns i veïnes demanen l'ampliació de la xarxa.

1985. Es celebren les cinquenes Jornades de la Dona a Barcelona sota el lema "Deu anys de feminisme". El Govern del PSOE aprova la Llei Orgànica que despenalitzava l'avortament induït en tres supòsits: risc per a la salut de la dona, violació

Suspens en educació sexual

MARIONA ZAMORA

La llei vigent que regula l'avortament -Llei Orgànica 2/2010 de 3 de març de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs- regula també l'educació afectiva i sexual dels joves. Tot i això, encara són molts els joves que no reben aquesta educació o desconeixen els recursos que tenen a l'abast.

¿Com és l'aplicació actual de les polítiques d'educació afectiva i sexual i com es planteja davant l'ofensiva de la nova llei del ministre Gallardón i el canvi de llei educativa? ¿Com afecten aquestes lleis al retorn a certes pràctiques de risc, al descens en l'ús de mètodes anticonceptius, les conductes patriarcales i les relacions afectives i sexuals nocives?

Estat de la qüestió

Les últimes dades disponibles sobre els avortaments registrats practicats a Catalunya (2012) indiquen que el 52% dels casos -11.417- van ser dones d'entre 15 i 30 anys; dones que no havien usat mètode anticonceptiu, que no l'havien usat bé o que els havia fallat. En el 88,6 % dels casos va ser a petició de la dona, opció que amb la proposta de llei del ministre Gallardón quedaria descartada.

La llei de l'avortament vigent deia que l'educació afectiva i sexual havia de formar part del currículum educatiu. Mai no s'ha arribat a desenvolupar

A part de la dificultat afegida per a les adolescents en cas de voler avortar, en l'actual situació de crisi, amb una taxa d'atur juvenil altíssima, amb uns sous precaris, i les dificultats d'emancipació que això suposa, tenir una criatura pot resultar una situació, econòmicament i emocionalment, molt complicada per a la dona jove i el seu entorn. A més a més dels condicionants omnipresents de la societat patriarcal en què vivim i les

IV jornades LLIURE I SEXISME
19 de gener, Masia de la Guineueta

PROGRAMA 2014

10h Benvinguda i presentació: glossari i imaginari sobre sexualitats.

11h Pausa-café

11:30h Ponència amb l'Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears. La APFCB està formada per persones interessades en la salut afectiva i sexual i la planificació familiar. Alhora, treballa d'una forma transversal la dimensió de gènere.

13:30 Dinar, amb la cooperativa El Brot.

15:30 Tallers:

- Que la nit no et confongui! Per unes festes lliures de sexisme, amb Casals de Joves
- Autoestima't, sexualitat des del reconeixement del propi cos, amb JIS.
- La trobada sexual a través del Teatre del Oprimid. Amb la Ciranda.
- La sexualitat: un llibre en blanc per escriure, amb Candela
- Rainbow Resources, treballar la diversitat sexual amb infants i joves, amb Esplac

17:30 Pausa

18h Conclusions.

educació sexual amb perspectiva feminista!

INSCRIPCIONS (places limitades!)
Escola Lliure el Sol
elsol@escolaelisol.org // 93 481 73 83
lleureisexisme.wordpress.com

MASIA DE LA GUINEUETA
Jornades per a joves a la Masia de la Guineueta

conductes sexuals en què es tradueix, l'atenció i l'educació a la salut afectiva i sexual de la població jove a nivell institucional -sense desmerèixer els grans professionals que hi ha- és minsa i no tothom se l'acaba de creure.

Malgrat els diferents intents realitzats des dels àmbits d'educació i intervenció sociosanitària, o les campanyes institucionals en diferents mitjans, adolescents i joves entrevistats asseguren que no usen preservatiu en moltes de les seves relacions perquè redueix el plaer. Actituds com aquestes responen a una concepció coitocentrista de la sexualitat i fan molt difícil, sobretot per a les noies sobre les qui en gran mesura recau

activitats als centres, o per atendre i assessorar als alumnes en qüestions de salut, sexualitat inclosa.

Amb la LOE s'abordava la sexualitat a 2n, 3r i 4 d'ESO des de la perspectiva merament reproductiva i fisiològica; l'educació afectiva i sexual va passar a formar part de la "competència social i ciutadana", i es tractava també de manera transversal, i amb especial èmfasi en la igualtat de gènere i en l'orientació sexual. Malgrat que es continua fent tallers (sobretot de prevenció de malalties de transmissió sexual i embaràs no planificat), la figura de l'infermer/a del centre va desaparèixer a causa de les retallades.

la responsabilitat de la contracepció, negociar l'ús del preservatiu.

Educació sexual

Segons el *Baròmetre de l'Accés de les Dones Joves a la Lliure Elecció d'Anticonceptius Moderns a 10 Països de la Unió Europea (2013)*, l'Estat espanyol suspèn sobretot en educació afectiva i sexual.

Com ens explica en Fermí Santamaria, professor de secundària en un institut de Tarragona, a la LOGSE estava catalogada de "transversal": s'havia de tractar en totes les assignatures mitjançant els seus continguts, i a 3r d'ESO es treballava de manera específica a l'assignatura de Biologia i Geologia, i es centrava únicament en l'aspecte reproductiu. Al seu institut també hi havia la possibilitat d'oferir un crèdit variable, optatiu, anomenat "cos, reproducció i sexualitat", i es comptava amb infermeres i llevadores dels CAP per fer

A la llei de l'avortament del 2010 s'establia que l'educació afectiva i sexual havia de formar part del currículum educatiu, però com denunciaven des de l'Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears (APFCIB) aquest aspecte mai no s'ha arribat a desenvolupar. I ha quedat, a més, estroncat per l'arribada de la LOMCE, en la qual l'educació afectiva i sexual ja no apareix en cap apartat.

Un altre aspecte que ha dificultat i dificulta encara l'educació afectiva i sexual és la predisposició i/o formació dels professors de secundària a treballar aquestes qüestions amb els alumnes, ja com comenta una professora d'un institut del Maresme: "No em sento còmoda treballant això amb els meus alumnes, no sé com fer-ho o com tractar-ho". Malgrat haver-hi formacions per al professorat, són poques i repartides de manera desigual pel territori. Per altra banda, no ha estat fins al febrer del 2013 que l'Agència Catalana de la Salut ha redactat un Pla de Salut Afectiva i Sexual de tres anys, que caldrà veure com es desenvolupa.

Atenció als joves

Actualment els recursos exclusius que els adolescents i joves de la província de Barcelona tenen a l'abast per tal de resol-

La gran majoria de joves usen Internet per orientar-se, on la informació és molt àmplia però no sempre fiable: falta la vessant educativa

dre dubtes i rebre atenció en qüestions de salut sexual i afectiva són el Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (CJAS), les tardes joves dels Programes d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR), i els eventuais tallers als que puguin assistir als instituts, Casals de Joves o Serveis d'Informació Juvenil.

Sense dubtar de la tasca dels professionals que hi treballen, aquests recursos moltes vegades són desconeguts pels joves o hi ha certa reticència a anar-hi pels tabús que encara arrossega la sexualitat o per por a ser jutjats per un adult.

Cal destacar, a més, com declaren des de l'APCIB, que la gran majoria de joves usen internet per informar-se, on la informació és molt àmplia i no sempre fiable: "Hi ha molta informació però poca educació que permeti als joves destriar críticament, i això pot ser perillós". Fins i tot una web institucional com la de l'Ajuntament de Barcelona, presenta una informació equivocada de la situació de la Interrupció Voluntària de l'Embaràs a Catalunya, afirmant que només es pot avortar en els supòsits de violació, malformació fetal o risc per a la salut psíquica o física per a la mare.

L'accés als anticonceptius

Paral·lelament a la deficiència en l'educació afectiva i sexual, l'accés als mètodes anticonceptius és una altra problemàtica.

De moment, malgrat declaracions anteriors d'Ana Mato que auguraven el contrari, l'anticoncepció d'emergència (coneguda com a "píndola del dia després") està subvencionada des del 2004 a Catalunya i es pot obtenir gratuïtament als CAP i serveis d'urgències; i, com asseguren des del CJAS o l'APFCIB recolzant-se en molts estudis, la seva gratuïtat no ha substituït l'ús de mètodes anticonceptius.

Com indica el document del Pla de Salut Afectiva i Sexual, segons l'última enquesta Nacional de la Joventut (2008) el preservatiu masculí és el mètode més usat entre els joves de 15 a 29 anys (60% en l'última relació), tot i haver-ne disminuït l'ús

respecte el 2003. Paradoxalment, i essent l'únic mètode que prevé les malalties de transmissió sexual, els preservatius masculí i femení només estan subvencionats i repartits de manera gratuïta en algunes campanyes, però no en la seva venda.

Des de l'agost passat, a més, el govern espanyol ha deixat de subvencionar vuit píndoles anticonceptives d'última generació que s'havien incorporat al Sistema Nacional de Salut el 2011. Com informa la Societat Espanyola de Contracepció, altres mètodes anticonceptius com l'anell vaginal, els pegats o els dispositius intrauterins no estan subvencionats i el seu cost ronda entre els vint i trenta euros mensuals. El dret de les dones a l'accés a mètodes anticonceptius moderns ha estat privatitzat, com tantes altres coses.

o malformacions físiques o psíquiques al fetus.

1986. El moviment feminista practica dos avortaments a Llars Mundet, on se celebraven les Jornades anuals de la Dona, per denunciar que la llei aprovada es considerava insuficient.

1990. Judici a Pamplona per un avortament legal. S'acusa tres ginecòlegs i dues dones. Era el primer avortament legal que es feia a la sanitat pública. La denúncia la posa la catòlica entitat Acció

Familiar. A Barcelona es convoca una concentració de suport a Canaletes i un autobús solidari porta desenes de dones cap a Pamplona.

2007. El Govern de Zapatero liberalitza l'anomenada "píndola del dia després". El número d'avortament és de 112.000, uns 4.000 menys que l'any anterior.

2009. El Govern anuncia una nova llei de l'avortament. L'església manifesta que excomulgarà aquells que la votin. S'aprova la Llei Orgànica

de Salut Sexual i Reproductiva i d'Interrupció Voluntària de l'Embaràs, que despenalitzava l'avortament durant les primeres 14 setmanes. El Partit Popular va presentar un recurs contra diferents articles. La llei va ser aprovada pel PSOE i avalada pel Consell d'Estat. L'Església catòlica s'hi va oposar amb ràbia.

2011. El PP planteja en el seu programa electoral modificar la llei de l'avortament.

2012. El ministre de Justícia

Alberto Ruíz Gallardón anuncia en la seva presa de possessió que la seva intenció és reformar la llei de l'avortament.

2013. El Govern presenta el nou avantprojecte de reforma de la llei de l'avortament. Si s'aprova, podem retrocedir un segle enrere. El conflicte està obert.

2014. El 8 de març totes les manifestacions del Dia Internacional de la Dona Treballadora van fer referència al projecte de llei de Gallardón.

“La salut de la dona millora quan l'avortament es legalitza”

— Maria Assumpció Villatoro
Ginecòloga

CRISTINA PALOMAR

La doctora Maria Assumpció Villatoro m'espera a la cafeteria Laie amb puntualitat britànica. Hem quedat a mig matí per conversar amb tranquil·litat, però el cambrer ens avisa que només tenim tres quarts d'hora abans de començar a preparar les taules per dinar. Ens posem a parlar de la lluita de la dona dels anys setanta i també de les ferides que la vida ens ha deixat al cor. Se'ns va el sant al cel parlant de la llei Gallardón. “Assassí de pensament”, el qualifica.

— Per què va triar ser ginecòloga?

— Jo vaig començar volent ser pediatra, però em vaig trobar que venien les mares amb els seus nadons i em deien que no volien tornar-se a quedar embarassades. Vaig veure el meu primer part als 15 anys i vaig constatar, després de veure malleir la mare perquè es tornaria a quedar embarassada, que la maternitat no era res meravellós. En aquell moment, a Espanya estava prohibida tant l'anticoncepció com l'avortament. Gràcies al meu pare vaig aprendre anglès, després me'n vaig anar a Anglaterra amb una beca per estudiar els mètodes d'anticoncepció i allà vaig aprendre la diferència entre sexualitat i concepció, i vaig conèixer de primera mà les lluites que a nivell internacional s'estaven fent per canviar les lleis sobre aquest tema. Quan vaig tornar a Barcelona vaig pensar que quan naixien els nens ja era massa tard i per això em vaig fer ginecòloga.

— Vostè va ser una pionera: als anys setanta parlant d'avortament...

— Vam obrir el primer centre públic d'anticoncepció a l'Hospital Clínic l'any 1971 i després me'n vaig anar a l'Hospital de Sant Pau a aprendre obstetrícia i allà vaig muntar-hi un altre centre. Després vam crear els centres municipals de planificació familiar de la mà de grups de dones i de les associacions de veïns. Vaig començar a fer seminaris sobre sexualitat convinguda que per tenir una sexualitat satisfactòria era important tenir una anticoncepció satisfactòria. Després vaig haver de rectificar: pensava que tenint accés a l'anticoncepció, la sexualitat milloraria, i no és així.

— No la van detenir mai?

— No. Ens la jugàvem molt parlant d'avortament en aquells anys i organitzant xerrades sobre sexualitat que sempre s'omplien de gom a gom, però no em van arrestar mai. Recordo que passava els DIU amagats entre els bolquers dels meus fills i quan venia d'Anglaterra o de Suïssa ho feia amb la maleta

IGNASI R. RENOM

Maria Assumpció Villatoro a la llibreria Laie

plena de diafragmes i de cremes espermicides. Suposo que vaig tenir molta sort.

— Per què es va equivocar en pensar que amb una anticoncepció satisfactòria milloraria la sexualitat de les dones?

— Avui en dia les noies joves veuen el tema de prendre pastilles molt més complicat que utilitzar un telèfon mòbil.

— Suposo que es refereix a l'augment d'embarassos en adolescents.

— Hi ha una cosa fonamental: Una cosa és el desig d'embaràs i una altra molt diferent el desig d'un fill. L'adolescent pensa que l'embaràs és una broma. A més, hi ha molta més promiscuitat que abans. M'he trobat amb adolescents que no sabien qui era el pare i que eren incapaces d'assumir que una pràctica sexual no només comportava un risc d'embaràs, sinó també de malalties. Hi ha adolescents que avorten quatre i cinc vegades com si res.

— Vol dir que l'educació sexual a l'escola no serveix de res?

— Serveix de ben poc. Hi ha molts programes que han fracassat estrepitosament perquè la transmissió del que és un vincle amorós i el respecte a l'altre l'ha de fer la família, no l'escola. Malgrat que els nois i noies tenen accés a molta més informació que abans, hi ha una manca de valors morals, ètics i de vinculació humana molt preocupant.

— Potser hi ha una mena de tabú a l'hora de parlar de sexualitat entre pares i fills.

— No suportem parlar de sexe amb els nostres fills.

— El biòleg nord-americà Paul Ehrlich manté que sobra gent al planeta i reivindica la contracepció i l'avortament com a eines imprescindibles per controlar la superpoblació.

— Penso que aquest criteri no ens interessa massa. El desig de tenir un fill es basa en l'amor, no en les patates. El desig humà és el que sosté això i li dona sentit. Per això, quan es fa una llei que prohibeix avortar, això no vol dir que no se'n facin, d'avortaments. Es fan en males condicions, la salut de la dona se'n ressent i la mort per avortaments clandestins és molt elevada.

— Això mateix ho deia l'OMS fa unes setmanes valorant la reforma de la llei de l'avortament del Govern.

— Ningú no pot discutir que la salut de la dona millora quan l'avortament es legalitza. Lamentablement, aquests sectors de la societat tan fonamentalistes fan que la llei de l'avortament s'hagi convertit en una llei pèndol. Retrocedeix i avança, però per sort sempre avança una mica més que la vegada anterior.

— Quin paper van jugar els moviments feministes en l'alliberament sexual de la dona als anys setanta?

— Van jugar un paper molt important no només a Catalunya i a Espanya, sinó a tot el món.

— Quin suport va trobar dels seus companys de professió?

— Em deien que era una heterodoxa i altres coses pitjors. Alguns professors em recordaven que si no m'agradaven les lleis del país, sempre podia anar-me'n.

— No la van expulsar mai de la Universitat?

Pionera i visionària

La ginecòloga Maria Assumpció Villatoro ha estat el buc insígnia de l'alliberament sexual de la dona a l'Espanya dels anys setanta. La seva formació mèdica a Anglaterra li va permetre descobrir que la sexualitat i la concepció són coses diferents i que la maternitat només és meravellosa quan és desitjada. Defensora a ultrança dels mètodes anticonceptius i de l'avortament, gràcies a ella es van obrir a Catalunya els primers centres públics de planificació familiar i la seva empremta es va estendre a la resta de l'Estat i a Portugal. Els primers anys van ser durs: passava els DIU i les cremes espermicides amagats a les maletes, arranjava tractaments hormonals perquè actuessin com a anticonceptius i organitzava xerrades clandestines sobre sexualitat. Ara recorda a Ruíz Gallardón que l'avortament salva vides, que ningú obliga ningú a avortar i que una cosa són quatre cèl·lules que s'estan multiplicant i una altra és un ésser humà.

— No. Saps quanta gent anti avortament em venia a demanar ajuda i em deien que el seu cas era especial? Hi havia gent que em volia fer fora i gent que em recolzava, com passa sempre.

— Suposo que deu estar molt empenyada amb la reforma de la llei de l'avortament.

— La considero una falta de respecte. S'atorguen gairebé el paper de Déu, un paper que no els correspon perquè estan judicialitzant un àmbit molt personal. Són assassins de pensament perquè imposen la seva veritat i no respecten la dels altres.

— Com valora que per primera vegada es reconeguin els drets dels no nascuts?

— És una gran contradicció defensar els drets de persones que encara no han nascut i no fer-ho dels que ja han nascut.

— Es pot parlar d'un ésser humà no nascut des del punt de vista científic?

— Les cèl·lules no tenen res a veure amb un ésser humà. Qui no pot diferenciar entre això, no pot tenir capacitat per legislar.

— Què li sembla que l'avortament i l'anticoncepció siguin temes tan polititzats?

— Em sembla un fet gravíssim, però és que aquí tot està polititzat! Què me'n dius de l'educació?

— En defensa de la seva reforma, Ruíz Gallardón ha dit que l'augment de la població revertirà positivamente l'economia. Què li sembla l'argument?

— Per què vol tanta gent? No ens hem de multiplicar com si fóssim pollastres!

— Mà d'obra barata, potser...

— Aquest no és l'objectiu de l'espècie humana!

— Què li diria al ministre si el tingués al davant?

— Doncs que la gent que defensen el dret a l'avortament, no pensem obligar ningú a fer-ho. Lluitem per no haver d'arribar a aquest extrem.

— És una bona idea inscriure el seu cos al Registre de la Propietat, com han fet un grup de dones basques?

— Em sembla una idea molt bona. Ho haurien de fer totes les dones.

— Cal tenir alguna cosa especial per exercir de ginecòloga?

— La falta d'empatia i d'una visió holística de la professió és preocupant perquè l'acompanyament del pacient fa molt més que qualsevol medicina. La ment és molt poderosa: només cal veure els efectes del placebo. Shakespear m'ha ensenyat molt més a fer de metge de persones que no la facultat de Medicina.

Sogeur, SA, Gestora de Cooperatives d'Habitatge a Catalunya

Activitats. Primer Trimestre 2014

Pròxima promoció a l'Hospitalet- Plaça d'Europa.

Pròxima promoció de dos edificis plurifamiliars ubicats al carrer Amadeu Torner, 99, cantonada amb carrer Narcís de Monturiol de L'Hospitalet de Llobregat. La promoció té dos edificis, el primer bloc comprèn planta baixa més sis plantes altes i el segon bloc té planta baixa més quatre. El programa dels pisos contempla quatre habitatges per planta, locals comercials a planta baixa, i una planta soterrani per a aparcaments i trasters.

La superfície útil dels habitatges és de 84-88 metres quadrats aproximadament. Els habitatges tenen una sala menjador, cuina, tres dormitoris, bany principal i bany secundari. Totes les estances principals dels habitatges s'il·luminen i ventilen directament des de l'exterior.

Hem posat una caseta d'informació i reserves al mateix solar per donar informació. També us podeu informar trucant al al 606 457 409/ 93 488 31 13 o a la mateixa web de Sogeur: www.sogeur.com . Promou la cooperativa PROHABITAT 2000 SCCL i gestiona SOGEUR.

Planificació	
Inici obres	Octubre 2014
Lliurament de claus	1 ^{er} trimestre de 2016

Preu habitatge (inclòs plaça d'aparcament i traster)	
Superfície Habitatge	86,05 m ² útils
Superfície Aparcament	21,10 m ² útils
Superfície Traster	7,00 m ² útils
Preu Total	175.000 €
Hipoteca	139.950 €
Fins Claus	35.050 €

Forma de Pagament	
1er pagament (reserva)	3.000 €
2on pagament (contracte)	14.500 €
3er pagament (juny 2015)	17.550 €

A aquests preus s'hi ha d'afegir l'I.V.A. corresponent (10%)

Lliurament de claus.

Lliurament de claus de les següents promocions:

- Ramon Turró, 179- Llull, 180 de la Cooperativa PROHA cap a finals d'Abril del 2014.
- Sant Pere Més Baix, 92 i Sant Pere Mitjà, 64 de la Cooperativa PROHABITAT 2000 cap al Maig de 2014.
- Ciutat de Granada, 44 de la Cooperativa PROHABITAT 2000 cap el Juliol de 2014.

24 **Desapareix**
el comerç
emblemàtic

26 **Ciutat**
Meridiana,
los 300

29 **Trenta**
anys sense
Ocaña

CARRER

L'Ajuntament de Barcelona publica una antologia de reportatges de Francesc Candel per commemorar el cinquantenari de la seva obra magna

La ciutat dels 'altres catalans'

NÉSTOR BOGAJO

"Els meus reportatges a *Destino* van agradar. No fa gaire me'ls recordava el meu amic Josep Mas, de Planeta-Agostini. Alguna vegada havia pensat que hauria estat bonic editar-los amb el doble vessant de com és ara allò que vaig fer en reportatges. La veritat és que em faria molta mandra localitzar aquells treballs dintre del desordre en el qual guardo jo les coses i recórrer de nou diverses vegades, moltes vegades, aquells escenaris, com llavors feia, i veure què se n'ha fet". Ho explicava Francesc Candel, el 18 d'octubre de 1988, al *Diari de Barcelona*, on aleshores publicava una sèrie d'articles dedicats als seus editors.

El cert és que l'escriptor no va recuperar mai aquells reportatges de *Destino*. "Els seus millors reportatges", diria el periodista dels barris, Josep M. Huertas, en una entrevista pòstuma inclosa a la biografia de Candel, *La providència es diu Paco* (Dèria/La Magrana, 2008), de Genís Sinca; uns textos que tenien "un sabor especial", recordava Huertas, i que ara formen part de la darrera antologia de l'escriptor dels barris de la falda de Montjuïc: *Candel i Barcelona: la ciutat dels altres catalans (1958-1964)*, publicada per l'Ajuntament de Barcelona, amb la col·laboració de la Fundació Paco Candel i la família de l'escriptor, amb motiu del 50 aniversari de la

primera edició, el 1964, de l'assaig *Els altres catalans*.

L'antologia recull 16 reportatges -vuit escrits per a *Destino*-, la majoria dels quals van ser redactats durant el procés de gestació de la seva obra magna; entre la publicació de l'article "Los otros catalanes" a la revista cultural *La Jirafa*, el 1958, fins a mesos després de veure la llum en forma de llibre. Candel només havia recuperat un

El llibre recupera els reportatges de Candel a 'Destino', els millors, segons l'opinió de Huertas Claveria

Els textos mostren un escriptor que s'està consolidant i que havia d'evolucionar cap al periodista incisiu

d'aquells textos encarregats per Josep Vergés, director de la revista, a l'antologia -descatalogada- *La carne en el asador* (Nova Terra, 1966). Era el dedicat a l'experiment teatral d'Angel Carmona a les tavernes dels barris populars i que, posteri-

orment, rebria el nom de la Pipironada. Per ell, Candel recorre barris com el Somorrostro, Can Tunis o les Cases Barates d'Eduard Aunós.

La resta de reportatges de *Destino*, però, eren monogràfics dedicats a algun indret popular: les platges de Can Tunis, la festa major de Sants, el mercat del Born, el de Sant Antoni, les Planes, els Encants Vells i l'Escorxador -el text del qual es va acabar publicant al diari del Moviment *Solidaridad Nacional*, com a conseqüència de les reticències de Vergés de publicar un text tan explícit i amb unes fotografies tan plenes de sang; "Què creia que podia trobar a l'Escorxador, margarides?", es preguntava Candel a *Diari de Barcelona*-.

ARXIU CANDEL

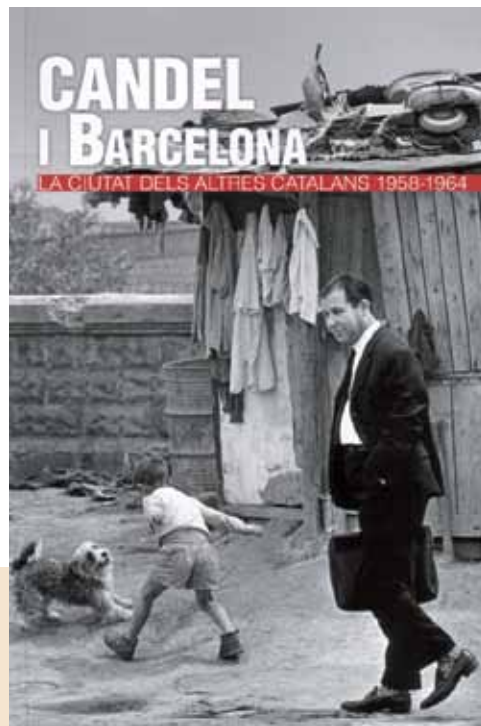
Francisco Candel en un indret de la muntanya de Montjuïc

Els textos de *Destino* mostren un escriptor que s'està consolidant; que s'ha fet popular mercès a la publicació de les seves primeres novel·les -*Hay una juventud que aguarda*, *Donde la ciudad cambia su nombre*, *Han matado a un hombre*, *han roto un paisaje*...- i el seu "Los otros catalanes" -també inclòs a l'antologia-, però que encara hauria d'evolucionar cap al

Candel periodista, incisiu, que sí que reflecteixen els darrers articles d'aquest recull -"El agua, esa amiga y enemiga de los barrios", "La llar social de Can Tunis", "Barraques de la Riera Comtal", "El Pabellón de Bélgica, cierto lugar siniestro"...-, molt més compromesos, contestataris i en la línia que marcaria la seva trajectòria posterior.

Tanmateix, els textos de *Destino*, units a les fotografies de Ramon Dimas -les còpies de les quals van desaparèixer després de la mort del fotògraf; un fet que ha requerit una important tasca de recuperació digital-, són sovint documents de primer ordre per recordar indrets desapareguts i, a vegades, poc documentats. I ofereixen, a qui vulgui llegir entre línies, la possibilitat de descobrir, en estat embrionari, la visió *candeliana* de Barcelona.

Candel i Barcelona: la ciutat dels altres catalans (1958-1964). Ajuntament de Barcelona, 2014. 212 pàgines. Preu: 9 euros.

Candel a...

Can Tunis

"La playa empieza a la derecha de la Campsa, luego de unos vertederos sobre el mar. Estos vertederos parece que cada día ganan posiciones. A cada camión o carro que vuelca sus escombros en aquella vertiente, la tierra avanza un paso sobre las aguas. Después, el mar se complace en desparramar -como se hace con las ilusiones- todos estos escombros en la playa continua [...].

Sobre la pendiente sumamente inclinada de estos vertederos, hombres hundidos hasta la rodilla en ellos hurgan afanosamente. Después, luego de una tría concienzuda, amontonan lo que han encontrado escarbando: cristal, hierro, trapo, papel, ladrillos, madera... Diríase que aquello es un verdadero negocio. Mientras unos camiones y carros vierten escombros, otros se llevan lo seleccionado."

Les Planes

"A lo que parece, y por lo que se explica esta buena mujer, el puesto de socorro más cercano que hay allí está en Sarriá y en San Cugat. ¡Casi nada, sabe!

-Usted póngalo en eso que va a escribir.

-Sí, sí, yo lo pondré. Pero yo no les respondo de nada.

-Bueno, pero usted póngalo, ¿sabe?

Y le cuenta, ya animada, al pobre periodista que no sabe taquigrafía y anota como puede, cómo un hombre de por allí, no sabiendo qué hacer, pues su mujer iba de parto, se colocó en medio de la vía, en medio de la vía del tren nada menos, ¿sabe?, y logró detenerlo y llevar a su mujer a Barcelona, donde pudo dar a luz, ¿sabe?; y cómo su madre, mi madre, ¿sabe? -efectivamente, la anciana mujer ha cruzado por allí apoyándose en un palo- se partió el fémur y se vieron, nos vimos y nos deseamos para poder llevarla al hospital Clínico, donde la curaron."

Els Encants Vells

"En un callejón muy íntimo, donde crece una higuera, vemos unos sofás reventados, rota la gutapercha, los muelles y tripas fuera, y un montón de sacos llenos de harapos. Aparece un señor bajito [...].

-Estos, mucho quejarse -sigo diciéndole a Dimas-, pero cuando sacan la cartera para pagar en la subasta, los billetes de quinientas y de mil se les caen [...].

-De todos modos, la buena vida ya se les acaba. Ahora, en cuanto arreglen la explanada de las Glorias y terminen el puente, todo esto -señala con la mano-, ¡puf!, fuera.

[El señor] nos enseña una fotografía de una niña de primera comunión.

-Es mi nieta. Tiene ocho años. Todo lo que han visto cuenta veinticinco años. Pasarán veinticinco más y mi nieta heredarà esto. Y luego sus hijos. El puente de las Glorias lo acabarán y tendrán que derribarlo, pues se han equivocado y lo están haciendo mal hecho, y lo volverán a levantar, y harán lo que quieran, pero nosotros no nos iremos de aquí."

La guanteria Pedro Alonso sobreviu ben viva al carrer Santa Anna, amb dependents que s'estimen l'ofici

ANNA CARLOTA

Ara correm-hi tots

Aquesta és la crònica d'una mort anunciada. L'augment del lloguers que serà inapel·lable enguany; el desembarcament de les grans cadenes internacionals i el turisme que ve a Barcelona a fer shopping estan donant la puntilla a les botigues de tota la vida que ja no feien una vida gaire galdosa. Amb elles desapareix un paisatge, un tipus de vida i sovint un patrimoni mobiliari molt important

MARIA FAVÀ

Les botigues antigues de Barcelona, les que tenen valor patrimonial i/o paisatgístic i les que no valen res, fa dinou anys que estan sentenciades. Ja ho advertien, fa dues dècades, els comerciants més conscients com el de la camiseria Xancó o el de la cereria Subirà, dos de les botigues més belles de Barcelona i que sortosament s'han salvat perquè els botiguers hi van posar intel·ligència i valor.

Però al marge dels bons exemples, que no són gaires, en tots aquests anys s'ha fet ben poc per preservar el paisatge comercial i patrimonial que era característic de Barcelona. Tenim una manera de fer que només arreglem la voravia, la carretera i les rieres quan ja hi han deixat la pell la tira de gent. I de botigues "bones-bones" ja n'han quedat moltes pel camí en els últims trenta anys i la majoria les hem enterrat de manera vergonyant. I ara, perquè perilla un colmado de *delicatessen*, que és car com el foc, tothom posa el crit al cel.

La llei d'arrendament urbans, coneguda com decret Boyer, es va aprovar el maig del 1985. Als locals

comercials de renda antiga se'ls va concedir una moratòria que acaba el desembre d'aquest any. És a dir, que botiguers i administracions han tingut quasi dues dècades per establir estratègies que no podran improvisar en quatre dies. A partir d'aquest any els propietaris i els llogaters han de pactar una renda que els primers voldran actualitza-

Les botigues antigues hauran de tancar o reinventar-se: la globalització se les està menjant

da i els segons consideraran desorbitada. Els propietaris dels locals, ara que Barcelona s'ha convertit en "la millor botiga del món" segons l'odiós eslògan turístic, tindran mil festejadors. Alguns molt potents i que ja han fet ofertes molt llamineres que els propietaris esperen en candeletes poder acceptar.

Les institucions no han fet res per aturar el cop del decret Boyer. Només l'Ajuntament de Barcelona ja fa molts anys que té cura de les

botigues antigues, en fa propaganda, publica llibres, els col·loca plaques de reconeixement pels seus anys al servei a la ciutat... Però sobretot les ajuda econòmicament quan volen rehabilitar l'establiment. En el primer plenari del mes de febrer es va aprovar estudiar noves mesures per protegir el comerç. Diu que volen seguir l'exemple de Roma, París, Siena... En aquesta última ciutat fa anys que no permeten obrir establiments de *fast food* en el barri antic. Les cadenes de menjar porqueria han acudit als tribunals internacionals i de moment van perdent.

La xocolata del lloro

Les ajudes a la rehabilitació de botigues considerades patrimonials o que formen part important del paisatge urbà poden arribar, per part de l'Ajuntament, fins al 30% del cost total de les obres. Però per molt important que sigui l'ajuda, això no deixa de ser la xocolata del lloro. El que ha de fer una botiga és vendre, i sense clients no s'aguanta. Si allò que ofereix no és atractiu per a la clientela, si no competeix amb intel·ligència amb els centres comercials i els grans magatzems... malament rai. La botiga ha d'ofereix allò que no es troba al Corte Inglés: l'especialitat, el tracte, la saviesa, el bon consell... I si a sobre, la botiga té uns vitralls emplomats, unes carriàtides bellíssimes de bronze, un moble aparador modernista, una caixa registradora de museu, doncs millor. Es farà més passadora l'estona si davant hi ha tres clients i cal fer cua.

Algunes botigues antigues sí que s'han reinventat. S'han reconvertit, han buscat el que ara es diu un "nínxol" de mercat que

no cobria ningú més. Un exemple són les cereries que han resistit i que abans només venien articles de missa: ara venen mil i una espelmes de regal i de festa.

Però d'altres botiguers s'han adormit en els lloers; no s'han renovat i han aplicat allò tan català de "qui dia passa any empeny". I botiga i botiguer s'han anat pansint. Alguns, pensant en la jubilació a la que han arribat plegats perquè la generació següent ja no ha volgut continuar. I d'altres han patit el *mobbing* dels propietaris. El 2007 va haver de tancar l'estamperia de la plaça del Pi, un cau meravellós de papers, làmines i postals antigues on no faltaven els clients. Aquesta botiga estava en els baixos de la Casa de la Congregació de la Puríssima Sang -la confraria que acompanyava els condemnats a mort fins al patíbul- i el seu propietari, el Bisbat de Barce-

Comerciants i administracions han fet ben poc davant d'una mort anunciada des de fa 19 anys

lona, al·legava que l'edifici estava en ruïnes. Es va construir el 1542 i va ser reformat el 1613 i el 1789. I ja tocava fer obres. L'estamperia va tancar i es va fer la rehabilitació. Ara en els baixos hi ha una botiga *fashion* i en els pisos sembla que habitatges *d'alt standing*.

També l'Ajuntament de Barcelona va fer *mobbing* durant vint anys a la cereria Subirà. Volia que la botiga i l'obrador formessin part de les dependències del Museu

d'Història de la Ciutat de Barcelona, que ha anat ocupant la resta de l'edifici. El 1983 van arribar a un pacte que ara han renovat i la botiga, de moment, té la continuïtat assegurada.

El *mobbing* exercit per l'Ajuntament ha tingut èxit en altres casos. El més recent va ser contra El Rei de les Gorres. Aquesta botiga estava a la carretera de Sants tocant a la plaça d'Espanya. A principis del segle XXI tenia encara en actiu un taller a la rebotiga amb tot l'utilatge. Aleshores era una de les tres últimes barreteries que quedava a Barcelona i la botiga més maca de Sants. Però els propietaris van acabar llençant la tovallola. El solar estava afectat per l'obertura del carrer Diputació. És una obertura ridícula, de menys de mitja illa, i que desembocaria a la carretera de Sants. I que potser no es farà mai.

L'amenaça dels centres comercials

Però per al conjunt de les botigues de la ciutat, les noves i les velles, hi ha un enemic pitjor que el *mobbing*, que són els centres comercials. El govern, el nostre, ha actuat aquí amb un llenguatge fariseu molt pervers: per una banda s'ha omplert la boca parlant del "model comercial" nostrat que calia defensar i per l'altra donava permisos per a l'obertura de grans centres comercials, tant a l'interior de la ciutat com a la perifèria.

És ben trist que el carrer comercial més popular de Barcelona i amb els lloguers més cars sigui el Portal de l'Àngel, on només queden tres botigues singulars: la rellotgeria Colomer, els torrons i les orxates de Planelles Donat i la merceria Santa Anna. La resta és la mateixa oferta comercial que es pot trobar en qualsevol centre comercial del món. Fins i tot la bellíssima seu de Catalana de Gas s'ha convertit en un magatzem de roba ben poc singular.

Aquí, en el Portal de l'Àngel, l'última botiga tradicional en deixar la persiana va ser Pintes Ciudad, que estava en el número 14 i que havia heretat el moble aparador i el mobiliari interior d'una antiga casa de pianos. Santiago Ciudad, l'últim de la nissaga, es va reinventar i a més de pintes artesanes i industrials, a finals dels noranta va incorporar llenceria a la seva oferta. Però així i tot van plegar; la botiga era de lloguer. A prop, en el carrer dels Arcs, acaba de plegar el Palacio del Juguetes. El nou llogater és Geox, que ha conservat el moble aparador, les motllures del sostre, els vidres gravats a l'àcid, però ha convertit l'ambient interior de la botiga en un quiròfan blanc i lluminós que ha desfet per sempre l'ambient d'ombres de l'antiga botiga de joguines.

Encara sort que en el carrer Boters queda l'estamperia San José que ens transporta a l'època preciniliar sense pagar peatge i, en el carrer Santa Anna, en el número 27, sobreviu la Guanteria Pedro Alonso. I no com una reliquia. Per dins es veu ben viva, desordenada, amb les cadires boniques entapissades amb un eskai ben lleig, amb un terra postís. Però han tingut el bon gust de decapar el moble aparador i els interiors i ara llueix el color original de la fusta de pi. I encara es poden comprar guants de totes les mides i hi ha dependents que estimen l'ofici i que saben recomanar la talla que cal. Tant si és per anar al Liceu, per vestir algú com *Manostijeras* o uns guants llargs per fer un *striptease*

ANNA CARLOTA

La cereria Subirà, a la baixada de la Llibreteria, va patir *mobbing* de l'Ajuntament durant 20 anys

Botigues que perillen

- ✓ **Xocolateria Fargas** del carrer del Pi / plaça Cucurulla.
- ✓ **Numismàtica Monge** de la plaça Cucurulla / carrer Boters.
- ✓ **Gèneros de Punt La Torre**, de la Ronda Sant Antoni cantonada a la plaça Universitat.
- ✓ **Pastisseria La Colmena** de la plaça de l'Àngel.
- ✓ **Colmado Quilez** del carrer Aragó cantonada Rambla de Catalunya (des de 1974 és propietat d'Andrés Lafuente).
- ✓ **Llibreria Millà** del carrer Sant Pau.

Probablement són moltes més, un 43% del total dels establiments antics de Barcelona segons un estudi d'Esade, però només s'han fet públiques les d'aquesta llista.

ANNA CARLOTA

La Numismàtica Monge de la plaça Cucurulla està en perill

Botigues mutilades

Aquesta llista també és llarga i inclou la meitat de les farmàcies modernistes i tots els forns modernistes menys dos (els que estan a les cantonades del carrer Girona amb Consell de Cent) que encara conservaven el mobiliari original a finals del segle XX. El cas de les farmàcies és especialment escandalós perquè els seus titulars figura que són persones cultes que poden apreciar els mobles i els aparadors patrimonials i, a més, no és un negoci que faci aigües. Però sembla que com més rics més rucs.

- ✓ **Farmàcia La Estrella** del carrer Ferran. Es va inaugurar el 1842 i d'aquesta època va mantenir el moble aparador i molts elements de l'interior, com un rosetó de porcellana, una caixa registradora Nacional de 1913... Però quan Tomas Malloll es va jubilar el 2010, la nova titular la va "modernitzar" i la va emblanquinar. Ara, l'Institut del Paisatge Urbà ha iniciat noves negociacions per mirar de recuperar algun element.
- ✓ **Camiseria Bonet** de la Rambla, davant del Liceu. Va ser fundada el 1890. La seva decoració era d'estil modernista vienès. El 2002 es van jubilar els dos germans propietaris i se la va quedar la màfia de la venda de *souvenirs* xaves que no va tenir cap escrúpol en mutilar-la. S'ha restaurat recentment a requeriment de l'Ajuntament. Ara venen figuretes de Lladró.
- ✓ **Casa Teixidor** de la Ronda de Sant Pere, quasi

tocant a la plaça Urquinaona. Aquesta botiga per la seva decoració interior i exterior està inclosa en el Catàleg del Patrimoni Històric Artístic de la Ciutat de Barcelona, però aquesta teòrica protecció no va impedir dues intervencions molt maldestres, el 1974 i el 1995, que la van mutilar en part. L'actual titular Arenal Jurado, que la va reobrir com una botiga d'òptica, em va reconèixer que es va equivocar amb l'elecció del seu decorador.

ANNA CARLOTA

L'antiga casa Teixidor ara és una òptica

Donant voltes a la sinya

Com els rucs. L'Ajuntament de Barcelona va anunciar el 17 de febrer que suspèn les llicències d'obres i activitats de les botigues emblemàtiques durant un any per poder elaborar un llistat dels establiments que cal protegir. Sona a maniobra de distracció, ja que el departament de Paisatge Urbà fa 20 anys que té elaborada aquesta llista, sobre la qual s'han fet dos llibres i s'han pres altres mesures que no han evitat la destrucció d'algunes de les botigues més maques. Per altra banda, la Confederació de Comerç de Catalunya demanarà al Parlament una nova pròrroga en l'aplicació de la llei d'Arrendaments Urbans.

Botigues desaparegudes

La majoria s'han convertit en establiments que han eliminat el mobiliari interior i el moble aparador.

- ✓ **El Rei de les Gorres** de la carretera Sants, tocant a la plaça d'Espanya (ara és un solar buit).
- ✓ **Sabateria La Ampurdanesa** del carrer Nou de la Rambla (primer un súper i ara tancada).
- ✓ **Estamperia del Pi** de la plaça del Pi (ara una botiga de bosses *fashion*).
- ✓ **La Pinacoteca** del Passeig de Gràcia.
- ✓ **Ferreteria Ràfols** de la Ronda de Sant Pere (ara botiga de roba de la marca que anuncia una *vedette* del PP).
- ✓ **Pintes Ciudad** del Portal de l'Àngel (ara una botiga de roba).
- ✓ **Paviments Escofet** (ara un bar tirant a *cutre*).
- ✓ **Ferreteria Soriano** de Gran de Gràcia (primer una gelateria i ara una botiga de roba).
- ✓ **Llibreria Almirall** del carrer Princesa (ara botiga de roba).
- ✓ **Llibreria Canuda** del carrer Canuda (es convertirà en un Mango).
- ✓ **Camiseria Flotats**, amb portes pel carrer del Call i per Ferran (ara Desigual).
- ✓ **Colomer** del Passeig de Gràcia / Consell de Cent (ara Cartier).
- ✓ **Gales** del Passeig de Gràcia / Diputació (ara Adolfo Domínguez).
- ✓ **Palacio del Juguete** dels Arcs (ara Geox).
- ✓ **Joguines Monforte** de la plaça Sant Josep Oriol (ara tancada i a punt de fer obres).
- ✓ **Santa Eulàlia** del Passeig de Gràcia, entre

Aragó i València (ara un passatge psicodèlic de roba).

- ✓ **Casa Teixidor** de la Ronda de Sant Pere (avui Òptica Arenal).
- ✓ **Camiseria Bonet** de la Rambla, davant del Liceu (primer va ser una botiga de "souvenirs" xaves i ara Lladró).
- ✓ **Llauneria Aquilí Maggí** del carrer Ample (una casa de caramels).
- ✓ **Farmàcia Vilardell**, Pau Claris cantonada Gran Via (una entitat financera).
- ✓ **Colmado La Colmeta** del carrer Martínez de la Rosa de Gràcia.
- ✓ **Gonzalo Comella** del Passeig de Gràcia (una botiga de roba).
- ✓ **Rigol** del carrer Petritxol (es va traslladar al carrer Consell de Cent. La botiga antiga ha passat per diverses mans: roba, joieria, ninots de drap, un torronaire...).
- ✓ **Sastreria Vehils** de la plaça Universitat (ampliació de La Mallorquina).
- ✓ **Quasi totes les botigues de discos** del carrer Tallers.
- ✓ **Llibreria Catalònia** de la Ronda de Sant Pere (ara un McDonalds).
- ✓ **Material Elèctric Playà i Roviro** del carrer Santa Anna (ara El Cafetó).
- ✓ **Material de precisió Raig** del carrer Pelai cantonada Rambla (ara una botiga de collarets).
- ✓ **La Casa de las Mantas** del carrer Jonqueres.
- ✓ **Llibreria Ancora y Delfín** de la Diagonal.
- ✓ **Sala Gaspar** del carrer Consell de Cent (llogaters diversos)
- ✓ **Llibreria Cinc d'Oros** de la Diagonal.

Ciutat Meridiana, los 300

La asociación de vecinos de Ciutat Meridiana ha hecho lo que no ha hecho el Estado: socorrer a los vecinos vencidos por la pobreza creando la conciencia de que no son culpables de su situación. El culpable es el sistema, que no chuta

JESÚS MARTÍNEZ

La asociación de vecinos de Ciutat Meridiana (Rasos de Peguera, 210) es un barracón pintado con las figuras de los incorregibles niños de *South Park* (Stan, Kyle, Cartman y Kenny). En sus cabezas, el término *lost* (fracasado).

En el tablón de anuncios, información contra los desahucios y contra la pervisión de la crisis económica y financiera alentada por la *troika* (Banco Central Europeo, Comisión Europea y Fondo Monetario Internacional). En otras palabras, la crisis-estafa: “Yo soy el banquero, te doy casa y dinero, pero si no me lo devuelves, lo que pasa es que te quedas en la calle a dormir en mi cajero”.

Y en el tablón, las convocatorias asamblearias: “Tu situación comienza a ser desesperada, pero no quieres ser desahuciado como ya ha pasado con los otros 300 en el barrio. ¡Defiéndete!”.

Delante de la AVV, el acueducto de Ciutat Meridiana, del siglo XIX. Los amantes de la escalada le han echado el ojo.

Delante de la AVV, una papelera con este cartel: “Las papeleras no son para recoger las bolsas de basura. Lleva la basura a los contenedores. Por un barrio limpio. Todos somos vecinos y, entre todos, hemos de construir un barrio mejor”. Dentro de la papelera, una bolsa de basura.

Delante de la AVV, la señal que indica la proximidad de Mercadona, “supermercat de confiança”.

Delante de la AVV, la parada de autobús 140. En la marquesina, el cartel de la película *Don Jon* (Joseph Gordon-Levitt, 2013). Y este subtítulo: “Todos queremos un final feliz”. Ciutat Meridiana es el fundo barcelonés con más desalojos de España.

En estas Termópilas barcelonesa, a las trescientas personas a quienes les han quitado el piso las socorren dos hombres “radicales”: Manuel Cubero, *El Cubi*, arqueólogo, que aplica la informática en los dibujos de cerámica de las excavaciones de las villas romanas, y Filiberto Bravo, *Fili*, que en 1964 llegó a una Barcelona gris y achacosa en la que empezó a trabajar como cortador textil.

Normalmente, ellos dos no se reúnen en la asociación, sino en el bar El Jardí, a 50 metros, en uno

de los terraplenes escalonados a los que da origen la vertiente jalonada de aportillados bloques de cemento, pobres, desconchados y a los que les falta una mano de pintura.

El 14 de agosto del 2013, media hora antes de *okupar* el futuro Fab Lab, se estaban tomando una Estrella Galicia en El Jardí. “Necesitábamos un local para dejar los alimentos. Veíamos la problemática del barrio: muchos pierden la ayuda, pierden los servicios básicos, pierden la vivienda, lo pierden todo, y no tienen ni para comer. Les decimos: “Primero, come; luego, si puedes, pagas la hipoteca”, inquiera *Fili*, anarco de primera hora, a quien no le importa codearse con las monjitas en esta ardua tarea, apelmazado por las viejas fraternidades, y que siente simpatía por Juan Manuel Sánchez Gordillo, alcalde de Marinaleda (Sevilla). “Los servicios sociales no daban la atención debida, no daban una respuesta correcta. Teníamos que hacer algo. Mismamente, compramos alimentos básicos para frenar la emergencia; nos ayudó mucho la comisión de cocina del 15 M (movimiento de *indignados*, por el 15 de mayo del 2011). Teníamos hambrientos, pero no teníamos local. Y era una anomalía, una incon-

Ante la falta de respuesta de los servicios sociales los vecinos han creado redes de autogestió

gruencia. Se estaba construyendo esta cosa, esta especie de laboratorio de no se sabe qué, que es todo un sainete, que ni Valle-Inclán lo hubiera escrito. Y el dinero que se estaban gastando rondaba ya los dos millones de euros. Así que decidimos entrar en el recinto. Pero no hicimos daño, no nos convenía hacerlo. Trajimos compañeros especializados en abrir puertas, así que no destrozamos nada. Luego, entre todos, con los más activos, formamos una cadena humana y trasladamos los paquetes de comida desde la Asociación.”

Filiberto es el presidente de la AAV Ciutat Meridiana, en la que entró a formar parte en 1974.

MARC JAVIERRE

Banc Solidari d'Aliments de Ciutat Meridiana

Como fiel escudero, le secunda Manuel Cubero, que posee su propia empresa de diseño gráfico: By Cubi (www.bycubi.net). Desafiante, carismático, abotagado por el momento histórico que le ha tocado vivir: “*Okupamos* la sede de Regesa (según su web, como objetivo tienen “mejorar las condiciones de vida de la ciudadanía”) para protestar por la falta de alquileres sociales. En el tema de la vivien-

da, nos juntamos con el colectivo 500x20 (“lloguer 100% públic i assequible”), de Nou Barris, y con la Plataforma de Afectados por la Hipoteca, de Ada Colau, que nos ha servido de paraguas. Con esta experiencia, focalizamos un problema y lo hicimos visible. Y el problema es el de la desnutrición en muchas casas. Hicimos un estudio que así lo demuestra. Por eso no nos costó mucho *okupar* el Banc Aliments. Pero digo mal, porque a las pocas horas nos llamaron del Ajuntament para cedernos el espacio”, relata *El Cubi*, que hace cuatro años entró en la asociación, dispuesto a echarse la manta a la cabeza contra la pobreza, que parece que es imparabile. “Ahora tenemos 535 familias apuntadas para recibir alimentos, muchas de ellas inmigrantes y que no tienen qué comer. Yo lo llamo *la politización de los excluidos*.”

Observador como un ornitólogo, *El Cubi* trabaja con la mirada aviesa, con la ceja fruncida, alerta por las fintas del lenguaje neoliberal que se cuela en los breves de los diarios: “Yo llamo esta época el *neodespotismo ilustrado con-*

vergente. Bueno, lo de ilustrado habría que discutirlo. Y lo llamo *neofeudalismo corporativo*. A quienes creen que han errado en la vida les convencemos de que la culpa no es de ellos, sino del sistema, que no chuta. Y lo llamo *la lobotomización de la gente*, que dejó de participar y de primar la integración, enchufada a la tele ante un partido de fútbol. Y hemos hecho añicos el discurso de la Barcelona del superávit, la Barcelona que tiene tanto dinero que no sabe qué hacer con él”.

Gestionan la pobreza sin ser su función. La que ha de encargarse de ello, la Administración, hace dejadez de funciones. Así que la AVV de Ciutat Meridiana, en este mundo kafkiano, está supliendo el Estado. “En todo el mundo saben lo que hemos hecho”, apela. “Estamos tejiendo redes de autogestió”, comprueba Filiberto Bravo, *Fili*, de la generación de los grúpulos de izquierda.

Y Manuel Cubero, *El Cubi*, de la generación de los *hobbits*, agrega, entusiasmado a la vez que colérico: “Somos como los Nazgûl de *El señor de los anillos*, de Tolkien: invisibles”.

...Y el gerente cayó

REDACCIÓN

El periódico *La Vanguardia* lo calificó como “fulminado”. En los años que llevaba en el distrito, el trato entre los vecinos y el gerente Juan Carlos Altamirano había sido difícil. Medias verdades, falta de comunicación, incumplimientos. La última hazaña de Altamirano fue presentarse en el barrio de Ciutat Meridiana los días de Navidad en compañía de los Mossos d'Esquadra para cerrar el Banco de Alimentos que gestionaban los

vecinos desde que el pasado verano *okuparon* lo que tenía que ser el Fab Lab, equipamiento que el barrio rechazaba (había otras prioridades). La asociación de vecinos se negó abandonar el local. Las televisiones grabaron la escena. Al alcalde Trias se le atragantó el turrón. En plena Navidad se cerraba un banco de alimentos popular en el barrio donde la crisis está haciendo más estragos. Trias reaccionó y desmintió el cierre. Altamirano fue cesado. Ahora se dedica a dar licencias de espacio público en Sant Martí. Que tengan suerte.

MARC JAVIERRE

La casa de los espíritus

JESÚS MARTÍNEZ

Jamás hubiera pensado que el ruido inagotable de los medios de comunicación la podrían afectar de tal manera. Convencida de que su vocación no tenía adeptos en un país de naufragos como ella, que su interés por deshilar la prosa oceánica sólo hallaría cobijo en los estantes de la biblioteca de Vallcivera, se quedó sorprendida por las voces que los micrófonos irradiaban. Percibió el eco de la gesta de las combinaciones poéticas en *Las uvas y el viento*, la canción politizada que Pablo Neruda escribió para glorificar la Revolución de Cuba. Escuchando el parte en la radio, sintió el escalofrío de los octosílabos en frases como: “Nuestra lucha colectiva”, que redundaba tanto en el nosotros, que al final todos nosotros nos olvidamos de nosotros mismos. Ndrin Lea (Dibo, Costa de Marfil, 1977), vecina de la calle Les Agudes, participa en las tareas de reparto de comida del Banc d’Aliments *okupado*, el pasado 14 de agosto del 2013, por la Associació de Veïns de Ciutat Meridiana.

Con Simeo a cuestas

Hace cuatro años que Ndrin, con el pelo a lo *garçon*, llegó del África septentrional, con los granos del desierto cubriéndole los pies y con el sonajero de su perseverancia que no le dejaba descansar, más atada a sus compromisos de mujer independiente que a los propósitos de un mundo que comenzaba a cerrarle puertas. Licenciada en Filología Hispánica por la Universitat de Barcelona, Ndrin Lea se embarcó en otra odisea tan voluminosa como la inmigración: decidió hacer el doctorado en literatura latinoamericana, para lo cual aprendió a cultivar el idioma castellano con la prosodia de los capitanes extremeños en el continente andino, con la laxitud de un vocabulario que apreciaba por sus jotas y sus juanetes. Y con la nobleza de un espíritu consagrado a las letras del existencialista Juan Carlos Onetti (*La cara de la desgracia*), de la maestra Lucila de María del Perpetuo Socorro Godoy Alcayaga (*Desolación*) y de la cuentista de sangre ardiente Isabel Allende (*La casa de los espíritus*).

A todo eso, y emperifollada de

refranes que su francés natal no conseguía traducir con el mismo sentimiento con el que eran dichos (“tanto va el cántaro a la fuente...”), Ndrin dio a luz a Ángel Simeo, sanísimo varón de labios hinchados de tanto morder las cosas que ve. Como un apelativo cariñoso, su madre le llama *Xavi*, por el jugador del Futbol Club Barcelona.

Y con Simeo a cuestas, con el que carga a la espalda como un fardo o una estola de piel, Ndrin se lanzó a buscar trabajo. De las crónicas de indias, de los avatares de la familia de Macondo y de las empalizadas verbales que Cabrera Infante levantó con su triple te (*Tres tristes tigres*), no se podía comer, pese a que su hijo Ángel, *Xavi*, sí saboreara la escritura, por los tarzones en las conteras de los libros de prestado.

Según fuentes municipales, el futuro banco de alimentos abrirá en la plaza Roja a principios de 2014

Así se encontraba la bella Ndrin, afrutados los ojos y con una mirada felina y exótica, cuando el inagotable ruido de la parrilla radiofónica le dio a conocer lo que le habría de dar alas con las que no desfallecer: en agosto, los vecinos forzaron la puerta de un “engendro” municipal para la creación de empresas (“tipo Barcelona Activa”, dirían unos; “un laboratorio de ideas”, dirían otros; “ateneo de fabricación digital”, dirían acullá), que por nombre Fab Lab (Fabrication Laboratory) se estaba instalando en los bajos de la escuela Sant Joan de la Creu, en la avenida Rasos de Peguera, 232.

Y allí, en una sala adaptada para personas con minusvalía, contra la pared, se atocharon cajas de alimentos con los que calmar el hambre de las barriadas limítrofes (Vallbona y Torre Baró).

Decidida a no ser una más en el listado de las ayudas oficiales, decidida a cargar con la responsabilidad de la “lucha colectiva”, que había escuchado de uno de los ciudadanos, y decidida a llenar el carro de la compra con los productos

que escaseaban en su casa, Ndrin Lea, con un ajuar de estrofas mágicas como única dote, se acercó al Banc d’Aliments recién creado.

La pancarta “Por un barrio solidario” se había colgado sobre su cabeza, como una ofrenda a alguna divinidad ideológicamente pura. Aquel sábado por la tarde, la puerta estaba cerrada con llave.

Con la mochila ergonómica portabebés, en el que llevaba a Ángel, de 17 meses, dio unos pasos hasta el córner del campo de fútbol que comparten el Club Esportiu Unificat Ciutat Meridiana, el Club Esportiu Canyelles y el Racing Vallbona Club de Futbol.

No se pidió nada en el bar La Mery, un contenedor portuario adaptado para servir cafés. En el umbral de la puerta de chapa se refugió mientras esperaba el milagro de los panes y los peces, que ella hacía suyo como cualquier rito animista o como cualquier sura coránica que la pudieran alimentar con algo que le llenara el estómago además del alma.

Carros vacíos

Otras señoras se iban congregando en la berma del edificio de Rasos de Peguera, con sus carros de la compra vacíos, ligeros, livianos.

Entra ellas, Silvia Pedrosa (Barcelona, 1974), de pelo trigueño, con unos mechones verduzcos e ingobernables como rayos de sol trenzados. “Cobro 400 euros del Pirmi (Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d’Inserció de Catalunya), y con eso he de pagar la luz, el agua, el gas... y el alquiler. No me da. Pero gracias que puedo pagar el techo, gracias a Dios que no estoy afectada por la hipoteca. Hasta ahora, y aunque tengo más de quince años cotizados, estaba a cero, no entraba nada de dinero en casa. Cuando digo cero, es cero”, respondía Silvia, con el hábito de su queja soplando por la encrucijada de cerros y riscos de Ciutat Meridiana, inabarcable, indescifrable, inentendible para el Govern conservador de la Plaça de Sant Jaume, con sus salones de gobelinos poblado de fiffiriches cargos públicos. “Es la primera vez que vengo al banco de alimentos. Y me gusta que se hagan cosas así, por eso he empezado a colaborar en la Asociación de Vecinos. Somos un equipo, un equipo que se ayuda en todos

los aspectos.”

A Silvia Pedrosa, henchida por la idea de justicia, la partía en dos la espada de los miserables de Víctor Hugo. Junto a ella, esperaba en la puerta del Banc d’Aliments Amalia Seco (Sevilla, 1953), tan silenciosa como una caléndula en el fragor del invierno, y que masticaba un chicle sin saliva. Desde 1971 reside en Barcelona, donde ha criado a sus dos hijos. “Yo he trabajado de limpieza toda mi vida, haciendo horas en casas particulares, con contrato en algunos casos, pero ahora no encuentro *na de na*”, rezongaba, con la coletilla del “pues, sí” anudada a las cuerdas vocales. “Pues, sí, no encuentro nada. Dos veces fui a la Iglesia, pero ya han dejado de repartir comida en la parroquia de Sant Bernart de Claravall. Y si no es por

Las parroquias de Nou Barris se han coordinado para repartir alimentos con un sistema de puntos

ellos (por la AVV Ciutat Meridiana), pues, sí, no sé, no sé.”

A los diez minutos, Manuel Curbero (Barcelona, 1967), con un manojo de llaves, bajaba la rampa que da acceso a la planta donde tenían que instalarse los ordenadores del Fab Lab.

Adentro, al fondo, en el espacio de una cancha de tenis, sobre el suelo pulido, pegados a la pared maestra, cajas de frutas y verduras de la cooperativa Gregal, de la España en minúsculas con la que la Generalitat de Catalunya quiere romper: tomates de Almonte (Huelva), batatas de Cádiz, pimientos de Málaga, berenjenas de Almería y plátanos de Canarias.

“Este jueves pasado, a las siete y media de la tarde, un amigo de un amigo me llamó desde Mercabarna por si queríamos ir a recoger estas cajas; lo que sobraba de unos plés. Nos vimos locos para conseguir una furgoneta, desesperados. Ayer, el Día de Todos los Santos, fuimos a recoger la mercancía que ya hemos empezado a repartir”, explicaba Filiberto Bravo (Almoharín, Cáceres, 1952), con la perilla de uno de

los espadachines de *El caballero de Olmedo*, y con la sangre fresca de la juventud tardía que aún le riega de quimeras el cerebro.

Frente a las cajas Gregal, en la pared meridiana, de ladrillos rojos, paquetes de harina, de arroz y de lentejas (marcas Dacs y Oromas). Y de queso fundido graso.

Los paquetes llevan una marca que recuerda las hambrunas en la Etiopía seca que dio la vuelta al mundo con el *We are the world* de Michael Jackson y su séquito de celebridades.

Esta es la etiqueta, de color azul: “Plan 2013 de ayuda alimentaria a las personas más necesitadas de la Unión Europea. Productos gratuitos. Prohibida su venta”. Al lado de la bandera con las 12 estrellas de la Unión, la firma: “Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente. Fondo Español de Garantía Agraria”. Y debajo, bien visible: “consumir preferentemente antes del 5/05/2014. Lote 125”.

En un mueble de caoba, la ficha fotocopiada que se ha de rellenar antes de salir, con pegatinas del Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional de El Salvador (“La seva lluita és nostra”).

En el margen derecho de esta ficha se ha de anotar la cantidad de alimentos entregados: “Alimentos entregados: legumbre cocida, azúcar, harina de trigo, arroz, tomate, conservas de atún, conservas de sardina, pasta, galletas, yogures, leche, aceite de girasol, zumo, cereales, fruta y verdura fresca”.

Arrimada a una de las columnas que como pilones soportan la estructura, una nevera de gama blanca, vacía. Al otro lado, dos bombonas de butano. Y en un rincón, las pancartas de la “lucha colectiva”, enrolladas y deslucidas. Algunas yacen sobre un par de colchones y sobre las tablas de madera de una cama desarmada.

Lloraba. El pequeño mediocentro, *Xavi*, lloraba desconsoladamente porque había mordisqueado el jersey de lana, y los dientecitos se le habían quedado atrapados en el tejido de mala calidad de los bazares chinos.

Aceite, arroz, cereales y leche. Ndrin Lea llenó su carro con el aceite de los olivos, con el arroz blanco como la arena tostada del desierto, cuando uno se detiene para pasarlos por el cedazo. Y lo llenó con los cereales sabatinos y con la leche para los dientes de su bebé: “Sobre todo, lo que busco es leche”.

Los lunes por la mañana, durante una hora, la africana Ndrin Lea ayuda en el Banc d’Aliments. Después, echa a andar, buscando trabajo.

A la espera de leer su tesis, ha hallado en Ciutat Meridiana el sentido último de los versos nerudianos: “Todos tenían boca. / Cantaban hacia la primavera. / Todos”.

SI NECESSITES UN TAXI, TRUCA'NS

BARNÀ TAXI

93 357 77 55

Breus de barri

LA BARCELONETA

Recuperar l'edifici El Segle XX

Fa setmanes una nova manifestació convocada per l'Associació de Veïns i Veïnes de l'Òstia de la Barceloneta va reivindicar, un cop més, l'edifici El Segle XX per al barri. El motiu de la mobilització és que la propietat pretén convertir-lo en restaurant, teatre i alberg. L'edifici es va vendre l'any 2012 a la societat Filodomus sense el consentiment de les cooperativistes. Ara la propietat negocia amb el Districte de Ciutat Vella. El veïnat vol dir la seva.

POBLENOU

Fre al pla oficial per urbanitzar la Rambla

El conflicte entre el regidor del districte de Sant Martí, Eduard Freixedes, i el veïnat del Poblenou ha obligat l'alcalde a aturar el projecte d'urbanització de la Rambla. Es va haver de realitzar una reunió amb el mateix Xavier Trias per desbloquejar la situació. L'acord va ser aturar l'actuació fins arribar a una entesa. El grup de treball Fem Rambla, que porta un any de mobilitzacions, valora positivament la marxa enrere. En el procés de participació veïnal han intervingut més de 30 entitats, inclosa l'associació de veïns i veïnes. El districte, en lloc d'acceptar el treball de la comissió, va començar un procés paral·lel. Ara és el moment de treballar per l'acord.

SAGRADA FAMÍLIA

Habitatges amenaçats per la nova avinguda

El Pla General Metropolità preveu una nova avinguda d'accés a la Sagrada Família de 30 metres d'amplada entre els carrers Mallorca i Aragó, davant de la façana de la Glòria. Estan afectats 300 pisos i 150 locals, en total, unes 3.000 persones. Les obres avancen que és una barbaritat i els veïns afectats s'han organitzat. Fins al moment s'han celebrat dues assemblees i han creat una comissió per gestionar els seus drets. Demanen a l'Ajuntament que no se'ls margini, que els reallotjaments siguin al mateix barri i que la construcció de nous habitatges no sigui en sòl qualificat d'equipaments.

LES CORTS, SANT ANDREU, NOU BARRIS

Abusos en pisos públics privatitzats

Fa uns mesos l'Ajuntament es va vendre quatre promocions de pisos protegits de les Corts, Sant Andreu i Nou Barris al fons d'inversió especulatiu Azora, sense informar els llogaters, que ho van saber per casualitat. Davant l'enrenou veïnal, l'Ajuntament va demanar tranquil·litat i va assegurar que es mantindrien les mateixes condicions als llogaters. Per contra, els abusos ja han començat. En renovar els contractes el nou propietari, tot i que ha mantingut el lloguer amb la pujada de l'IPC, sí que ha pujat la resta de partides que conté el rebut. També exigeix llogar una plaça d'aparcament i fer una assegurança. Els veïns s'han organitzat en assemblees i l'Ajuntament, de moment, calla. Diu que li falta informació.

25 anys de referent social a Prosperitat

El barri de Prosperitat, a Nou Barris, va créixer a cop de reivindicació i per l'activitat d'uns veïns que conformen un sòlid teixit social que s'ha mantingut en el temps. El Casal de Barri de Prosperitat, que acaba de celebrar el 25è aniversari, n'és un dels principals referents

MARC VILLORO

A finals dels anys 80, la Prosperitat tenia mancances i reclamava espais per a la millora del barri. En aquest context, l'any 1988 va obrir el Casal de Barri, gestionat inicialment per l'associació de veïns, impulsora inicial del projecte. Segons Ricardo Domingo, president de l'Associació de Veïnes i Veïns de Prosperitat, "una de les reivindicacions històriques de l'associació era tenir espais per desenvolupar tota la tasca de suport veïnal, cultural, polític... Aleshores sorgeix aquesta reivindicació i l'associació de veïns reclama un espai, però no perquè sigui seu, i aquí és on hi ha la peculiaritat. Al principi, gestiona el casal l'associació però amb una clara intenció de sortir-ne". I afegeix: "el local de l'associació de veïns ha de ser una cosa, i tenir un espai determinat, i el casal ha de ser més ampli, amb una gestora participativa. La iniciativa és posar-ho en marxa aquests primers anys, fer l'arrencada, però generar una dinàmica perquè acabi funcionant de manera autònoma". El casal és gestionat ara per l'associació Peca 2 (La Prosperitat Cultura en Acció 2), abans Peca, formada per un grup de veïns i veïnes implicats amb el barri.

La lluita quotidiana

Prosperitat va haver de reivindicar-ho tot (escoles, semàfors, parcs...) i va anar guanyant espais com ara el Casal de Joves, un Casal de la Gent Gran, el poliesportiu Valldaura, que gestiona també Peca 2, o el propi casal de barri, que n'és el vertebrador. Com explica Domingo, "el casal és la part que articula, aglutina els veïns, organitza, dona possibilitats de participar a la vida associativa a través de la pròpia activitat del casal o de l'activitat que algú hi porta i desenvolupa allà. Ni el barri seria el mateix sense el casal, ni potser el casal seria el mateix si hagués estat en un altre barri". Un avantatge és la seva ubicació, en ple cor de "la Prospe", com li diuen al barri molts veïns, a un punt emblemàtic com és la plaça Àngel Pestaña.

Kike Espinosa és membre de Peca 2 i assegura que "el casal representa un tros de cadascú del barri, és una part de cada veí de Prosperitat. És un lloc obert on tothom hi té cabuda i fa el que li

ve de gust". Per a Helena Ojeda, coordinadora del casal de barri, "la gent se'l sent seu perquè és un equipament que sorgeix de la reivindicació del veïnat. Aquests 25 anys són una petita victòria de lluita quotidiana, d'una gent que de manera assembleària, horitzontal, aconsegueix gestionar un equipament públic per al barri". Hi ha una junta gestora -Peca- que s'encarrega de la gestió del casal, i una comissió gestora que en defineix la línia estratègica i el funcionament, i en la qual hi participa gent de Peca i de les diferents comissions de treball (programació, dinamització, tallers, espai infantil, bar i neteja).

Segons diu Espinosa, "el casal és un espai de trobada d'entitats, de cultura. Tothom hi pot venir, però no és la seu de ningú, de cap entitat". En aquest sentit, Ojeda expressa que "no ha estat la seu, però sí paraigua d'entitats; és a dir, un lloc que encara utilitzen molts col·lectius per reunir-se i fer les seves activitats. Ve gent de tot tipus, de totes les edats, de moltes sensibilitats i per a molts tipus d'activitats diferents. S'intenta enfortir el teixit social del barri facilitant que es creïn grups i que siguin estables, ja siguin de caire més polític, festiu o artístic". I apunta Jimena Bri-

A dalt, presentació del llibret sobre els 25 anys del Casal de Barri de Prosperitat (a la dreta, la portada, de Carlos Azagra i Revuelta). Fotografia: Pedro García, 9 Barris Imatge

ceño, de la comissió de programació del casal, "o grups que han començat rebent suport del casal i que, a poc a poc, s'han fet més autònoms".

Entre les activitats que ofereix el Casal de Barri de Prosperitat hi ha concerts, teatre, espectacles de petit format de màgia i circ, infantils, els casals de Nadal i Primavera, tallers de salut, creatius, idiomes, a més d'un espai de connexió a internet, intercanvi de llibres, bar, o cessió de sales i materials. Hi ha també dinamització de festes populars (Carnaval o Nit d'Ànimes), i participació en la comissió de la Festa Major del barri, un dels actes centrals de l'any, com San Xibeco i Prospe Beach. Amb motiu dels 25 anys, en lloc d'un acte unitari gran, el casal va optar per fer-ne un cada mes de 2013, com ara la participació al

Festival de Sopes, un concert de música clàssica, o la presentació del llibre del 25è aniversari.

Quim Gilabert és el responsable del bar del casal. Porta quatre anys i és del barri de tota la vida. "Conec a tothom, i tothom em coneix, i això és un plus. La veritat és que aquí de gent en tens a gairebé totes hores. Vénen pares amb els fills, grups d'amics, entitats que es reuneixen aquí, avis... de totes les franges d'edat. Hi ha gent que ve al bar exclusivament, gent que participa als tallers o en les diferents comissions que hi ha i pren alguna cosa... el ventall és molt gran", explica.

Solidaritat en temps difícils

Com diu Ricardo Domingo, "sempre s'ha reivindicat a la Prosperitat, aquest barri mai no s'ha acabat. És un barri complicat, molt dens, té equipaments però som més de 26.000 habitants, és petit, hi ha problemes d'aparcament i circulació, hi ha moltes coses pendents. Ara tenim gent a qui estan desnonant, tornem a tenir problemes de pobresa, d'atur, d'esgotament de l'economia familiar. Estem arribant a situacions molt complicades, però continuem sent solidaris i tenim aquest suport mutu a Nou Barris, i hem de mantenir aquest sentiment de barri". El casal de Prosperitat forma part de la Coordinadora Cultural de Nou Barris, de la campanya Nou Barris Cabrejada, diu prou!, de la Xarxa 9 Barris Acull o de la Plataforma de Gestió Ciutadana.

Un casal petit i amb mancances

Per a Kike Espinosa, "volem sortir d'aquí, anar a un lloc més gran. Se'ns ha quedat petit, i molt. No compensa la bona ubicació del casal, tenim mancances. Porten deu anys arreglant coses, hi ha un manteniment, però són solucions econòmiques per anar tirant". Per la seva banda, Ricardo Domingo considera que "per a l'activitat que té, l'equipament s'ha quedat petit. Però ja es va quedar petit fa deu anys. I ara estem en l'enèsim intent de treure les goteres del casal, perquè no hi havia manera. És un referent i un punt de trobada, i necessitem un espai digne".

Pintor, transgressor, artista de carrer. Ocaña morí amb 36 anys d'una hepatitis mal curada quan es refeia de les cremades causades per un accident. "Com a personatge és d'actualitat i excedirà aquest segle, i el que ve" afirma el seu amic Nazario

Trenta anys sense la Verge de la Rambla

ANAÏS BARNOLAS

"Jo sóc una marginada, com les putes, com els xulos, com els mariconos, com els lladregots, que roben motos... Malgrat que sóc pintor, em puc ficar en el seu món. M'he sentit identificat amb tota aquesta gent. M'encanten i em fascinen", deia l'artista José Pérez Ocaña, que s'autoproclamava "llibertària", perquè el seu concepte de llibertat transcendia l'anarquia.

Eren els anys setanta. La joventut veia com el malson de la dictadura franquista s'estava acabant. Tenia ganes de dir la seva, de passar-s'ho bé, de gaudir del sexe, de fer el canalla. La Rambla es va convertir en l'aparador del que fins llavors només era permès a l'esfera privada.

Ocaña va emigrar del seu poble natal, Cantillana, a la província sevillana. Va arribar a Barcelona el 1973 escapant dels prejudicis que patia per ser homosexual. Va començar pintant parets. Però aviat el pinzell gruixut el va canviar pel prim i va expressar la seva creativitat a través dels quadres i de les

Truncada per la seva mort, la trajectòria artística d'Ocaña estava en el moment de saltar a la maduresa

performances a la Rambla, vestit de dona, convertint-se en pioner a l'Estat espanyol, quan el terme ni tan sols no existia.

Ja fa poc més de trenta anys que va morir amb només trenta-sis anys a causa d'una fallada hepàtica mentre es recuperava de les cremades que havia patit en incendiar-se la disfressa de Carnaval a Cantillana. "Se fue vestido de Sol", cantava Carlos Cano. Però: qui era Ocaña?

Pujo les escales d'un edifici de la Plaça Reial. He quedat amb el dibuixant de còmic, pare de *l'underground* espanyol i qui va ser amic d'Ocaña, Nazario Luque. Ha passat més d'una setmana des que vam coincidir a l'homenatge que van dedicar a Ocaña a l'Ateneu Barcelonès l'onze de novembre passat. Nazario em va demanar de deixar passar uns dies abans de veure'ns. Intueixo que deu estar fart que li preguntin per ell.

M'espera al seu pis teclejant l'ordinador incessantment. En una de les parets destaca la presència d'un quadre d'Ocaña, que va

ARXIU NAZARIO

Ocaña al peu d'un retrat seu vestit de dona andalusa

pintar el 1983 -l'any que va morir- i forma part del període que va descobrir la tècnica de l'acrílic, segons Nazario, l'etapa més interessant. En una vitrina té nines i verges andaluses. No sembla immutar-se per la meua presència. Deixo que sigui ell qui trenqui el silenci.

Nazario m'explica que Ocaña, un any abans de morir, va fer l'ex-

posició *La primavera* a La Capella de l'Hospital de la Santa Creu i de la Casa de Convalescència amb les seves verges andaluses, els seus quadres i el seu espectacle religiós. "Era el seu somni. Això és irrepentible", afirma Nazario. Després s'han fet altres exposicions com la de la Virreina, el 2010, criticada per la família d'Ocaña per ser incompleta, perquè no s'exposava

la seva obra i només es tractava la vessant del personatge. Li pregunto què li sembla el manifest "Un lugar para el pintor Ocaña" impulsat pel seu germà bessó, Jesús Pérez Ocaña, que reclama crear una exposició antològica permanent de la seva obra a Cantillana i que arribi també a Barcelona. "Avui dia, una exposició estàtica d'Ocaña amb quadres a les

parets no tindria gaire sentit. Una mostra tancada és una espècie de tomba egípcia", em respon.

Però, ¿per què se'l coneix més per les seves performances que per les seves obres plàstiques? "La seva trajectòria artística va quedar truncada amb la seva mort, que s'esdevingué justament quan estava aprenent a expressar-se millor". "Com a personatge és d'actualitat i excedirà aquest segle, el que ve i el que faci falta. S'ha convertit en emblemàtic a tots els nivells", remarca Nazario.

Ocaña gaudia entretenint el personal a la Rambla, al Cafè de l'Òpera, era espontani i ho feia sense cap pretensió intel·lectual. "El personatge que vivia no era un travesti, es vestia de dona, però per res pretenia que el confonguessin. Per això, en un cert punt, aixecava la faldilla i ensenyava la polla", puntualitza Nazario.

En el documental que el director Ventura Pons li va dedicar, *Ocaña. Un retrat intermitent de 1978*, pel·lícula que va donar projecció a l'artista, Ocaña passeja per la Rambla amb el tàndem Camilo i Nazario amb la música de la cantant Juanita Reina que interpreta el pasdoble *Francisco Alegre*. "Camilo era guapo, però els dos érem esopits. Jo era la senyoreta de companyia d'Ocaña perquè no m'atrevia a fer el que feia ell. M'agafava del braç i, amb la meua borratxera em treia de casa. Jo havia de recórrer a l'alcohol, a ell no li calia, el seu estat natural es podia equiparar a algú molt drogat o begut tot i que ni es drogava ni bevia", recorda Nazario. "En qüestió de segons, estàvem rodejats de dues-centes persones que ens seguien fins al portal de casa meua", afirma.

La memòria de Nazario

Des del carrer se senten els crits d'una manifestació. Nazario obre la finestra privilegiada des d'on observa la realitat de Barcelona. És 25 de novembre, dia internacional contra la violència de gènere i la concentració es para al mig de la plaça. Diria que ha donat per acabada l'entrevista. Fa fotografies, i vídeos amb la càmera. Treu una gravadora. "Filmar la plaça és el meu vici". Comença una performance d'una ballarina. "Estic elaborant un vídeo i aquest so em va perfecte".

M'acomio de Nazario. Em diu que es tornarà a posar a escriure. Està escrivint les seves memòries i ja porta set-centes pàgines. Surt de la finca, alço la vista. Les fundes dels tendals arrencats del bar del costat tapen la placa commemorativa que hi ha a la casa on va viure el pintor, amb els seus angelets característics. Camino uns metres més enllà, observo el rètol de bombetes blanques que dóna nom al bar Ocaña i que trenca la grisor de la plaça Reial. Des de fora, contemplo l'interior, de disseny i freqüentat per turistes. Hi destaca un ninot de paper mai-xé que recorda vagament els que creava l'artista.

La Favb
informa

La Marea Pensionista arriba amb força

REDACCIÓ

El passat 25 de febrer les Cotxeres de Sants van acollir l'assemblea general de la recentment creada Marea Pensionista, un moviment social que té com a objectiu principal defensar el sistema públic de pensions i la qualitat de vida dels i les pensionistes, en un moment en què els seus drets estan seriosament amenaçats.

L'assemblea va ser un rotund èxit, amb presència de quasi un miler de persones. Van prendre la paraula Jordi Pujol, advocat fundador del Col·lectiu Ronda; Ramon Franquesa, enginyer de la

Aquest moviment social ha nascut per defensar el sistema públic de pensions davant les creixents amenaces de reformes a la baixa

UPC i realitzador de diversos informes sobre la reforma del sistema de pensions i les seves contradiccions, i Domiciano Sandoval, membre del grup de treball de la Marea i responsable de la Favb en matèria de pensions. Com a convidats van parlar Diosdado Toledo, promotor de la ILP per la Renda Garantida Ciutadana i Antoni Barberà, metge i secretari de la

Assemblea a Cotxeres de Sants el passat 25 de febrer

plataforma Dempeus.

Es va aprovar un document programàtic que té com a objectius, a part de la lluita dels pensionistes per revertir la situació creada per les últimes dues reformes de Zapatero i Rajoy, superar els déficits de drets que té aquest col·lectiu i garantir els serveis bàsics i una pensió mínima de 1.000 euros. Es posaran en funcionament sis àrees de treball per concretar la feina a realitzar.

A la trobada es va poder constatar la força d'aquest moviment social, que neix amb la voluntat

d'una lluita permanent. Es va decidir continuar fent reclamacions dels re-pagaments en la sanitat sobre proves mèdiques, medicament o transport, així com la interposició de demandes col·lectives per a la revalorització de les pensions de 2012, i per la inconstitucionalitat de les reformes del sistema públic de pensions. En acabar l'assemblea, els assistents es van manifestar al carrer per deixar constància que la seva lluita només acaba de començar. La Marea Pensionista és ja una realitat.

EL COR ROBAT

CATHERINA AZÓN

Juanita Perellón

Presidenta de l'Associació de Veïns i Veïnes de Diagonal Mar

“En uns mesos, parlant molt amb el veïnat, hem aconseguit implicar més de 200 persones en l'associació”

Va néixer a Lleida però fa molts anys que viu a Barcelona, els dos primers al carrer Londres. Es va traslladar a Diagonal Mar quan es va casar, fa 44 anys. En arribar al barri, l'estampa urbana era tan deplorable que li va preguntar al seu marit si allò era Barcelona. Quan li preguntem a la Juanita per la seva professió, ens contesta irònicament que “no treballa”, que ha sigut i és mestressa de casa.

— Esteu revolucionant el barri?

— Fa mesos que l'anterior president va dimitir i jo vaig passar a ser presidenta en funcions. En l'actualitat, un grup de deu persones, vuit de les quals dones, ens hem proposat donar un nou impuls a l'associació. Ja s'han apuntat 243 noves sòcies i socis!

— Sorprenent, en els temps que corren!

— Sí... ho hem aconseguit en uns mesos, parlant molt amb el veïnat. L'associació estava molt tancada al barri. Hi havia veïns que fins i tot no la coneixien.

— Quines activitats esteu realitzant?

— Estem gestionant un casal de barri amb nombrosos tallers i activitats, cosa que ens permet tenir un contacte continuat amb el veïnat. El casal és un lloc de relació. Tenim firmat un conveni amb l'Ajuntament que acaba pròximament: esperem que ens el renovin i també que ens donin més recolzament, ja que volem ampliar les activitats. També estem impulsant un servei de mediació del qual se'n fa càrrec una veïna advocada.

— En què consisteix aquest servei?

— En buscar acords en temes col·lectius on hi ha interessos enfrontats, i buscar el consens en situacions personals o familiars. Ara, amb les noves taxes judicials, acudir a la Justícia surt molt car. Es poden solucionar molts problemes al barri mitjançant la mediació, sense haver d'arribar als jutjats.

— Quin serà el vostre següent pas?

— Preparar l'assemblea per al pròxim mes d'abril, on s'elegeixin els nous càrrecs de la junta. També volem potenciar les festes del barri.

— La festa major?

— No només. La festa major existeix de fa més de 30 anys. Els actes més importants que s'hi fan són la festa de la gent gran i el dinar popular, on ens apleguem més de 500 persones en el parc de Diagonal Mar. Ara també celebrem el Carnestoltes.

— Et refereixes al parc de l'arquitecte Enric Miralles?

— Sí... una pena! Està molt malament conservat. L'esplèndid llac porta més d'un any sense aigua. El regidor ens diu que no és un tema que competeixi al Districte, que és responsabilitat de Parcs i Jardins... llença pilotes fora. Els responsables polítics han de fer un volt pel barri de tant en tant, conèixer els veïns i veïnes i els problemes que tenim, perquè des d'un despatx és molt difícil fer-ho.

— Quines són les reivindicacions pendents?

— La més important, la construcció d'un casal per a la gent gran. Tenim buit el solar de Macosa, reivindicat de fa dècades. També estem reclamant, juntament amb les associacions de veïns del Poblenou i del Front Marítim, que no desaparegui el bus 41. Som un barri molt lluitador!

— Com afecta la crisi al veïnat?

— Molt d'atur, pobresa i necessitat. Durant tot l'any desenvolupem la Campanya de Solidaritat: els veïns comparteixen allò que ja no fan servir. Ho venem i amb els diners que traiem atencem les necessitats més peremptòries. També recollim joguines i aliments, que portem a menjadors socials i diverses entitats. Ara treballam perquè no tallin l'aigua als veïns que no poden pagar. Ens reunirem amb la Fundació Aigües de Barcelona per aconseguir-ho.

— Déu n'hi do!

— Per a mi, aquest barri és el millor, no només perquè és molt bonic, sinó per la gent que hi viu. M'enorgulleix pertànyer a una associació de veïns que sempre ha lluitat pel bé del barri.

Revistes de barri

El Pou

La publicació del Grup d'Estudis de la Vall d'Horta i la Muntanya Pelada dedica un dossier en el seu interessant tercer número a la figura de l'escriptor Juan Marsé, qui reflexiona en una entrevista sobre la literatura basada en la memòria. El periodista Marc Villoro firma l'article “La Clota, un oasi imperfecte”, on parla de l'aire rural d'aquest barri desconegut per a una bona part de barcelonins. La revista fa referència als 90 anys de l'escola del Parc del Guinardó i el 50è aniversari del barri de Montbau. Una revista excel·lent que recomanem als amants de la història dels barris.

De Cap a Peus

La revista de l'associació de veïns i veïnes de Sant Andreu de Palomar del mes de gener fa referència a les Casernes, on es denuncia la cessió temporal dels terrenys als legionaris, “una tàctica per amagar la falta d'inversió de l'Ajuntament” i la paralització de les obres del TGV. Un ampli treball reflexiona sobre la corrupció a la cúpula del departament de Sanitat. Dues entrevistes donen la paraula a Núria Gispert, medalla d'honor del Parlament de Catalunya i sòcia fundadora de l'AV i a Josep Martí, membre de la Plataforma pel Dret a la Salut.

L'Informador

El número 27 de la revista de l'associació de veïns i veïnes de la Clota dedica la seva editorial al 20è aniversari de l'entitat. Un reportatge d'Oriol González explica la història de les cases i masies del barri. El nostre amic i col·laborador, l'historiador Desideri Díez, dona a conèixer el llibre de Quaderns de Carrer Josep M. Huertas Claveria i els barris de Barcelona. Antologia de reportatges, 1964-1975, editat per la Favb. També hi trobarem l'explicació del projecte d'urbanització de l'entorn urbà de la Clota. La portada fa referència a la inauguració del parc de les Rieres d'Horta.

Òscar Boada

Coordinador de
l'Associació Llibres
Lliures Catalunya

CRISTINA PALOMAR
ENTREVISTA

JOAN MOREJÓN
FOTOGRAFIA

“No és veritat que ara es llegeixi menys que abans”

Fa cinc mesos que van obrir les seves portes al districte de Sant Martí i ja se'ls mengen els llibres. La pionera aposta de l'Associació Llibres Lliures Catalunya de fomentar l'hàbit de llegir en un barri amb poca oferta cultural amb un peculiar sistema per compartir llibres ha resultat ser tot un èxit i ara busquen expandir el seu projecte amb una nova seu, una web i una revista *online*.

El local que l'entitat té al carrer Cantàbria 72 s'ha quedat petit per guardar el fons de 10.000 llibres i per acollir les activitats culturals que s'hi organitzen cada mes, així que han decidit buscar-ne un de nou. La pretensió és mantenir l'espai que els va veure néixer el setembre passat i obrir-ne un altre, si pot ser, fora del barri per donar-se a conèixer a nivell de tota la ciutat. “Estem mirant alguna cosa pel Raval i la intenció és mantenir també aquest local obert, però tot dependrà de les despeses”, explica l'Òscar Boada, coordinador de l'associació i responsable de supervisar l'entrada i sortida de llibres.

Cada mes els hi arriben de mitjana

uns 3.000 llibres, la majoria provinents de donacions particulars, i en surten un miler. Hi ha de des de ficció fins a assaig, temàtiques específiques i literatura infantil. El sistema de funcionament és peculiar: es poden agafar els llibres que càpiguen en una mà i tots porten un segell en català i castellà que recorda que “aquest és un llibre lliure. Ni es compra ni es ven” per evitar que es puguin revendre. Els llibres, un cop llegits, no cal que es tornin. “Només apliquem la regla de la mà en els casos d'abusos perquè hi ha algú que s'ha presentat amb un carro de la compra buit disposat a omplir-lo fins a dalt de tot, i no és això”, explica l'Òscar. I és que no es tracta tant de posseir un llibre com de compartir-lo.

Tot i que la majoria són els típics exemplars que podem trobar a qualsevol llibreria de vell amb les pàgines d'un entranyable color groguenc marca inconfusible del pas del temps, també s'hi poden trobar títols relativament recents i d'altres que no semblen haver estat llegits mai, com el que agafo mentre fem

l'entrevista. Es tracta de *La felicidad de la tierra*, de Manu Leguineche, una mena de memòries del periodista recentment desaparegut en forma de diari. Si no ens importa remenar entre prestatgeries, taules plenes a vessar i caixes de totes les mides, podem fer troballes interessants. “Només portem un registre de sortida de llibres perquè no donem a l'abast”, admet l'Òscar alhora que em recorda l'horari d'atenció al públic: de 10 a 14 hores i de 17 a 20 hores, de dilluns a dissabte.

Al marge dels llibres, l'associació també organitza tallers de fotografia i de teatre, clubs de lectura i de col·leccionisme de punts de llibre, tertúlies literàries, recitals de poesia i conta contes. Tot està dirigit per voluntaris i els preus són simbòlics. “Som 25 voluntaris, la majoria dels quals provenen de fora del barri”, remarca l'Òscar. Li pregunto si li sap greu i em respon que una mica sí perquè ell és fill de la Verneda i la Pau. L'associació complementa aquesta activitat amb donacions a menjadors socials i paradetes a mostres d'entitats i mercats culturals. “Ens funciona tan bé que ens està

agafant el toro”, admet amb un somriure mentre apunta els llibres que se'n du un client assidu.

Al marge del treball desinteressat dels voluntaris, el projecte dels Llibres Lliures es nodreix bàsicament de les quotes dels socis i de les propines que deixa la gent a la guardiola que hi ha damunt la taula abans de marxar amb el seu carregament. “Actualment tenim 150 socis que paguen una quota anual de 12 euros. Aquests diners serveixen per pagar les despeses d'aigua, llum, lloguer i telèfon”, comenta l'Òscar mentre em mostra el prestatge de DVD. “En tenim 1.600 i aquests només són de préstec per als socis”, m'avisava quan veu l'interès que em despertaven algunes pel·lícules.

La iniciativa s'inspira en la idea que va posar en marxa fa dos anys a Madrid l'associació Grupo 2013. L'Òscar em comenta que hi ha una proposta similar a Màlaga i Sevilla, i que un grup es planteja seguir el seu exemple i obrir un local semblant al Vendrell. Per provocar una mica li plantejo la possibilitat que aquests projectes altruistes facin competència deslleial a les llibreries clàssiques, ja de per sí molt tocades per la crisi, els preus dels lloguers i la pujada de l'IVA. La seva negativa és rotunda: “Som ofertes diferents”. I afegeix: “Les llibreries estan tancant, però no per la crisi. No és veritat que ara es llegeixi menys que abans, el problema és que els preus dels locals s'han disparat”.

M'acomio de l'Òscar amb cinc llibres a la bossa i amb tanta conversa ens oblidem d'apuntar els títols. A banda del llibre de Leguineche, em porto *Vent armat*, de Rosa Regàs; *Vivir para contarla*, de Gabriel García Márquez; *Historia del rey transparente*, de Rosa Montero; i *Cap al cel obert*, de Carme Riera. Tots llibres lliures.

Sal i pebre

Multar els bancs

Barcelona s'ha unit als municipis que han aprovat multar els bancs que tinguin pisos buits. La Favb va recolzar aquesta proposta de la PAH mitjançant la qual l'Ajuntament s'ha compromès a detectar pisos buits, registrar-los i iniciar processos sancionadors, que poden arribar als 100.000 euros de multa. Però, ¿aprovar una resolució és garantia que es compleixi? Perquè resulta difícil de creure quan s'han donat casos en què no s'ha fet. Les associacions de veïns porten anys reclamant un cens d'habitatges de propietat municipal buits i mai no s'ha facilitat. En els bancs no podem confiar. Fa un any l'alcalde Trias va firmar convenis amb algunes entitats financeres -amb molta publicitat- perquè cedissin a la ciutat habitatges per a lloguer social, i se li han rigut a la cara. Fins ara només han cedit 12 pisos. L'acord per sancionar la banca és positiu, però s'haurà de controlar que es porti a terme. La vella pintada que deia “Fets sí, paraules no” té més actualitat que mai. Nosaltres volem col·laborar amb l'Ajuntament. Fem una crida a tot aquell veí o veïna que conegui l'existència d'un pis buit propietat d'un banc, perquè ens envii l'adreça.

Zeta

L'acudit

AZAGRA-REVUELTA

